

Kárpátaljai Hírmondó

XI. évfolyam 4. szám, 2015. december

Juhász Gyula

Karácsonyi ének

Szelíd, szép betlehemi gyermek:
Az angyalok nem énekelnek,
S üvöltenek vad emberek.

Boldog, víg betlehemi jászol:
Sok börtön és kórház világol,
S annyi viskó bús, sötét.

Jó pásztorok és bölcsek királyok:
Sok farkas és holló kóvályog,
S nem látjuk azt a csillagot!

Békés, derűs karácsony éjjel:
A nagy sötét mikor száll széjjel,
S mikor lesz béke és derű?



„Befútt a hó...”

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XI. évfolyam, 4. szám
2015. december

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.
Tel./fax: 06-1-267-0198

E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó: Dr. Damjanovich Imre,
a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, Dupka György,
Szöllősy Tibor, Zubánics László,
Kovács Sándor, Schober Ottó.

Gazdasági felelős:
Kovács Gyöngyi Zsuzsanna

A szerkesztőség címe:
1052 Budapest,
Simmelweis u. 1–3.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
a Bethlen Gábor Alap,



valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.

A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésének és szerkesztésének jogát fenntartjuk, azok recenzálását, visszaadását, levélben történő megválaszolását, valamint más szervezethez, intézményekhez való továbbítását nem vállaljuk. A publikációkban közölt tényekért és véleményekért minden esetben a szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt publikációkkal.

A tartalomról

<i>Vers mindenkinek.</i> Babits Mihály: Ősz és tavasz között	3
<i>Szervezeti élet.</i> Levél a tagsághoz, az előfizetőkhez. Köszönjük a támogatást!	4
Kovács Sándor könyvbemutatója Pestszentlőrincen	5
Beszámoló a Drugeth tehetséggondozó táborról	6
<i>Közös dolgaink.</i> Székelyföldi „ciripelés”	7
Emléktábla-avatás Beregszászban	
Rákóczi nyomában Kárpátalján	8
<i>Aktuális.</i> Helyhatósági választások Ukrajnában	9
<i>Hitélet.</i> Adventi gondolatok. Domonyi Erik prédikációja	10
Szentséges, titokzatos éj. Hrabár Tamás írása	11
<i>Lélektől lélekig.</i> Dunakesziek a kárpátaljai diákokért. Adventi üzenet	
– Kárpátaljáról	12
<i>Határok nélkül.</i> Örökség – határok nélkül. Együtt a műcsarnokban	13
A Hazajóró Kárpátalján. Kárpátaljai művészek bemutatkozása	
Csepelen	14
<i>Hírek, események.</i> Az Európai Kultúra Napjai Beregszászban. 20 éves a Credo	15
<i>Emlékezzünk régiekről.</i> Kazinczy-emléksoba nyílt a munkácsi várban.	
Kazinczy Ferenc Munkácson. Popovics Béla tanulmánya	16
Megnyílt a Bercsényi Miklós könyvtár	18
Bercsényi Miklós és a Rákóczi-szabadságharc	19
<i>KVIT-kollázs.</i> Fiatal alkotók írásai	20
<i>Kopogtató.</i> Beszélgetés Bodnár Orosz Éva felvidéki költővel	22
<i>Közelkép.</i> Interjú Füzesi Magdával, a Kárpátaljai Hírmondó alapító	23
főszerkesztőjével	20
<i>Szellemi örökségünk.</i> Rácz Pál: Lámpagyújtásig	26
<i>Memento.</i> A „málenkij robot” áldozataira emlékeztek Kárpátalján	27
<i>Kárpátaljai barangoló.</i> A vereckei határkö-emlékmű. Kovács Sándor	
képes útikalauza	28
<i>Múltbanéző.</i> Lelket simogató emlék. Weinrauch Katalin írása	30
<i>Lapozó.</i> Álomút. Kőszeghy Elemér jegyzete.	
Kirándulás Humorisztánba. Mininterjú Szöllősy Tiborral	32
<i>Korkép.</i> Schober Ottó és Orémus Kálmán írásai	33
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	34
<i>Szemelvények a kárpátaljai eseményekből</i>	35
<i>Képzőművészet.</i> Pálffy Julianna kiállítása Csepelen	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Ortutay Zsuzsa emlékére	40

Címlapfotók: Szemere Judit



Cs. Szabó László

Hordozható Európa

A DIÁK kiszállt egy felsőtiszai állomáson. De azt, hogy diák volt, csak mi tudjuk. Az utasok borzas, fiatal vigécnek nézték a nagy bőröndjével. Viharvert, tömött disznóbőr koffere volt, szemre legalább fél-mázsza. Kétfelén Közép-Európa virított. Grácban, Prágában, Lembergben, Károlyvárosban, az odavaló szállókban ragasztották rá ezt a tulipánkertet papírból. Apjáé volt a koffer, egy bohém újságíróé, aki Karlsbadtól az Adriáig kerülgette otthoni hitelezőit. Egy világlátott koffert s egy szegény özvegyasszonyt hagyott örökül a fiára.

Messze volt a falu az állomástól. A diák gyalog vágott neki a vastag porban. Irgalmatlanul húzta a nagy bőrönd, az első kilométerkőnél már aporban szánkázta. Megállt, rátette a koffert a kőre, letörölte s vállára emelte, mint a katonaládát. Így ért a faluba.

Nyár dereka volt. A fiatal nőt kinyitotta neki az üres iskolát s közös erővel megágyaztak egy padban.

– Abban a nagy kofferben mi van?

– Csak ami nagyon kell az útra – felelte a diák. – Csupa nélkülözhetetlen holmi.

– A gyűjtéshez?

– Ahhoz. Általában egy ilyen faluzó útra.

Leoldották róla a szárítókötelet, mert azal is körül volt csavarva. De hogy mi volt benne, még nem tudhatjuk, mert a falubeliek se láthatták, hiába kukucskáltak be az iskolaablakon. Elég annyi, hogy a diák s a tanító sokáig ültek a koffer tartalma körül. A diák aztán továbbment. Átment a Tiszahídon s majdnem fellökött két kakastollast a kofferrel. A szuronypár megállt, tanakodott, aztán a diák után szegődött. S az őrse már hármában érkeztek. Ott átvizsgálták a koffert, de egyelőre nem tudhatjuk, hogy mit találtak benne. Zárt ajtók mögött folyt a vizsgálat, a diákot aztán eleresztették. Ebben a faluban is a tanító adott szállást. Nappal a maga mesélő embere után kutatott a diák, este bezárkózott a bőrönd tartalmával. Így húzódott lefelé Nyíregyházának.

Vége egy faluban megtalálta az embert. Nyolcvan esztendő, hajlott óriás volt. Láta egész Magyarországot, látta Boszniát, Bukovinát, Lengyelországot, tudott oroszul, a nagy háború alatt egyszer átszökött az orosz fronton s bement Moszkvába. De látott nagyobb dolgokat is. Egyszer napkeltekor látta Jézust két tanítványával gombát szedni az erdőben. Jézuson földig érő, bő, fehér ing volt, a két tanítvány színes inget hordott s náluk volt az útítárisznya. Jézus csak mutogatta, hogymelyik gombát törjék le. S amelyiket letörték, az a gomba sóhajtott egyet örömeiben.

Az öreg az unokájánál lakott, a fia fiával. A diák a paphoz szállt. Reggelenként maga pucolta a bakancsát, mert csak az az egy volt neki. A váltó fehérneműje a veteményes kertben száradt, két ákácfa közt. Több holmija se égen, se földön nem volt. De akkor mi lappangott abban a tömött óriási

kofferben? Mondta a papnak is, hogy csak azt hozta magával, ami nagyon kellett erre a nehéz útra. S a pap, akárcsak a tanító, sűrűn rájárt a rejtélyes tartalomra.

Három hétig maradt a faluban. Napközben az aggastyán meséit jegyezte, náluk is ebédelt. Azelőtt nagy búcsújáró volt az öreg, sok szép jelenést és csodálatos jeleket látott, a legszebb az a gombaszedés volt napkeltekor. Egyszer a csi-ki búcsúsok betörték a bordáját, mert nagyon megirigyelték a selyemzászlóját.

– Én, úrfi, még a szerezcsen királyt is láttam.

Máriaradnán, búcsúban. Éjjel, amikor a többi mélyen aludt. Kinn hálaltak a mezőn, s ő egyszer csak arra ébred, hogy egy teve lép át rajta óvatosan. Csak hátulról látta a királyt a tevéen, de az volt bizonyosan! Megismerte a tornyos, fehér turbánjáról.

Tizenkét füzetet tett meg a diáknak. Esténként azonban még sokáig égett a lámpája a paplakban. Ilyenkor nyitotta ki a rejtélyes bőröndöt.

Vége beért Nyíregyházára. Régi atyai barátja volt a múzeumigazgató, egy kitűnő régész és etnográfus. Egyenesen hozzá fordult szállásért.

– Találtál valamit? – tudakolta az öreg.

A diák megmutatta a tizenkét vastag füzetet.

– Hát abban a kofferben mi van? – szörnyedt el a régész.

– Csak ami nagyon kellett az útra – felelte a diák s már oldozta is a kötelét.

– S te azt egész úton hurcoltad magaddal?

– Egész úton. A vállamon nem volt nehéz.

Meglátszott a kopáson, hogy ott hordta.

Az igazgató feszülten nézte a bontást. Ő könnyű hátizsákot használt volt ilyen utakra. A bőrönd kinyílt. Egy gumizacs-
kó volt benne szappannak, fogkefének, fésűnek. Egy doboz fekete cipőpaszta. Egy ruhakefe. Két váltás fehérnemű. S negyven kötet könyv. Homéros, Hérodotos, Aristophanész, Vergilius, Petrarca, két angol antológia, pár kötet zseb-Shakespeare, a kis Larousse, a Mizantrop, Schiller versei, Puskin, Shelley, Stendhal, Tolsztoj, Dickens, Vörösmarty, Arany, Kemény Zsigmond.

– Nincs valami moderned? – kérdezte felvillanyozva az avar szakértő. S mohón kapott egy kötet előbukkanó Gide után. Együtt rakták fel a könyveket a polcra. Egy koffer hordozható, üde, halhatatlan Európát. A diák kicsapkodta belőlük a port. Csillámló, világos por volt, nyírségi szőke homok.

– Néprajzi könyved nincs? – kérdezte a végén az igazgató. Gyönyörködve mustárta a hosszú sor klasszikust.

– Azokat Pesten tartom – felelte a bölcs diák.

Cs. Szabó László: *Két part. Bp. Révai, 1946.*

Babits Mihály

Ősz és tavasz között

Elzengett az őszi boros ének.
Megfűledt már hűse a pincének.
Szel s viz csap a csupasz szőlőtőre.
Lúdbörzik az agyagos domb bőre,
elomlik és puha sárrá rothad,
mint meztílen teste egy halottnak.

Este van már, sietnek az esték
álnokul mint a tolvaj öregség
mely lábhegyen közeledik, halkan,
míg egyszer csak ugrik egyet, s itt van!
Nem tudjuk már magunkat megcsalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Leesett a hó a silány földre,
talán csak hogy csúfságát befödje.
Most oly fehér mint szobánkban este
fekhelyünk, ha készen vár megvetve,
puha dunnánk, makulátlan párnánk:
s mintha a saját ágyunkon járnánk,

mint a pajkos gyerekek, ha még nem
akarózik lefeküdni szépen,
sétálnak az ágy tetején, ringva,
míg jó anyjuk egyszer meg nem unja
s rájuk nem zeng: „Paplan alá! Hajjcsi!”
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Már az év, mint homokóra, fordul:
elfogy az ő, most kezd fogyni az új,
s mint unt homokját a homokóra,
hagyja gondját az ő év az újra.
Mennyi munka maradt végezten!
S a gyönyörök fája megszedetlen...

Türelmetlen ver a szívünk strázsát,
mint az őr ha tudja már váltását.
Idegesen nyitunk száz fiókot.
Bucsuizzal izgatnak a csókok.
Öreg öröm, nem tud vigasztalni:
óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Olvad a hó, tavasz akar lenni.
Mit tudom én, mi szeretnék lenni!
Pehely vagyok, olvadok a hóval,
mely elfoly mint könny, elszáll mint sóhaj.
Mire a madarak visszatérnek,
szikkad a föld, hire sincs a télnek...

Csak az én telem nem ily mulandó.
Csak az én halálom nem halandó.
Akit egyszer én eleresztettem,
az a madár vissza sohse reppen.
Lombom, ami lehullt, sohse hajt ki...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Barátaim egyenkint elhagytak,
akikkel jót tettem, megtagadtak;
akiket szerettem, nem szeretnek,
akikért ragyogtam, eltemetnek.
Ami betűt ágam irt a porba,
a tavasz sárvize elsodorja.

Száradt tőke, unt tavalyi vendég:
nekem már a tavasz is ellenség!
Csak te borulsz rám, asszonyi jóság,
mint a letört karóra a rózsák,
rémtült szemem csókkal eltakarni...
Óh jaj, meg kell halni, meg kell halni!

Tisztelt Tagtársunk és Előfizetőnk!

Mindenekelőtt kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog új esztendőt kívánunk, békességben, erőben, egészségben!

Örülünk, hogy tevékenységünket összetartó közösség támogatja, amiről rendezvényeinken és különösen a balatonföldvári hagyományos találkozókön évről évre meggyőződhetünk.

Köszönjük anyagi támogatásukat, amely révén meg tudjuk valósítani, hogy szövetségünk hidat képezzen a szülőföldre maradt és az anyaországban élő kárpátaljaiak között.

Tisztelt Tagtársaink!

Arra kérjük Önöket, hogy az 1000 Ft, illetve nyugdíjasoknak 600 Ft éves tagdíjat, valamint a *Kárpátaljai Hírmondó* előfizetési díját, amely egy évre 3000 Ft, továbbá az esetleges támogatásokat egy összegben, **lehetőleg ne a postán, csekken**, hanem, ha módjukban áll, akkor az OTP banknál

a Kárpátaljai Szövetség

11711034-20834951-00000000 számlájára év elején szíveskedjenek befizetni, mivel a csekken történő befizetésért a posta 209 forint díjat számol fel. A közlemény rovatban a nevet és címet kell feltüntetni. Figyelmességükért előre is hálásak vagyunk.

Programunk teljesítéséhez segítséget nyújt a **személyi jövedelemadó 1%-ának** felajánlása a Szövetség számára, ezért változtatlanul számítunk arra, hogy minket tekintenek kedvezményezettnek.

A nem adózó tagtársakat arra kérjük, hogy hívják fel családtagjaik, barátaik, ismerőseik figyelmét tevékenységünkre annak érdekében, hogy az adójuk 1%-át a Kárpátaljai Szövetség részére ajánlhassák fel.

**Adószámunk: 18046629-1-41,
Kárpátaljai Szövetség**

Munkánkban – lehetőségeinkhez képest – igyekszünk felhasználni a híradástechnika korszerű eszközeit. A kapcsolattartás megkönnyítése érdekében közöljük elérhetőségeinket:

**Telefon- és faxszám:
(36) 1 267-01-98**

**Kapcsolattartó telefonszáma:
06-70-317-35-38**

**E-mail (2014 decemberétől megváltozott):
karpataljaiszovetseg@gmail.com**

Honlap: www.ksz.egynet.hu

**Nemzetközi számlaszám (IBAN):
HU37 1171 1034 2083 4951 0000 0000,
BIC (SWIFT) KÓD OTPVHUHB**

Tevékenységünkről a Kárpátaljai Szövetség facebook-oldalán is értesülhetnek.

Budapest, 2015. december 19.

Tisztelettel

a Kárpátaljai Szövetség Elnöksége

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége ezúton mond köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hírmondó megjelenítésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Dr. Nemeséri Lászlóné Filemon Marcsi (Budapest),

Salgói József (Budapest), **Dr. Fodor István** (Gödöllő),

Kuhárné dr. Voloscsuk Katalin Edit (Jászberény),

Antónikné Polónyi Katalin (Kisvárd) és **dr. Bulecza István** (Budapest) tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2015-ben (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Antall Józsefné Budapest

Ács Bálint Budapest

Baka Elek és felesége Szentes

Balácsi Rozália Nyírbátor

Bárany Elza Csömör

Behun Lajos Békéscsaba

Birgány Géza Csömör

Borbély Edit Eger

Borbély József Gödöllő

Bódi Lászlóné Budapest

Dr. Badik Adrianna Budapest

Dr. Báthory Katalin Budapest

Dr. Duliskovich István Dunakeszi

Dr. Duzsej Miklós Miskolc

Dr. Fábián István Nyíregyháza

Dr. Husznai Katalin Budapest

Dr. Károly Lajos Kisvárd

Dr. Kövér László Debrecen

Dr. Kristofori György Sirok

Dr. Lendvai Margit Szolnok

Dr. Ortutay György Gusztáv Érd

Dr. Popovics László Nagytarcsa

Dr. Székely Károly és felesége Dunaharaszti

Dr. Szepesi Erzsébet Székesfehérvár

Dr. Szótér Erzsébet és Papp Jenő Budapest

Dr. Ujj Emília Gödöllő

Dr. Zétény Dalma Budapest

Engi Gábor Fehérgyarmat

File Lajos Budapest

Gavallér Gyuláné Budapest

Gírcz Vera Aszód

Hudák Rudolf Napkor

Huszárné Lakatos Gizella Budapest

Juhász Márta Budapest

Kacsóh József és neje Budapest

Kapitány Marianna Debrecen

Káposztai Emília Szigetszentmiklós

Kiss István Budapest

Kocsik Magdolna Elvira Budapest

Kovács Zsolt és felesége Budapest

Kozma Károly Budapest

László József Budapest

Locker László Szőlősgyörök

Lódár Péterné Mezőtúr

Lusztig Gábor és felesége Szentendre

Méhes László Mátyás Budapest

Molnár Béla Budapest

Molnár Lajos Budapest

Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat

Skrabák István Márokpapi

Szegediné Kosztur Ilona Budapest

Szilágyi Sándorné Budapest

Szimacskóné Popovics Éva Polgár

Szimjon Magdolna Nyíregyháza

Szakandiné Mudi Márta Budapest

Tatárné Csonka Márta Budapest

Tóth Antal József Miskolc

Újfalussy István Orosháza

Kérjük, támogassák programjainkat!

Tisztelettel kérjük az Ungvidékről elszármazott tagtársakat, hogy adományaikkal támogassák a Bercsényi Miklós Alapítvány programjait. Ezt oly módon tehetik meg, hogy a felajánlott összeget a Kárpátaljai Szövetség számlájára utalják át, a Közleményben pedig jelzik, hogy a Bercsényi Miklós Alapítvány programjainak támogatására.

Köszönettel és tisztelettel:

*Zólyominé Vékassy Ilona,
a Bercsényi Miklós Alapítvány
kuratóriumának elnöke*

Az Interneten is elérhető a Kárpátaljai Hírmondó

A Kárpátaljai Szövetség és az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) közötti együttműködési megállapodás értelmében a *Kárpátaljai Hírmondó* már az Interneten is elérhető. Az OSZK szervezeti egységeként működő E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya őrzi a magyar tudomány, oktatás és kultúra írott dokumentumait elektronikus formában. A *Kárpátaljai Hírmondó* korábbi lapszámai az Elektronikus Periodika Archivum és Adatbázis (EPA) gyűjteményében érhetők el az epa.oszk.hu web-oldalon.

A feltöltés folytatódik, a lapszámok elektronikus változatát féléves késéssel olvashatják majd a világhálón.

Lapunk természetesen továbbra is megjelenik papír alapon, hiszen számos olvasónk ragaszkodik a hagyományos formához.

KOVÁCS SÁNDOR KÖNYVBEMUTATÓJA PESTSZENTLŐRINCEN

November 16-án a pestszentlőrinci Polgárok Házában a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége (KIMAK) és az Üde Színfolt Egyesület rendezésében került sor Kovács Sándor köztársasági tizedik, *Verecke – a honfoglalás kapuja* című könyvének bemutatójára. A kötet Horváth István György gondozásában a Romanica Kiadónál jelent meg. Az est háziasszonya Almási Zsuzsanna kárpátaljai származású színésznő volt, aki a műsorvezetés mellett kárpátaljai költők verseit szavalta el, míg a zenei kíséretet a Noszty Fiúk zenekar billentyűse, Varga Zoltán biztosította. Természetesen most sem maradhatott ki Horváth Sándor *Mert a haza...* kezdetű, Ivaskovics József által megzenésített versének közös elneklése. A szöke színésznőről tudni kell, hogy anno Beregszászon ő játszotta a főszerepet Nagy Zoltán Mihály *A sátán fattya* című regényének Schöber Ottó által rendezett változatában.

A szépségű közönséget – becslésem szerint majd' százán lehattunk – dr. Lévai István Zoltán, Pestszentlőrinc-Pestszentimre alpolgármestere köszöntötte. Beszédében kihangsúlyozta, mennyire fontos, hogy minél több anyaországi magyar jusson el Kárpátaljára. Elmondta, hogy a kerület hamarosan testvérvárosi szerződést köt Técső városával.

Dr. Botlik József történész, nyugalmazott egyetemi tanár, kilenc Kárpátaljával foglalkozó kötet szerzője elismerő szavakkal méltatta Kovács Sándor munkásságát és egyben legújabb kötetét. Külön kiemelte a térképek fontosságát. Kovács Sándor módszerét tekintve véve kijelentette, hogy a szerző ugyan nem rendelkezik ilyen szakmai végzettséggel, ám nyugodt szívvel nevezhető történésznek. A felszólaló szót ejtett kárpátaljai kapcsolatairól, és beszélt Kovács Sándorhoz fűződő negyedszázados



barátságáról is. Bár már nyugdíjas, számos doktorandusza van még, köztük kárpátaljai diákok is.

A másik meghívott neves szakember, Dr. Ravasz István hadtörténész a történelmi szakma mibenlétéről beszélt, többek között arról, kit nevezhetünk egyáltalán történésznek. Ismertette a *Verecke – a honfoglalás kapuja* kötet tartalmát és szerkezeti felépítését. Ravasz István már Kovács Sándor előtt elkezdte felkutatni az egykor a Verecke-hágón álló millenneumi határkömlémművet, amely ma már Matl Péterék restaurációját követően az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban áll. Méltató beszédében kitért számos kárpátaljai történelmi eseményre, külön kiemelte Volosin Ágoston és Bródy András tragikus életpályáját, akik ugyan más utat jártak be, árulóknak kikiáltva mégis mindketten a szovjet hóhérok keze által pusztultak el.

Ezt követően Kovács Sándor vetítésel egybekötött előadással ismertette, hogyan találta meg az emlékmű felső részét,

és hogyan került elő a többi rész is, kivéve a főablakot. A film 2004-ben indul, amikor a szerző a Tuholka falu közepén álló egykori szovjet hősi emlékműben felismeri Beregvármegye hajdan állított határoszlopának felső részét. Az emlékmű kalandos útja 2015. október 3-án ér véget, amikor Ópusztaszeren Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke ünnepélyesen felavatja, azaz újraavatja azt.

A vetítés után a szerző a közönség kérdéseire reagált. Sokan érdeklődtek, hogy az emlékműbizottság és maga Kovács Sándor lát-e esélyt arra, hogy a határoszlop valamikor újra az egykori Beregvármegye területén álljon, mert ugye a mostani ukrainai helyzet nem igazán kedvez ennek. Kovács Sándor korábban arra gondolt, hogy az oszlopot a munkácsi várban kell felállítani, de a realitások meggyőzték arról, hogy a jelenlegi igazgató ezt nem engedélyezné.

A könyvbemutató díszvendége volt dr. Grezsa István miniszteri biztos, Bacskai József, a Külgazdasági és Külügyminisztérium helyettes államtitkára, Somlai Zsuzsa, az Üde Színfolt Egyesület vezetője és dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség elnöke.

A rendezvény végén a vendégeket svédasztal várta, amit a kerület önkormányzata szponzorált.

Lengyel János



Ismét segített a Kárpátaljai Szövetség

A kelet-ukrainai háború negatív hatásai, a pénzügyi és gazdasági válság az egész országban érzékelhetők. Így van ez sajnos Kárpátalján is. A magas infláció és az ennek következtében megapaszott elszegényedés fokozza a magyar lakosság bizonytalanságát. Átérezve a helyzetet, a Kárpátaljai Szövetség ez év tavaszán pénzbeli adománygyűjtést kezdeményezett a kárpátaljai magyarok megsegítésére. Az elnökség folyamatosan várta az adományokat a szövetség meghirdetett számlaszámára, illetve a rendezvényeken is szerveztek gyűjtést. A befolyt összegeket időről időre eljuttatták a rászorulókhhoz.

Legutóbb november elején járt Kárpátalján a szövetség képviselője, aki 200 000 forintot adott át Babják Zoltán polgármesternek a beregszászi *Szociális konyha* program támogatására. A polgármester megköszönte az adományt Dr. Damjanovich Imrének, a Kárpátaljai Szövetség elnökének és mindenkinek, aki hozzájárult a rászorulóknak megsegítéséhez.

Beregszász megyei jogú város vezetői még tavasszal döntöttek egy szociális konyha létrehozásáról, ahol a kisjövedelműek és a nyugdíjasok ingyen juthatnak meleg ételhez. A segítségére szorulóknak száma viszont meghaladta a lehetőségeiket: az önkormány-

zatnak nem volt elég pénze mindenki ellátására. Babják Zoltán polgármester segélykérésére kisvártatva reagáltak Beregszász magyarországi testvértelepülései, a jótékony-sági szervezetek és a történelmi egyházak. Összefogásuk eredményeként július óta működik a Vörke-parti városban az ingyenskonyha, ahol 300 beregszászi polgár – kortól, nemzetiségtől és vallási hovatartozástól függetlenül – kap meleg ebédet hétfőtől péntekig. A szegények és elesettek az amfiteátrum épületében fogyaszthatják el az ételt.

A mostani nehéz időkben nagy segítséget jelent e konyha működése a rászoruló emberek számára, akik különösen igénylik a törődést és gondoskodást.

Tudósítónk

Elmélkedés a tehetséggondozásról és a Szent Koronáról egy nyári táborban

Valószínűleg közhelynek számít, ha azt mondjuk és írjuk, hogy a tanulásnak és a tudásnak nagyon fontos szerepe van az életünkben. Minél többet tud egy ember, annál sikeresebb lesz, annál többet tehet a maga és mások javára. Gondoljunk csak távoli elődeinkre, akik megtanultak eszközöket, szerzőket készíteni, rájöttek, mit lehet csinálni az agyagból, a növényi rostokból, az állatok bőréből, szőréből és sok egyéb mellett megismerték a fémeket is. Ezzel valójában az ipar alapjait rakták le. Mindehhez kreativitás kellett és, mai szóhasználatul élve, magasabb IQ-szint, vagyis tehetség.

És most vissza a mába. Nagy szükség van kiváló képességű tudósokra, kutatókra, mérnökökre, elméleti és gyakorlati szakemberekre, de mindenképp előtt olyan tanítókra, tanárookra, oktatókra, akik felismerik a tehetségeket, segítik kibontakozásukat. Ezt ismerte fel a Bercsényi Miklós Alapítvány, amikor tehetséggondozó programot indított Kárpátalján magyar általános iskolások számára. Ennek keretében 2004-ben megtartottuk első tehetséggondozó táborunkat, amelynek akkor a Derceni Középiskola adott otthont. Ma is köszönetet mondunk érte Orosz Károlyakkori igazgatónak.

Mint a tábor vezetője, íratam a gyerekekkel egy rövid dolgozatot *Hogyan képezelem el életemet tíz év múlva?* címmel. Ezek a dolgozatok tizenegy évig pihentek a 2004-es tábor anyagainak dossziéjában, és most beléjük lapoztam. Idézem a résztvevők néhány sorát.

„Úgy érzem, a Jóisten engem az orvosi pályára fog vezérelni, hogy gyógyíthassam a betegeket, segítsen a rászorulókat... Tíz év múlva lehet, hogy háborúk lesznek, betegségek, járványok fogják gyötörni az embereket és neheztelni keserves életüket... Ha sikerülne céloimat elérni, egyszer majd boldogan nézném rendelőm ajtaján a felíratot: Dr. Balázs Ervin”.

Mikó Ervin a dolgozatot írta, 12 éves volt. Talán jövőbelátó képességekkel is rendelkezett? Mert ma tényleg háborúk dúlnak nem is olyan messze tőlünk, és rászoruló emberek sokasága vár segítségre, orvosra.

„Egészen kicsi korom óta érdekelnek a nyelvek, kedvenc tantárgyam az angol... Egyszer majd szeretnék eljutni külföldre tanulni, és utána visszatérni szülőföldemre, hogy segíthessem az itteni magyarokat... Nagyon szeretem az irodalmat, a verseket. Kedvenc költőim József Attila, Dsida Jenő, Petőfi Sándor.” (Ungvári Éva, 13 éves)

„Pszichológus szeretnék lenni, olyan emberekkel foglalkozni, akiknek lelki problémáik vannak, reményvesztettek, céltalanul tántorognak életük útján, és hogy talpra álljanak, segítségre van szükségükük...”

Szeretném, ha tanáraim egyszer majd úgy gondolnának rám vissza, hogy nem hiába tanítottak. Szeretnék úgy élni és dolgozni, hogy szüleim büszké legyenek rám.” (Krivka László, 15 éves)

„Akárki is lesz belőlem, szeretnék EM-BER lenni, így, nagybetűvel, magyar ember, itt Kárpátalján, ahol, remélem, nagy szükség lesz rám”.

(Kotka Zoltán, 17 éves)

Nem tudom, a most 26 éves Szabó Szilviából matematikus lett-e, mert hogy a matematikát nagyon szerette és tudta is. Nem tudom, Lukács Alekszandrából lett-e némettanár, vagyis tervezte, és adódott-e számára lehetőség kipróbálni az ejtőernyős ugrást...



A Bercsényi Miklós Alapítván eddigi 12 tehetséggondozó táborában 150–170 gyereket volt alkalmam megismerni, tanítani és egy kicsit nevelni is szépre, jóra, hazaszeretetre. Többségük beváltotta a hozzájuk fűzött reményeket, érettségi után tovább tanultak, diplomát szereztek. Van, aki tanár lett, műszaki pályára ment, tolmácsként dolgozik, verseket vagy prózát ír (már lapunkban is bemutatkozott), de van közöttük folyóirat-szerkesztő és egyetemi oktató is. Ebben az évben lett egy teológus hallgatónk is, aki szeptembertől Sárospatakon készül a református lelkészi pályára.

Az utóbbi években lehetőség adódott rá, hogy a kárpátaljai fiatalok tehetséggondozását budapesti kirándulással kössük össze. Ezt úgy szervezzük meg, hogy a táborozók is részt vehessenek augusztus 20-án a Szent István-napi ünnepségeken, rendezvényeken. Mint az előző években, az ünnepi események mellett a tábor résztvevőire előadások is vártak. Ezek a magyar államalapításról, Szent István uralkodásáról és főleg a Szent Koronáról szóltak. Ez utóbbiról Mireisz Tibor kutató, a Szent Korona Lovagrend prominens képviselője tartott érdekfeszítő, tartalmas eszmefuttatását hallgathattuk meg. Érdemes felidézni előadásának fontosabb mondanivalóit, mivel fiataljaink zöme nem ismeri – ahogy az idősebb korosztályok tagjai sem nagyon – e szent nemzeti ereklyénk történetét.

Nézzük, mit jelentettek elődeinknek a korona és a hozzá tartozó koronázási jelvények: a jogar, az országalma, a kard és a palást.

Akorona a múltban jogi személy volt, és az ország fölötti uralkodást szimbolizálta. Magyarországon csak azt tekintették törvényes királynak, akit a Szent Koronával koronáztak meg a püspökök. A „szent” jelző I. István (megkeresztelése előtt Vajk) királyunk szentté avatása után kötődött a koronához, és a XII–XIII. században honosodott meg. A Szent Koronához kapcsolódó szakralitás és eszmeiség is ebben az időszakban terjedt el. Egyébként ez a korabeli európai királyságokban is hasonlóan alakult.

A Szent Korona tehát az államhatalom megtestesítője volt, és a király is az ő nevében uralkodott. A Szent Koronával kapcsolatos jogértelmezés fokozatosan fejlődött. Eleinte a vele eszmei kapcsolatban állók köréhez csak a király és az országtagadás tagjai tartoztak, a főnemesek. Később Werbőczy ide sorolta a köznemességet is, de ezt nem foglalták törvénybe. A jobbágyrendszer megszűnése után az ország minden polgára a Szent Korona tagjának volt tekintendő, így a parasztság is.

A magyar Szent Korona létezése óta rendkívül sok viszontagságon ment keresztül. Nehéz lenne felsorolni, hányszor vitték ki az országból, lopták el, rejtették el, szeszítették el, találták meg és szereztek vissza. Az egyik ilyen eset mesébe illő, és Ottó bajor herceg nevéhez kötődik, akit zürzavaros időkben, az utolsó Árpád-házi királyunk halála után a főurak egy része a magyar trónon szeretett volna látni. Előzőleg a főurak másik része Venceszlovót, a cseh király fiát hívta be az országba, és itt meg is koronázták. A budaiak ellenállása miatt azonban nem lett uralkodó, távozott az országból, és a koronát is magával vitte. Ezt az említett Ottó visszaszerezte tőle, és lovas kíséret élén azzal vonult be az országba. A koronát, hogy biztonságban legyen, egy csobolyóba rejtették, amit szíjjal a nyeregkapához erősítettek. Egy éjszakai úton a szíj kioldódott, és a csobolyó leesett, de annak már csak a hiányát vették észre, amikor hajnalodott. Vágtattak is vissza keresni, és csodák csodája, sértetlenül megtalálták az úton. Erről az esetről Kálty Márk tudósít a Képes Krónikában.

A Szent Koronát utoljára a nyilasok vitték ki az országból a II. világháború végén. Akkor Amerikába került, ahonnan hivatalos küldöttség hozta vissza Cyrus Vance külügyminiszterrel az élen. Ünnepélyes átadására 1978. január 6-án került sor az Országház kupolacsarnokában. Reméljük, hogy hányattatása ezzel véget ért.

Hiába próbálták és próbálják bizonyos körök ledegrálni, a Szent Korona a mi nemzeti kabalánk, és amíg velünk van, addig „... annyi balszerencse közt / oly sok viszály után, / megfogya bár, de törve nem, / él nemzet e hazán...”.

Gortvay Gábor,
a Bercsényi Miklós Alapítvány titkára

Székelyföldi „ciripelés”

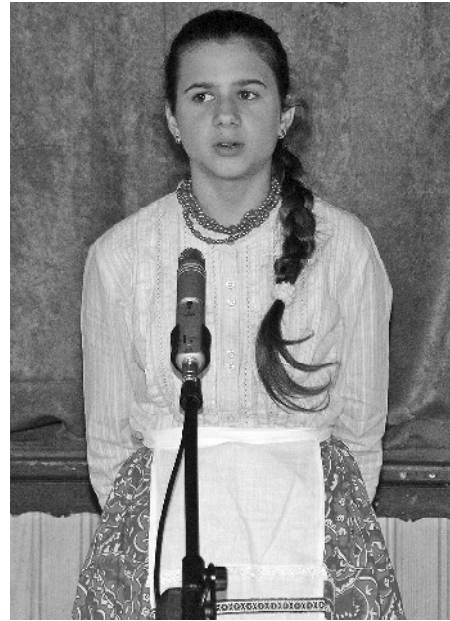
Nyíregyháza egyik legtevékenyebb civil szervezete a Sóstó-Sóstóhegyi Igrice Civil Egyesület. Leviczky Mihály elnök vezetésével minden nyáron hagyományörző Igrice tábor rendeznek, amelyben a helyi iskolásokon kívül határon túliak is rendszeresen részt vesznek. Korábban erdélyi diákok jöttek, elsősorban Bőjte Csaba atya neveltjei, ez évben viszont a beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium hat di-



ákja pihent az egyhetes táborban, amelynek fénypontja az Igrice Nap volt, ahol a lányok szép műsor keretében mutatták be városukat.

Az egyesület ezen kívül *Ciripelő* címmel minden ősszel vetélkedőt rendez általános iskolás tanulók számára, akik három kategóriában – vers- és prózamondásban, népdaléneklésben és mesemondásban –, két korosztályban bizonyíthatják tehetségüket. A nyíregyházi (sóstóhegyi) elődöntőre októberben került sor, amelyen idén első ízben határon túli magyar diákok is részt vettek: Kopasz Sára és Bozdi Nikolett Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium-

ból, valamint Popovics Emese a Munkácsi 3. Sz. II. Rákóczi Ferenc Középiskolából. Mindhárman szép eredményt értek el, s a jutalmuk hét másik diákkal együtt erdélyi utazás volt. Az egyesület tagjai és a jól szereplő versenyzők ugyanis a szentegyházi Gyermekfilharmónia Alapítvány meghívására immár hatodik alkalommal utaztak a székelyföldi kisvárosba, hogy ott összemérjék tudásukat a helybéli gyerekekkel. Az uta-



zásai költségeket az egyesületen kívül a nyíregyházi székhelyű Beregszászért Alapítvány és a Rákóczi Szövetség Nyíregyházi Szervezete is fedezte.

November 6-án indultunk Sóstóhegyről a hajnali órákban, hisz tudtuk, hogy körülbelül 10 órás utazás vár ránk. Útközben Válaszúton megtekintettük a Kallós Zoltán Múzeumot, megcsodáltuk annak gazdag néprajzi gyűjteményét.

Másnap a csapat szép kiránduláson vett részt: traktorok vontatta két kocsin felmentünk a Madarasi Hargitára, ahol ragyogó idő, szikrázó napsütés fogadott bennünket. Az erre vállalkozók a menedékháztól még

egy kiadós gyaloglással jutottak fel a Hargita csúcsára, az ott található turulszoborig, ahol Martinovszky István nyíregyházi tanár csodálatos tárogatójátékával köszöntötték székelyföldi vendéglátóinkat.

Az esti vetélkedőn 10 fős Igrice-csapat vett részt 4 nyíregyházi, két-két beregszászi és záhonyi, illetve egy-egy munkácsi és nagykállói diákkal. Megismétlődött a sóstóhegyi siker: a népdalénekesek második korcsoportjában Popovics Emese megosztott első helyen, a vers- és prózamondók ugyancsak második kategóriájában Kopasz Sára megosztott második helyen végzett, Bozdi Nikolett pedig dicséretet kapott.

Felemelő és emlékezetes volt ez a gálaműsor mindenki számára! Maga az utazás már azért is, mert a Vass Zsuzsanna földrajztanárnő vezette beregszászi csoport tagjai első ízben jártak Erdélyben. Mindnyájunkra nagy benyomást tett, hogy Szentegyházán mindenki magyarul beszél, és minden felirat magyar nyelvű! Természetesen azt a szeretetet, meleg fogadtatást sem lehet elfelejteni, amelyben a székely gyerekek és felnőttek részesítettek minket. A méltán világhírű szentegyházi Gyermekfilharmónia vendégszeretetéért nagyon hálásak vagyunk.

Végül elérkezett székelyföldi utazásunk utolsó napja. Reggeli után a gyerekek ellátogattak a helyi alapítvány kalandparkjába, ahol ügyességüket is próbára teheték. Ezután egy rövid megálló következett Székelyudvarhelyen, ahol például egy nagyáruházban örömmel és meglepődve tapasztaltuk, hogy nemcsak a feliratok magyar nyelvűek, de még az áruk többségén – a helyben gyártottakon is – magyar és román nyelvű a címke. Utolsó megállónk Korond volt, ahol gyönyörködhattunk a főutca kirakodóvásárána szoborral díszített kerámiatermékeiben és más népművészeti cikkeiben, vehettünk emléke belőlük.

Késő este fáradtan, de rendkívüli élményekkel gazdagodva érkezünk vissza Sóstóhegyre, ahonnan a kárpátaljai gyerekekre még egy határátkelés is várt.

D. Á.

A képeken: Kopasz Sára és Popovics Emese előadás közben.

Leviczky Mihály felvételei

Alapítványi támogatás

A Beregszászért Alapítvány a beregszászi és környékbeli magyarság nemzeti identitástudatának erősítése mellett fontos feladatának tartja a rászorulóknak támogatását is. Nyáron a visegrádi alapítású Szent György Lovagrendnek segített 190 étel- és italcsomag összeállításában és elosztásában, szeptember második felében pedig az alapítvány Baráti Köre tagjainak adományából 41 segélycsomagot juttatott el a nehéz körülmények között élő beregszászoknak, elsősorban a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesülete tagjainak. Az egységcsomagok több mint 240 hrivnya értékben tartalmaztak tartós élelmiszereket.

Tudósítónk

Kárpátaljaiak a Magyar Állami Operaházban

A budapesti Magyar Állami Operaház szeptember 24-én több száz Kárpát-medencei családot látott vendégül, akik Giuseppe Verdi *Otello* című művének főpróbáját tekinthették meg.

Kárpátaljáról a Sámuel Alapítvány és a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége szervezésében 90-en vettek részt a kulturális programon, amely egyben az operaház évadnyitója is volt.

A szezonnyitó ünnepségen Ókovács Szilveszter, az operaház főigazgatója és Görgényi Ernő, Gyula polgármestere megkoszorúzta az operaház főbejárata mellett álló Erkel Ferenc-szobrot, majd Rétvári Bence, az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkára köszöntötte a jelenlévőket.

A kárpátaljaiak két napot töltöttek el a magyar fővárosban: szeptember 25-én városnézésre került sor, többek között megtekintették a Szent István-bazilikát és a Mátyás-templomot.

Marosi Anita, Kárpátalja.ma

Csak az hal meg, akit elfelejtenek

A Beregszásziért Alapítvány egyik fő feladatának tartja a városhoz kötődő híres emberek emlékének őrzését, megörökítését, munkásságuk ismertetését. Az alapítvány kuratóriumának kezdeményezésére október 31-én három újabb alkotónak állítottak emléket: a városi művelődési ház falán ünnepélyes keretek között felavatták Garanyi József festőművész, Horváth Anna keramikus- és szobrászművész, valamint Nádas Anna színész, rendező, újságíró emléktábláit. Az emléktáblák domborműveit Ortutay Zsuzsa készítette. Atáblák állítását támogatta a Nemzeti Együttműködési Alap.



A rendezvényt megtisztelte jelenlétével városunk számos kiváló személyisége.

Elsőként Babják Zoltán, Beregszász polgármestere köszöntötte az egybegyűlteket, aki hangsúlyozta, hogy az emléktáblák Beregszász azon tehetséges embereire emlékeztetik majd a város polgárait és vendégeit, akik életművükkel öregbítették a Beregszáz jó hírét.

Faragó László, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja arra hívta fel a figyelmet, hogy a magyar nemzet szellemi gazdagodásához olyan emberekre van szükség, akik a nehéz, embertelen időkben is „fáklyák lesznek a sötét korban”.

Prófusz Marianna, a Bereg Alkotóegyesület elnöke köszöntött fejezte ki a Beregszásziért Alapítvány kuratóriumának azért, hogy közreműködésükkel három olyan neves művész táblája került Beregszász kultúrházának falára, akiket sokan személyesen is ismernek, barátaiknak tartottak, jelenleg is nagyra becsülnék, mert sokat tettek azért, hogy a fiatalok és idősebbek egyaránt megismerjék a művészetet és ezáltal fejlesszék kultúránkat.

Garanyi József, Horváth Anna és Nádas Anna életét, munkásságát, a kárpátaljai magyar kultúra ápolásában betöltött szerepét Dalmay Árpád, a Beregszásziért Alapítvány kuratóriumának elnöke ismertette.

Meghitt hangulatot teremtett az ünnepségen a Beregszászi Művészeti Iskola növendékeinek műsora.



Az emléktáblákat Dalmay Árpád és Babják Zoltán leplezték le. A koszorúzást követően az érdeklődők a művelődési ház előcsarnokában Kovács László műgyűjtő, kiállítás-szervező jóvoltából Garanyi József festményeiben gyönyörködhettek.

Ditta

A szerkesztőségétől: Garanyi Józsefet és Horváth Annát, illetve alkotásaikat a Kárpátaljai Hírmondó hasábjain korábban már bemutattuk. Nádas Anna nevét viszont talán kevesen ismerik. Jelen lapszámunk Emlékezzünk régiekről című rovatában az ő életéről is olvashatnak.

RÁKÓCZI NYOMÁBAN KÁRPÁTALJÁN

Szeptember 25–26-án a Nyíregyházán tevékenykedő Civil Egyeztető Fórum Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesület a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával *Rákóczi nyomában Kárpátalján* címmel kétnapos programot valósított meg Beregszászban és Munkácson. A rendezvénnel a Nagyságos Fejedelem halálának 280. évfordulójára emlékeztek.

Az első nap Beregszászban megkoszorúzták II. Rákóczi Ferenc emléktábláját és Esze Tamás mellszobrát, majd a munkácsi várban Zrínyi Ilona és az ifjú Rákóczi Ferenc szobrát.

Másnap Munkácson a Rákóczi-kastély falán található emléktábla és a II. Rákóczi Ferenc Középiskola udvarán levő Rákóczi-mellszobor koszorúzásával folytatódott a rendezvény. Az iskola dísztermében ünnepi műsorra került sor. Bodnár Zsolt, Magyarország



Ungvári Főkonzulátusának konzulja, Lengyel Zoltán, Munkács polgármestere, Schink István, a középiskola igazgatója és Öry László, a nyíregyházi Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesület elnöke köszöntötte a közönséget, majd Dalmay Árpád, a Rákóczi Szövetség Nyíregyházi Szervezetének elnöke mondott ünnepi beszédet (*a képen*). Ezt követően a tanintézet diákjai tartalmas műsorról emlékeztek meg a fejedelemtől, Zrínyi Ilonától és a kuruc szabadságharcról. A fejedelem életét bemutató prózai részletekkel, versekkel, dalbetétekkel színesített előadásuk nagy sikert aratott. A zenés irodalmi műsort Kopriva Andrea tanárnő állította össze, s azt Martinovszky István nyíregyházi tárogatóművész játéka tette teljessé. Az alkalomhoz illő díszletet Rákóczi életének négy fontos állomását bemutató festmény alkotta, amelyeket Kopriva Attila helyi festőművész és tanítványai készítettek.



A program végén Öry László iroda- és írószereket, valamint egy Munkácsy Mihályt ábrázoló festményt, Prókai Zsuzsa, a Civil Egyeztető Fórum elnöke pedig a szervezet nevében 100 ezer forintot adományozott az iskolának az oktatás körülményeinek javítására.

Tudósítók

Fotó: Civil Egyeztető Fórum

Zenésztalálkozó Beregszászban

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) szervezésében szeptember került sor a XX. Kárpátaljai Magyar Zenésztalálkozóra. A rendezvénynek az esős időjárás miatt a beregszászi művelődési ház adott otthont. A többórás koncerten felléptek a kárpátaljai könnyűzenei élet képviselői, köztük a Beregszász Dixieland Band, a Bózsár családi zenekar, a Halrabor együttes, az Original zenekar, Balackij Vlagyimir (Pitkin) és kicsit kakukktójásként az autentikus népzenei játszó Kokas Banda. A lelkes közönség tapsal köszöntötte meg a produkciókat.

Este a magyarországi Balkan Fanatik együttes adott nagy sikerű koncertet. A műsor előtt Péter Csaba, az Ukrajnai Magyar Demokrata Párt (UMDP) elnöke és Sin József, a KMKSZ Beregszászi Középszintű Szervezetének elnöke köszöntötték a jelenlévőket és kívántak jó szórakozást számukra.

T.J.

Ez Önt is érdekelheti

Helyhatósági választások Ukrajnában

Október 25-én szavazást tartottak Ukrajnában, amely során az állampolgárok megválasztották a települések polgármestereit, illetve a községi, városi, járási és megyei tanácsok képviselőit. Országos szinten a szavazásra jogosultak 46,61%-a járult az urnákhoz. Kárpátalján a részvételi arány meghaladta az országos átlagot és 49,16%-ot tett ki, a Beregszászi járásban ez a mutató még magasabb — 50,76%, míg Beregszászban a választópolgárok 42,84%-a élt alkotmányos jogával.

Kárpátalján a magyar pártok kimagasló eredményeket értek el. A bejutási küszöböt (5%) több mint kétszeresen meghaladó, 12,5 százaléknyi szavazattal jutott be a Kárpátaljai Megyei Tanácsba a KMKSZ és az UMDSZ közös listája, így nyolc képviselőt — Barta József, Orosz Ildikó, Gulácsy Géza, Kész Barnabás, Bátor József, Tóth Miklós, Rezes Károly, Péter Csaba — delegálhattak a testületbe.

A szavazatok csaknem 30 százalékát megszerző Jedinij Centr (Egységes Centrum) párt 19, a 23 százalékot elért hatalompárt, a Szolidaritás (Szolidaritás) 15, a 17 százalékkal befutó Vidrodzsennya (Újjá születés) 11, a 10 százalékot kapott Baticscsina (Haza) 7, a 6 százalékos Opozíciójn Blok (Ellenzéki Tömörülés) 4 képviselővel lesz jelen a megyei tanácsban.

Főlnyes győzelmet aratott a KMKSZ–UMP a Beregszászi járásban, ahol megszerezte a szavazatok 35%-át, ez 12 mandátumot jelent a 34 tagú testületben. A második

helyen a Jedinij Centr (23%, 8 képviselő), a harmadikon az UMDP (20%, 7 képviselő) végzett, 11%-ot kapott a Vidrodzsennya (4 képviselő), 8%-ot a Szolidaritás (3 képviselő). A választások legfontosabb eredménye a Beregszászi járásból, hogy a két magyar szervezet, noha külön mérettette meg magát, együtt többséget alkot a régió „kisparlamentjében”. Az alakuló ülésen Sin Józsefet, a KMKSZ jelöltjét, a szervezet járási szervezetének vezetőjét választották a Beregszászi Járási Tanács elnökévé. Az alelnöki tiszte Horváth László, az UMDSZ járási szervezetének elnöke tölti be.

Ugyancsak jól szerepeltek a magyar szervezetek a Nagyszőlősi és az Ungvári járásokban, de ott lesznek a KMKSZ–UMP képviselői az önkormányzati testületekben a munkácsi járási (4) és városi tanácsban (3), valamint ungvári (2) és csapi (7) városi tanácsban.

Kárpátalja legmagyarabb városában, Beregszászban elsőprő győzelmet aratott a KMKSZ és az UMDSZ által is támogatott Babják Zoltán, aki megszerezte a szavazatok több mint háromnegyedét, így megmaradt polgármesteri tisztségében. Az első polgármester-helyettes Orosz Géza, a KMKSZ jelöltje lett. Az UMDP és a KMKSZ–UMP közös listája megszerezte a szavazatok csaknem felét, ami 12 képviselői mandátumot jelent a Beregszászi Városi Tanácsban (a testület 26 tagú). Bocskai Istvánt is újraválasztották Nagyszőlős polgármesterévé.

KH-összeállítás

Kárpátalján ülésezett az Interparlamentáris Unió

Szeptember végén Ungváron tartotta első ülését a magyar Országgyűlés és az ukrán parlament 14 képviselőjéből álló Interparlamentáris Unió (IPU) magyar–ukrán tagozata. A honatyák áttekintették a két ország közötti további együttműködés időszerű kérdéseit. Megvitatták az infrastruktúra bővítésének, a gazdasági és beruházási vonzerő növelésének, a kultúra és a nemzetiségek kérdéseit is.

A parlamentközi bizottság ukrán társelnöke, Valerij Luncsenko az ukrán fél nevében köszönetet mondott Magyarországnak a két ország közötti zavartalan és folyamatos együttműködésért, mindazért a támogatásért, amit Ukrajnának nyújt ebben a nehéz időszakban: a humanitárius segítségnyújtásért, az ukrán katonák magyarországi gyógykezeléséért, a gyerekek üdültetéséért. Igéretet tett arra, hogy az ukrán fél minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy az együttműködés minősége, eredményesebb legyen. Kitért azokra a feladatokra, amiket a közeljövőben szeretnének megvalósítani a magyar féllel közösen. Ezek: a Csap–Záhony határátkelő felújítása, a Beregszászt elkerülő autópályát megépítése és a Nagypalád–Nagyhódos határátkelő megnyitása.

A bizottság magyar társelnöke, Vinnai Győző arról biztosította az ukrán felet, hogy országa továbbra is minden segítséget megad Ukrajnának mind gazdasági, mind politikai tekintetben.

Tudósítónk

Konferencia Budapesten

Október végén a Nemzetpolitikai Kutatóintézet konferenciát rendezett a budapesti Magyarság Házában az ukrain helyhatósági választások eredményeiről.

A rendezvényen Potápi Árpád János nemzetpolitikáért felelős államtitkár kiemelte: a kárpátaljai magyarság összefogása sikerre vezetett. Egy nehéz helyzetben lévő közösség mutatta meg, hogy ha összefog, minden nehézség ellenére is tudja a szavát hallatni, és meg tudja mutatni erejét. Az államtitkár köszönetet mondott mindenkinek, aki részt vett a kampányban, és azért küzdött, hogy a magyar lista jól szerepeljen.

Mint ismeretes, a mostani önkormányzati választásokon fogott össze először a két meghatározó kárpátaljai magyar szervezet, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség és az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség, hogy közös jelöltlistát állítson a Kárpátaljai Megyei Tanácsba és más önkormányzatokba.

Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke szerint a választások legfontosabb eredménye az, hogy megmaradt a kárpátaljai magyarság számára a remény. Kiemelte az „erős, őszinte magyarországi támogatást”, az oktatási-nevelési támogatást, a tanárok segítését és az önkormányzatok közötti együttműködést. Kitért arra is, hogy a KMKSZ megkerülhetetlen erő lesz a megyei tanácsban, és nélküle nem lehet majd koalíciót létrehozni. Rámutatott: az esetleges együttműködések során elvárják, hogy a kárpátaljai magyarság érdekeit vegyék figyelembe. Az igazi próbatétel azonban csak most jön, hogy ténylegesen tudnak-e együttműködni a jövőben is az UMDSZ-szel.

Zubánics László, az Ukrainai Magyar Demokrata Szövetség elnöke kiemelte: fontos és előremutató, hogy az elmúlt hónapok-

ban a kárpátaljai magyarság tudatosította magában, az anyaország mellett elsősorban magára számíthat jövője megteremtése során. Szerinte az együttműködéshez elsősorban finomhangolásra volt szükség a két tömörülés programjában, ebben azonban a nemzetpolitikai államtitkárság kiemelt segítséget nyújtott. Hozzátette: egymásban nem az ellenséget, még csak nem is az ellenfelet kell látni, hanem az értékes embereket. A kampány rövid volt, de sokan bekapcsolódtak, és azok is elkezdtek hinni az együttműködésben, akik korábban nagyon szkeptikusak voltak. A következő, nagyon nehéz feladat az élet valamennyi területén való együttműködés lesz, de erre a maguk részéről nyitottak.

Darcsi Karolina, a Lehoczy Tivadar Intézet politológusa arról beszélt, hogy talán az 1990-es voksolás után volt ilyen erős érdekvépviselete a magyarságnak, amely meg tudta mutatni a vidék számára is, hogy milyen erős képvisel.

Forrás: MTI



Adventi gondolatok

„Legyetek tehát türelemmel, testvéreim, az Úr eljöveteléig. Íme, a földművelő várja a föld drága gyümölcsét, és türelmesen várja, amíg az korai és késői esőt kap. Legyetek tehát ti is türelmessel, és erősítsétek meg a szíveteket, mert az Úr eljövele közel van.”

Jakab 5,7–8

Szeretett testvérem, advent időszakát éljük, és éled te is személyesen. Az adventi időszak a várakozásról szól. Várod, hogy jöjjön el a Karácsony ünnepe, mindemellett várod, hogy együtt legyen a család, várod, hogy történjen meg az ajándékozás, és maga a karácsonyi csoda is. Ilyenkor sokan, és még lehet, te magad is úgy érzed és gondold, hogy a karácsony egy alkalmas ünnep arra, hogy békét köss. Megbékélni a családdal, elfeledett barátokkal, ismerősökkel, rokonokkal, mikor lehetne alkalmasabb, mint most? Várod, hogy élj át valami különlegeset, és a mostani ünnep legyen más, mint az eddigiek. Legyen olyan, mint az amerikai filmekben, meghitt, csöndes, szép, méltóságteljes, és legyen igazán a szeretet ünnepe, legyen kézzelfogható a béke és az együtt-lét öröme. Gondolom, nem monddok újat azzal, ha elmondom neked, testvérem, hogy míg az emberi törekvés fog szerepet játszani ebben, addig nem lesz belőle semmi. Az a baj, hogy az elvárások mindig felülmúlják azt, ami bekövetkezik. Légyegében véve, rossz dolgot vársz.

Pont ez az, ami miatt nem is szeretsz várni, mert nem azt kapod, amit szeretnél. Persze, reméled a jót, meg a még jobbat, még ha nem is mondd, titkon ott van benned a vágy, és amikor beteljesül, akkor kissé mindig csalódott leszel, mert nem pontosan az következett be, amit szeretnél volna. Jó híreket vársz, rosszakat kapsz. Várod a sikert, mégis sikertelenség az eredmény. Így válhat a karácsony olyan ünneppé, amit nem szeretsz, a család és a rokonok iránti szeretetnek a megélése pedig nyüggé lehet. Várod, és nem történik meg. Mivel pedig nem történik meg, görcsösen meg akarod valószínűsíteni – mégsem sikerül, és legvégül már nem is akarod. Az egész pedig abból indult, hogy vártál valamit, ami nem következett be.

A Szentírás bölcsen elmondja, hogy mire várj: az Úr eljövetelére. Ebben légy türelmes, mert a Vele való találkozás az, amire érdemes készülni. Ne gondold, hogy távol van tőled. Közel van, és kész megáldani, jelenlétét ajánlja, és azt, hogy tenyerén hordoz. Kérdés az, hogy erre hogyan készülsz. Mert hát karácsonyra is készülsz: takarítás, főzés, mosás, ablakpucolás, szönyegtisztítás, de valld be őszintén, mennyire van ott a szívedben az imádság? Ne nekem valld be: magadnak. Mennyire van ott az életedben az Úr jelenlétének keresése, és közelségének megélése? Akarod, hogy karácsony ünnepe valóban a szeretet ünnepe legyen? Akkor hívd meg azt, akitől származik az őszinte és tiszta szeretet. Aki feltétel nélkül szeret. Aki az egyszülött fiát adta érted, Jézus Krisztust, akinek születését készülsz ünnepelni, akinek a Lelke általi jelenléte kell hogy meghatározza az ünnepet. Várod azt, hogy legyen ott az Úr?

Milyen egy ünnepelt nélküli születésnap? Elégé hitvány és jelentéktelen, méltatlan, víttával teli, mert senki sincs tekintettel arra, akinek ünnepét ünneplik. Ne a földi dolgokat várd! Várd az Urat, és meg fogsz lepődni, hogy minden, amire igazán szükséged van, idejében meglesz. Ahogy a földművelő is az Urat várja, és korai meg késői esőt is kap az ő földjére, ugyanúgy, ha te is Őt várod, meglesz mind a korai, mind a késői áldás az életedben. Meglesznek a gyümölcsök is, mind-mind a maga idejében. Nem késik az Úr, de nem is siet. Nem adja hamarabb, minthogy meg tudd becsülni, és nem adja később, amikor már értelmét veszti. Mindent a maga idejében. Ne siess, ne maradj le, ne várj mást, csak Őt, és ragaszkodj hozzá. Amen.

Domonyi Erik
református lelkész,
Beregszász

Szentséges, titokzatos éj!

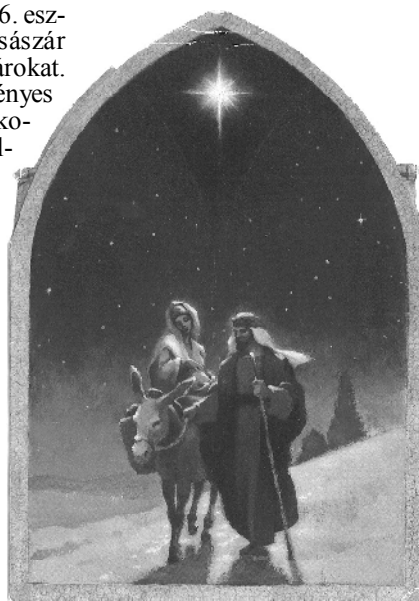
Róma alapításának 746. esztendejében Augustus császár összeíratta a római polgárokat. A császári rendelet érvényes volt Júdeaában is, ahol akkoriban Heródes király uralkodott. Aszolgalelkű Heródes óvakodott ellenszegülni a császár akaratának, és elrendelte, hogy össze kell írni minden zsidót, mindegyiket születésének helyén, ahol hűséget kell esküdni császárának és királyának.

Ebből az alkalomból kellett Józsefnek és feleségének, Máriának Betlehembe mennie. József ugyanis ebből a kis városból származott, törvény szerint tehát ott kellett jelentkeznie. Kétségtelenül mindketten Isten ujját látták ebben a váratlan eseményben, amely abba a városba parancsolta őket, ahol a próféták szerint Izrael megváltójának kellett születnie. Noha előrehaladott állapotban volt, a zord téli körülmények, a fárastó hosszú út ellenére Mária mégis útra kelt Józseffel.

Názáret három-négy napjára van Betlehemtől, a karavánok egymást követik ezen az úton. A nép gyalog megy, de Júdeaában ritkaság, hogy az utazó családoknak ne legyen szamaruk. A fáradhatatlan és türelmes állat kevéssel beéri, cipeli gazdája eleségét és ruháit: ő a szegény ember teherhordója.

A vándorok meg-megállnak a hosszú útalatt a források mellett este, napnyugtakor, az esős évszakban sátrat vernek a városok előtt a karavánszerájokban, amelyek oltalmat adnak az utasoknak és barmaiknak. Másnap reggel vagy hajnalban aztán továbbmennek, Jeruzsálemről szóló zsoltárokat énekelve és Istent magasztalva, míg állomásról állomásra végre elérik útjuk célját.

Igy ment Mária és József is, azoknak a társaságában, akiket Augustus rendelete, éppen úgy, mint őket, Betlehembe vagy Júdea más városába parancsolt. Betlehemben azonban váratlan meglepetés érte Máriát és Józsefet: a házak zsúfolásig tele voltak vándorokkal. Akaravánszálló vagy „diversorium”, ahogy



szent Lukács nevezi, túltömött, mint a hangyaboly. Máriának és Józsefnek már nem jutott hely, ezért kénytelenek voltak szállást keresni a város melletti pusztában, egy barlangban. Palesztina mészkőhegyeinek lejtőin gyakoriak az ilyen barlangok. Az üregeket emberek vájták a hebroni úton, és barmok istállójának használták.

Egy ilyen nyomorúságos barlangistállóban kellett megszületnie Dávid Fiának, akiről Gábiel arkangyal azt mondta Máriának, hogy Isten Fia lesz, a várt Messiás és az örök trón örököse. A világtörténelemnek ezt a legnagyobb eseményét oly fönséges egyszerűséggel mondja el az Evangélium, mint ha csak egy egyszerű betlehemi gyermekről lenne szó:

„Amikor ott voltak, eljött az ideje, hogyszüljön, és megszülette elsőszülött fiát. Pólyába takarta Őt és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson” (Lk 2,6–7).

Az Anya, aki szűziségből fogant, szűziségből szült is. Az Evangélium meg is érteti ezt, mondván, hogy nem ismerte anyáink gyöngeségét és fájdalmait. Ő maga veszi el gyermekét, és fekteti bele a rögtönzött bölcsőbe.

A keresztény hit térdre borul a Szent Anya és Gyermeke előtt, aki a keblén pihen, föltekintve rájuk, földismeri a szelidséget, a szegénységet, az egyszerűséget és az áldozatos lemondást... Mindig új és új ké-

Szentséges, titokzatos éj!

►pek, látomások fakadnak ebből a leírhatatlan jelenetből, amelynek hatalma, lenyűgöző varázsa és szépsége mindörökké kimeríthetetlen.

Történtek pedig ezek a decembernek egyik szentséges éj-jelén, a zsidó naptár szerint Tebet havában, teljesen titokban, csak Mária és József jelenlétében. Az állomba merült Betlehem városában senki nem is sejtette ANNAK megszületését, aki – sokkal inkább, mint bárki más e világon – örökre halhatatlanná teszi a nevét. De Isten lelke ébren virraszt a barlang és a bölcső fölött, és odavezeti válsztottjait. Tőle ered minden kezdeményezés. Akiket fölvilágosít, azok látnak, akiket szólít, azok meghallják a szavát. Akiket malasztja nemérint, azok tétlenül tespednek tovább tudatlanságukban és sötétségben.

Betlehem alatt, valamivel Bet-Szauron túl, nyájaikat legeltették akkor pásztorok. Keleten a pásztornép a földműveseknek legalsó rétege volt – a cselédek cselédje. A föld birtokosa – a gazda – nem dolgozik, hanem szolgálakat, pásztorokat tart. Még ma is ilyenek ezek a pásztorok: fejükön turbán hosszú fekete szövetből, a vállukon báránybőr, mezitláb vagy rongyos sarukban járnak, a kezükben rövid furkósbot tölgy- vagy eperfából. Fölváltva örködnek éjszákánként, magasabb sziklapon, lobogó pásztortűz mellett. Az első esőzések után a föld bőven terem mindenféle füvet és virágot, ezeken az első hajtásokon legelnek a nyájak.

Mialatt a bet-szauri pásztorok virrasztottak, mennyei világosság áradt rájuk, amelynek fényében megriadva látták, hogy mellettük áll az Úr angyala.

– Ne féljete – mondá nekik az angyal –, mert íme, nagy örömet hirdetek nektek, mely léssen az egész népnek, minthogy ma született nektek az Üdvözítő, ki az Úr Jézus Krisztus a Dávid városában. És ez lesz nektek a jel: kisdedet fogtok találni, pólyába takarva és jászolba fektetve.

Es azonnal mennyei sereg sokasága vette körül az angyalt, mely magasztalta Istent, mondván:

„Dicsőség a magasságban Istennek és békesség a földön a jóakarátú emberekben” (Lk2,14).

A mennybéli angyalok ujongva köszöntik Jézus születését. Semmi sem történhetik itt lent a földön, amit fönt az égen Isten el nem határozott. A földi események mindig csak eredményei az égi kifürkészhetetlen okoknak. Ennek a bölcsőnek egész jövője és minden titka benne van a két szóban, amelyek betöltik a tért és az időt – mindenséget és örökkévalóságot – dicsőség és béke: dicsőség Istennek és béke az embereknek.

Az angyalok fölszálltak az égbe és eltűntek, a pásztorok pedig így szóltak egymáshoz: – Menjünk át Betlehembe, és lássuk ezt a dolgot, ami történt, melyet az Úr hírül adott nekünk. „És elmenének sietve és megtalálták Máriát és Józsefet és a jászolban fekvő kisdedet. Látván pedig ezeket, valóban értették a beszédet, melyet nekik e gyermekekről mondtak vala” (Lk2,9–17).

Az Istentől fölvilágosított egyszerű lelkeknek mélyre lát a szemük, megértik azt, amit a bölcs ember minden filozófiájával sem bír felfogni. Istent és szándékát csak a hit ismeri, az ész fölényesen vitatja: az ész saját kívánságai szerint akarná átgýrni, hogy beleszoríthassa törvényeinek kereteibe, de csak annyit ér el, hogy megtagadja vagy elferdíti.

A pásztorok visszatértek a nyájhoz, és elmondták, hogy mit láttak. Atöbbiek mind álmélkodtak, és magasztalva dicsóították Istent. Úgy látszik azonban, hogy ezeknek a szegény pásztoroknak a biznyságtétele nem mozgatta meg a betlehemi népet, se nem zavarta meg Jézus bölcsőjének békéjét és alázatosságát. Jézus ismeretlen maradt Anyjával és Józseffel együtt.

A pogány világban óriási jelentősége volt az asztrológiának. A csillagióslást komolyan vették még a rómaiak is. Tacitus és Suetonius megemlíti a Keleten is elterjedt zsidó vallási hagyományt, hogy Jákob csillagának feltűnésekor várják a zsidók azt a hatalmas királyt, aki meghódítja az egész világot. A hit, hogy csillag fogja jelezni a Messiás eljövételét, eljutott még Egyiptomba, sőt Indiába és Kínába is.

Perziában három bölcs fényes csillagot látott feltűnni az

égen, ezért fölkerelkedtek és elindultak Jeruzsálem felé. A fényes és gazdag karaván fölka-varta a várost. A bölcsök mindenfelé tudakozódtak:

– Hol vagyon, aki született, a zsidók királya? Mert láttuk csillagát Napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk Őt.

Az idegenek beszéde eljutott Heródes fülébe. A király nyugtalankodott, Jeruzsálem pedig izgatott lett, mert a Szabadító reménye még mindig élt a lángoló lelkekben.

Miután a bölcsök Heródestől megtudták, hogy a Messiásnak Betlehembe kell születnie, elindultak a megnevezett helység felé. Alighogy kiértek Jeruzsálemből, ismét feltűnt a Keleten látott csillag. Nagy örömmel szállt a szívükbe, amikor újra megpillantották a fényességet. A csillag aztán vezette Őket, és megállt az istálló fölött, ahol a gyermek volt. Bemenvén a barlangba, megtalálták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták Őt. Országuk szokása szerint megajándékozták Őt, lábai elé rakva a magukkal hozott kincseket: aranyat a királynak, tömjént a főpapnak és mirhát az áldozatnak, aki élete föl-áldozásával alapítja meg az örök királyságot és főpapságot az emberek között.

Nylvánvalóan több volt ez, mint egyszerű keleti hódolat. Ezek a napkeleti bölcsök messziről jöttek, és nem hivalkodó asztrológia fénye világított nekik. Más csillag volt ez: Isten világosságának jelképe, amely a lélekben fényeskedik és jelképe az ihletnek, amely az örök igazság felé vezet a lelkeket.

A bölcsök nem az eljövendő hódítót imádják a tegnap született kisdedben, hanem Emánuel – a Szabadítót – látják benne, a világ Megváltóját, aki szegényes bölcsőben fekszik. A Szentlélektől fölvilágosítva hisznek, és imádják a mindenség Urát és Istent.

Hrabár Tamás
emeritus gör. kat. áldozópap,
stavrofor protojerej

Források:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgata alapján. Budapest, 1997.

Páter Didon: Jézus élete. Páris – Budapest, 1935.

Christian Schütz: A keresztény szellemiség lexikona. Freiburg – Budapest, 1988.

Szilágyi Domokos

Karácsony

A puha hóban, csillagokban, az ünnepi foszlós kalácson láthatatlanul ott a jel, hogy itt van újra a karácsony.

Mint szomjazónak a pohár víz, úgy kell mindig e kis melegség, hisz arra született az ember, hogy szeressen és szeressék.

S hogy ne a hóban, csillagokban, ne ünnepi foszlós kalácson, ne díszített fákön, hanem a szívekben legyen karácsony.



Babits Mihály

Csillag után

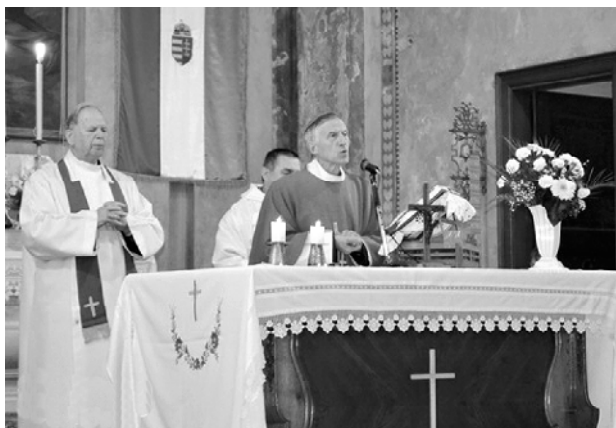
Ülök életunt szobámban, hideg teát kavarak... Körülöttem fájás-félés ködhálója kavargó. Kikelek tikkadt helyemből, kinyitom az ablakot s megpillantok odakint egy ígéretes csillagot. Ó ha most mindent itthagynék, mennék a csillag után, mint rég a három királyok betlehemi éjszakán! Gépkocsin, vagy teveháton – olyan mindegy, hogy hogyan! Aranyat, tömjént és mirhát vinnék, vinnék boldogan. Mennék száz országon át, míg utamat szelné a várn.

„Aranyad tilos kivinni!” szólna ott a vámos rám. „Tömjened meg, ami csak van, az mind kell, az itteni hazai hatalmak fényét méltón dicsőíteni.”

Százsor megállítanának, – örülnék, ha átszuszm: arany nélkül, tömjént nélkül érnék hozzád, Jézusom! Jaj és mire odaérnék, hova a csillag vezet, te már függnél a kereszten és a lábad csupa seb, s ahelyett hogy bölcsöd köré szórjak tömjént, aranyat, megmaradt szegény mirrhámmal keserűszagu mirrhámmal kenném véres lábadat.

Dunakesziek a kárpátaljai diákokért

Kutlán András kárpátaljai származású, Szentendrén élő képzőművész barátom volt az ötletgazdája annak a jótékonyági rendezvénynek, amelyet a kárpátaljai egyházi liceumok diákjainak megsegítéséért szerveztünk Dunakeszin október 26-án. „Tegyük meg, amit lehet azokért, akik a szülőföldet választották” – írta meghívómra válaszul dr. Fodor István, dr. Harajda András és dr. Kerekes Ferenc. Egykori ungvári barátaim egyébként jelentősebb összeggel is támogatták a kezdeményezést.



A zsúfolásig megtelt Jézus Szíve templomban e nem mindennapi esemény irodalmi műsorral kezdődött. Először Varga István András helyi előadóművész Reményik Sándor *Ahogy lehet* című versét adta elő, majd Gyombolai Bálint és Guttman Vilmos következett. A kulturális program befejező részeként Petrás Mária Kosuth- és Prima Primissima-díjas előadóművész csángóföldi Mária-énekekkel nyújtott maradandó élményt mindnyájunk számára.

A Munkácsról érkezett Popovicsné Palójtay Márta megható szavakkal nyugtázta, hogy az anyaországban élők nem feledkeznek meg róluk. Hangsúlyozta: „az együttérzés visszaadja a reményt, hogy egy közösséghez tartozunk, részesei vagyunk a magyarságnak”. A többgyermekes tanárnő végezetül a kárpátaljai magyarok köszönetét és jókívánságait tolmácsolta a jelenlévőknek.

Ezt követően Majnek Antal, a Munkácsi Római Katolikus Egyházkerület püspöke, rendezvényünk díszvendége a jelenlegi kárpátaljai helyzetről beszélt.

Többek között kitért arra, hogy bár az árak az égig szöknek, munka is alig van, az emberek megtanultak szerényen élni, és kevesebbet panaszkodnak, mint az anyaországban. Végezetül a püspök atya is megköszönte Magyarország segítségét.

Matl Péter, a szintén Munkácsra élő szobrászművész, a Vereckei-hágón emelt honfoglalási emlékmű alkotója arról szólt, hogy jövőre lesz 20 éves az emlékmű, de 12 évig nem engedték azt befejezni, torzóként állt. A művész elmondta: alkotó tevékenységével a magyarság identitását szeretné elmélyíteni.

Az ezt követő szentmisét Majnek Antal püspök atya és Szádóczky Károly apátkanonok celebrálta. Rendezvényünk állófogadással folytatódott, ahol Guttman Vilmos ismert borász kérésére Majnek Antal atya megáldotta az új borát. A rendezvényen befolyt összeget még aznap éjjel eljuttattuk Kárpátaljára, az ott működő liceumokban tanuló diákok étkeztetésének támogatására.

A jótékonyági rendezvényt megtisztelte jelenlétével Dr. Damjanovich Imre, a Kárpátaljai Szövetség elnöke és Kovács Gyöngyi Zsuzsanna gazdasági igazgató is.

Szkripeczky István
Dunakeszi



ADVENTI ÜZENET – KÁRPÁTALJÁRÓL

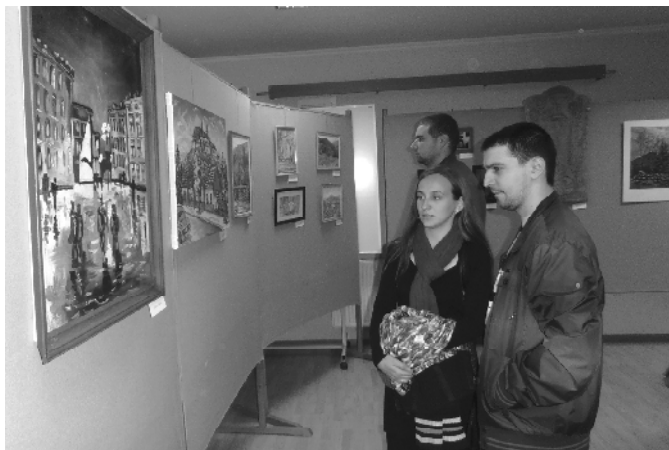
Nagyon szép „kiskarácsonyt” hozott ma a posta. Egy régi költőbarát és PRÚSZ-társ (Protestáns Újságírók Szövetsége), Füzesi Magda küldeményét, az éppen tíz esztendő megért Kárpátaljai Hírmondó *Gyökérszakadás előtt* című születésnapjához tartozó antológiáját, amelynek ő a szerkesztője, s több műfajban szerzője is. Az értékes kis kötet javarészt nem egyházi témájú írások gyűjteménye, van azonban benne egy néprajzi közlemény, amelyből kimondatlanul is az adventi üzenete árad. Ez pedig Kótyuk Erzsébet tanulmánya, a „Jó órában monddam!”, amely az ungvári járás egyik, mintegy kétharmadában református falujának, Rát községnek a gyógyító hagyományait dolgozza fel. Érdekes és nagyon megható, hogy a csecsemők és kisgyermekek egészségével, biztonságával kapcsolatos mondókák nem egyszerűen Istent, hanem a *gyermek Jézust* szólítják meg, éppen Őt, akire ilyenkor, advent táján annyira várakozunk. Erre utalnak az „Istenke” és a „kis Jézuska” kifejezések is, amelyek azt hangsúlyozzák, hogy a Kárpátalján gyakran nagyon nehéz körülmények között gondozott embergyermek, kisdetek első számú oltalmazójának a betlehemi bölcső Kisdedét érzik az ott lakók, évszázadok óta. Érthetőbbé válik mindez néhány szép és beszédes idézet fényében: „A csecsemőt fürösztéskor – miközben a vízbe helyezték – az *Istenke vele* ismételtgetésével igyekeztek óvni a megijedéstől. Ha tüsszent a gyermek, *Agyók Istenkének* rá a szülő válasza, elhárítva ezzel a komoly betegség kifejlődését. Az *agyók* szövegromlás következménye lehet, az adjuk igéből. Ha a gyermek fájdalomra panaszkodik, akkor a *Meggyógyítja kis Jézuska* mondattal nyugtatgatják.”

Erről az idézetről két dolog jutott az eszembe: az Istennek „átadott” tüsszentésről annak szoros lelki rokona, a Református énekeskönyv 274. *Ki Istenének átad mindent...* kezdetű dicsérete. Itt is pontosan erről van szó: a gyermekért aggódók *átadják* a vele kapcsolatos aggodalmakat Istennek, teljes bizalommal és szeretettel. Nem elvetik a gyermekkel kapcsolatos gondokat és gondoskodást, csupán megvallják: sorsa nem az ő kezükben, nem a mi kezünkben van. A harmadik, ugyancsak nem a naptárhoz kötődő szakrális ráolvasó szöveg, a *Meggyógyítja kis Jézuska* pedig arra utal, hogy Betlehem szülötte nem csupán december havában van velünk, született meg értünk, hanem az esztendő minden hónapjában. Ahogyan a keresztyéni létünk sem csak a vasárnaphoz kötődik, hanem hétköznapijainkhoz is, hiszen minden évszakban velünk van nem csupán a felnőttettek és vállalkások, áldozatok Jézusa, hanem az Ő gyermeki énje is. És nemcsak addig, amíg mi is gyermekek vagyunk, hanem életünk minden napján. Eszembe jutott végül ezekről a mondókákról Oscar Wilde meséje, *Az önző óriás*, a mogorva és szeretetlen öregemberről, akinek elfagyott kertje a gyermek Jézus látogatása nyomán éledt föl, s borult virágba.

Petrőczy Éva

Örökség – határok nélkül

Az ArtTisza Művészeti Egyesület idén novemberben immár negyedik alkalommal rendezte meg *Havasi gyopár* című hagyományos kiállítását. Aberegszászi Európa–Magyar Ház Munkácsy Mihály kiállítótermében 11 művész mintegy 40 alkotását tekinthette meg a közönség, amelyek a legutóbbi alkotótáborukban készültek, a festői szépségű Gyertyánligeten. Emellett sor került az egyesület által meghirdetett *Örökség* című gyermek- és ifjúsági képzőművészeti pályázat eredményhirdetésére és a legsikeresebb pályaművek bemutatására is.



A rendezvényen Szilágyi Sándor, az ArtTisza elnöke köszöntötte a megjelenteket. Elmondta, hogy eredetileg kárpátaljai pályázatról volt szó, de mivel azt az interneten hirdették meg, legnagyobb örömeikre és meglepetésükre több országból is érkeztek munkák, így a verseny nemzetközivé vált. Az alkotásokat postai úton küldték el Beregszászba. A zsűri több mint száz munkából választotta ki a legjobbakat, a három korosztályban (6–9, 10–14, 15–18 évesek) összesen tíz helyezett volt. A kárpátaljaiak mellett elismerésben részesültek kolozsvári, budapesti, nyíregyházi, szombathelyi pályázók is.

Gratulált a jelenlévő ifjú alkotóknak Mányi István, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja is, aki hangsúlyozta: véleménye szerint nagyon fontos, hogy az ehhez hasonló pályázatokon minél nagyobb számban vegyenek részt határon innen és túli fiatalok. Ez hozzájárul ahhoz, hogy akár az ember, akár a természet alkotása örökségünk fennmaradjon a következő nemzedékek számára is.

A verseny díjazottjai a Bethlen Gábor Alap és a KMMI támogatása révén ajándékban részesültek, illetve emléklapot vehettek át Mányi Istvántól és Szilágyi Sándortól.

Lőrincz P. Gabriella költő, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) munkatársa köszönetet mondott az ArtTisza tagjainak a csodálatos kiállításért, majd elmondta, hogy az intézet idén is meghirdette tehetségkutató és -gondozó pályázatát, amelyre verset, prózát, illetve grafikát, festményeket várnak. Megragadva az alkalmat, felkérte a művészeti egyesület tagjait a beérkező képzőművészeti alkotások zsűrizésére, végül felolvasta két versét.

Sz. J.

EGYÜTT A MŰCSARNOKBAN

Október 15-én Budapesten, a Műcsarnokban a Magyar Művészeti Akadémia szervezésében sor került az *Együtt* című folyóirat bemutatójára Nagy Zoltán Mihály, Vári Fábián László és Dupka György közreműködésével.

Jelképes a cikk címe, hiszen hovatovább megszokhattuk, hogy az anyaország értő közönsége kíváncsi a határon túli alkotóműhelyekben folyó tevékenységekre. Márpedig az *Együtt* folyóirat, a kárpátaljai magyarság egyetlen irodalmi lapja 2002-től immár a második folyamán nyújt publikálási lehetőséget nemcsak a szűkebb pátriánkban, hanem az annak határain túl élő tollforgatóknak is.

Elsőként Vári Fábián László József Attila-díjas költő, jelenlegi főszerkesztő kért szót. A megjelentek érdeklődéssel hallgatták az előzményeket, ugyanis az első folyóirat 1965–1967-ben még az Ungvári Állami Egyetem magyar nyelv és irodalom szakos hallgatóinak tollából, a későbbi neves költő, S. Benedek András főszerkesztésében jelent meg szamizdat formában, mintegy negyven példányban, irógepen sokszorosítva. Azóta sok víz lefolyt a Tiszán, több próbálkozás történt irodalmi lap alapítására (Pánsíp, Hatodik Síp), de csupán az immár tizenhárom esztendeje megjelenő *Együtt* tudta betölteni azt a szerepet, amelyet a kárpátaljai magyar olvasó

elvár egy irodalmi, művészeti és kulturális fórumtól.

Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író, a második folyam első főszerkesztője a kezdeti nehézségekről beszélt. Dupka György felelős kiadó és lapigazgató a folyóirat tematikájában nyújtott eligazítást, különös tekintettel a tanulmányokra. Köszönetet mondott Pomogáts Béla irodalomtörténésznek, a lap védnökének, aki nagy tapasztalatával ma is támogatja a szerkesztőbizottság munkáját.

A rendezvényen közreműködött Domáreckájá Júlia, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művésznője és Rác Zoltán, a Nemzeti Színház művésze, akik Vári Fábián László és Nagy Zoltán Mihály műveiből olvastak fel szemelvényeket.

Kiss Ferenc és Szokolay Donó Balázs zenészek igazi csemegekkel szolgáltak, ugyanis kárpátaljai népdalokat adtak elő. Kiss Ferenc, a tiszapéterfalvai Kiss Ferenc neves irodalomtörténész fia az emlékeit felelevenítve beszélt arról, hogy neki magának is alkalma volt gyűjteni vidékünkön.

A Műcsarnokban egybeültek ezen az estén különleges élményben volt részük, hiszen ízelítőt kaptak abból, milyen egyszerű dolog együtt lenni a magyar kultúrtájban – határok nélkül.

Tudósítónk

Megalakult Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács

Október végén Ukrajnában is megalakult az akadémiai tanács. Az alakuló közgyűlésre az Ukrajnában élő magyar tudósok, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) ukrainai külső és köztestületi tagjainak részvételével az Ungvári Nemzeti Egyetem dísztermében került sor. Az MTA három ukrainai külső tagja és 151 külső köztestületi tagja közül összesen 82 fő jelent meg Ungváron, s ezzel a közgyűlés szavazóképesnek bizonyult. A tanácsnak az MTA szabályzata értelmében automatikusan tagja az akadémia három ukrainai külső tagja (Jenkovszky László, Szikura József, Spenik Ottó), akik mellé 15 tagú tanácsot választott a testület. A megválasztott tanácsban hét tudós képviseli a bölcsészeti- és társadalomtudományokat (Brenzovics László, Csátary György, Csernicskó István, Kopriya Attila, Lizanec Péter, Orosz Ildikó, Zékány Krisztina), öt a természettudományokat (Fodor Gyula, Gecse Ferenc, Mica Volodimir, Rác Béla, Spenik Sándor), három pedig az élettudományokat (Boldizsár Sándor, Kohut Erzsébet, Riskó Sándor). A tanács saját tagjai sorából megválasztotta a KMAT elnökét és alelnökét. Az elnök Spenik Ottó fizikus professzor, Ukrajna Nemzeti Tudományos Akadémiája Ungvári Elektrofizikai Kutatóintézetének igazgatója lett. Alelnökké Csernicskó István nyelvész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpontjának vezetőjét választották meg. Az újonnan megalakult testület első feladata a KMAT szervezeti-működési szabályzatának kidolgozása lesz.

A Hazajáró Kárpátalján

Közönségtalálkozót tartottak a *Hazajáró* című magazinműsor szereplőivel a nagyberegi református templomban október 9-én. A Magyar Örökség-díjas *Hazajáró* csapata a településen élő Bíró András kirándulásszervező-idegenvezető meghívására érkezett Nagyberegre.

Bíró András nyitóbeszédében hangsúlyozta, milyen fontos esemény ez a község életében, majd Gulácsy Lajos szavait idéve hívta fel a közönség figyelmét arra, hogy „A szebb jövőt nemcsak mondani, csinálni is kell”.

A hattagú stábot – Kenyeres Oszkár és Jakab Sándor szerkesztőket, Moys Zoltán főrendezőt, Tóth Józsefet, a hangosítás felölését, Schödl Dávid operatort és Kántor-Kiss Öre Attila gépkocsivezetőt nagy szeretettel fogadták az egybegyűltek. Nem is csoda, hiszen műsoridőben szinte minden nagyberegi család ott ül a képernyők előtt: ez a magazin nemcsak azért népszerű, mert gyarapítja az érdeklődők ismereteit, hanem azért is, mert hidat képez az anyaországtól elcsatolt régiók között, felhívja a figyelmet



a Kárpát-medence legkisebb településeinek értékeire is, egy szöveget a stáb tagjai szívvel-lélekkel, odaadással állítják össze a *Hazajáró* műsorait.

„Utunk többszörös premier” – kezdte beszédét Kenyeres Oszkár, majd kibontotta Rákóczi zászlaját. Azért éppen ezt a zászlót, mert a Beregvidéket a magyarság a dicső történelmi helyszíneket tekintve a Rákóczi-szabadságharc bölcsőjeként ismeri. A továbbiakban szerkesztőtársával, Jakab Sándorral felváltva mélyebb betekintést adtak a műsorba. A két „hazajáró” kulisszatitkokat mesélt el, beszéltek a háttér munkáról, amelynek szintén nagy szerepe van a műsor elkészülésében. A csapat tagjai a köz-

zönségtalálkozó során érdekes történeteket is megosztottak a nézőkkel, mint például azt, hogy egyszer maguknak kellett kiásniuk az aznapi szállásukat a hóból. Részleteket is vitettek a magazin tartalmából, illetve bakiparádéval tették még feledhetetlenebbé a velük való találkozást. A közönségtalálkozót a *Számvetés* 5 című 25 perces film zárta.

Rövid szünet után következett Meister Éva színművésznő *Psalmus Hungaricus* című önálló estje, amely a magyarság szabadságvágyáról, harcairól és az összetartozásról szól a Rákóczi szabadságharcról napjainkig. Jól illeszkedett a műsor az előző programhoz, hiszen a művésznő a líra segítségével járta körbe a magyar tájakat, a református templomba varázsolva az együvé tartozás határtalan örömét.

Tudósítónk



Kárpátaljai művészek a 8. Insula Danubii – Insula Magna biennálén

November 6-án Csepelen, a Nagy Imre Általános Művelődési Központ előterében nyitották meg a 8. Insula Danubii – Insula Magna elnevezésű képzőművészeti biennálét. Acsoportos tárlat szervezői 45 művész 57 alkotását válogatták be. Tóth Endre intézményvezető köszöntője után Dr. Prokopp Mária, az ELTE művészettörténész filozófusa – aki egy nappal korábban kapta meg az MMA Művészetelméleti díját – nyitotta meg a segerszemlét.

A kiállítók négy különdíjat ítéltek oda, ezeket Ábel Attila, a kerület alpolgármestere adta át a művészeknek. A műsorban a Kis Csepel táncegyüttes fiatal táncosai is közreműködtek.

A kiállítók között három Kárpátalján született művész is volt. A Pálffy házaspárt már jól ismerik a *Kárpátaljai Hírmondó* olvasói, de Koszták István neve sem ismeretlen a Kárpátaljai Szövetség tagsága előtt. Pálffy István a magyar szürrealista festészet egyik meghatározó képviselője. Tarczy Pétert idézve: „Festményeinek bizzar, sokszor groteszk világa hol kulisszaszerűen, hol sík mentén szerveződik.” Putyu, ahogy a barátai ismerik, ezúttal az *Anyakinja* című fest-

ményével képviseltette magát. Pálffy Julianna nemcsak festőművész, hanem író is. Több kötete jelent már meg, gyermekmeséket és verseket is ír. Műveiről Szöllősy Tibor újságíró a következőket írta: „Minden képe egy-egy novella, melyben nincs semmi fölösleges és nem hiányzik semmi, telítve vannak a művész életörömeivel, aki intellektuális viszonyban van az élettel, mondanivalójuk és melódiájuk van.” A biennálén a *Meseváros* című kompozíciója kapott elszert.

Koszták István majdnem öt esztendőig élt Franciaországban, néhány éve tért vissza Budapestre, ahol élményeit feldolgozva újra munkába állt. Az ősz folyamán másodszor láthatták alkotásait Csepelen, ami nem csoda egy tiszteletbeli csepeli esetben. Beszélgetésünk során elmondta, hogy jövő februárban már önálló kiállítása lesz az egyik belvárosi galériában. Az anyag összeállt, az érdeklődők harminc munkáját nézhetik majd meg. Elmondta, hogy életében még egyszer szeretne egy tárlatot összehozni a szülővárosában, Beregszászban. A biennáléra az *Orosz templomok* című munkáját küldte be.

Lengyel János

Budapesti artisták Ukrajnában

Magyarország Beregszászi Konzulátusának szervezésében a budapesti Baross Imre Artistaképző Szakközépiskola és Szakiskola növendékei szeptemberben Kárpátalján léptek fel. Az eseményre a szervezők ingyenes jegyeket biztosítottak, hogy minél több érdeklődő láthassa a nem mindennapi műsort.

A Baross Imre Artistaképző Szakközépiskola és Szakiskola méltán elismert Európa-szerte, kitűnő nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik, többek között Ukrajnában is. A budapesti artistaképző iskola 12 diákja képviselte Magyarországot egy Kijevben tartott kétnapos rendezvényen, amelyen elsősorban a Krím-félszigetről és a kelet-ukrajnai harcok elől elmenekült gyermekeknek próbáltak vidám perceket szerezni a közép-európai művészek. A fellépés után a magyar fiatalok Kárpátaljára utaztak, ahol Beregszászon és Munkácscon mutatkoztak be.

A közel egyórás rendhagyó cirkuszi előadásban többek között volt akrobatikus tánc, művészi kerékpározás, zsonglörködés, erőművészet, egyensúlyozás – mindez vidám keretek között. Az artistaképző növendékei, fiatal koruk ellenére (13–15 évesek) magas szintű mesterségbeli tudásról tettek bizonyosságot, így sikerült kivívni a nézők elismerését, akik tapssal jutalmazták a remek produkciókat. A program után a fellépők a színpadra invitálták a közönséget is. Segítségükkel a bátrabb gyerekek örömmel próbálták ki a különböző cirkuszi kellékek használatát.

Sz. J.

AZ EURÓPAI KULTÚRA NAPJAI BEREGSZÁSZBAN

Szeptember 25–27. között Beregszászban először rendezték meg az Európai Kultúra Napjai programsorozatot. Az alkalomra ünnepi díszbe öltözött a város főtere: a művelődési ház falán az épület eredeti homlokzatát idéző molinót helyeztek el, a sétányfőlé pedig a magyar és az ukrán nemzeti zászlók színeit megjelenítő „repülő” esernyőket.

A rendezvény nyitányaként a Rákóczi-főiskola dísztermében megtartották a Beregszászi Városi Tanács soron kívüli, ünnepi ülését, amelyen Beregszász határon túli testvértelepüléseinek küldöttségei, a város díszpolgárai és Pro Urbe-díjasai, a különböző intézmények és szervezetek vezetői is részt vettek. A megjelenteket Babják Zoltán polgármester köszöntötte, majd megtekintették a Beregszász történelmét és nevezetességeit bemutató kétnyelvű kisfilmet (Csada Sándor József alkotását). Ezután ünnepi pillanatok következtek: a rászoruló beregszásziak támogatása terén kifejtett tevékenységéért Pro Urbe-díjat vehetett át Pál Sándor, a Magyar Református Szeretetszolgálat kurtóriumának elnöke. A polgármester a városi tanács díszokleveleit adta át azon beregszásziaknak, akik aktív részt vállaltak a város élettevékenységében.

A zuhogó eső miatt sajnos nem sikerült megtartani az iskolások látványos felvonulását. A vásári forgatagban nézelődők így sem maradtak kulturális program nélkül: a Beregszászi Művészeti Iskola fúvószenekara, a Beregszász Dixieland Band a város több pontján hangulatos zenével szórakoztatta a járókelőket. Délután a művelődési házban bemutatták Olga és Oleksandr Máté *Egyszer a Beregszászban* című darabját. A kétfelvonásos komédia érdekessége, hogy énekes és táncos jelenetek is vannak benne, illetve keveredik az ukrán, a magyar, az orosz nyelv, illetve a kárpátaljai dialektus. A beregszászi amatőr színészek produkciója nagy sikert aratott, még egy magyarországi, tiszaiúvárosi vendégszereplésre is meghívták őket. Nem maradtak szellemi táplálék nélkül a komolyzene kedvelői sem. Számukra a római katolikus templomban szervezett hangversenyt. A koncert a Beregszászi Művészeti Iskola kamarakórusának fellépésével kezdődött, majd Tetyana Tiscsenko ungvári orgonaművész előadásában klasszikus zenei darabokat hallhatott a közönség, végül a művészeti iskola alsós tanulóinak hegedűegyüttese bizonyította tehetségét. Este gálakoncertre került sor a szabadtéri színpadon hazai és külföldi előadók közreműködésével.



Szombaton folytatódott a főtéren a kiállítás és vásár. Ezenkívül különböző sportrendezvényeket tartottak. Az Oázis parkban a „Beregszász 900 Éves” Városvédő, -szépítő és Művelődési Alapítvány szervezésében halászléfőző versenyt, délután pedig a művelődési házban Miss és Mister Beregszász – 2015 szépségversenyt rendeztek. A szervezők jóvoltából minden résztvevő emléklapot és ajándékot kapott.

Az Európai Kultúra Napjai Beregszászban rendezvényssorozat a kedvezőtlen időjárás ellenére jó hangulatban telt.

Szemere Judit

20 ÉVES A CREDO

A Credo verséneklő együttes, amely nemcsak Kárpátalján ismert és népszerű, hanem szerte a Kárpát-medencében is sokan kedvelik zenéjüket, idén ünnepelte fennállásának huszadik évfordulóját. Ebből az alkalomból a Kárpátaljai Református Egyház (KRE) és a Credo Jótékonyági Alapítvány, valamint a KMKSZ Ungvári Középszintű Szervezetének közös szervezésében nagysikerű koncerttel örvendeztette meg a megyei filharmónia nagytermét megtöltő közönséget. A koncert jótékonyági jellegű volt, általa a kárpátaljai magyar református egyházközösségekben dolgozó kántorokat szerették volna támogatni.

A jubiláló zenészeket és az ünnepelő közönséget köszöntötte Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, parlamenti képviselő, Héder János, a KRE főjegyzője, Farkasné Böcs Judit ungvári magyar konzul, Tóth Csaba, a Credo Alapítvány elnöke, Balogh Livia, a KMKSZ Ungvári Járási Középszintű Szervezetének elnöke. Az utóbbi a színpadra szólította a ráti Szent Mihály Gyermekotthon kis lakóit, akik dalban és szóban mondtak köszönetet Jóska bácsinak. (Ivaskovics József, a Credo vezetője rendszeres zenei oktatásban részesíti őket.)

Ezután fel-

csendült a sem-

mi mással össze

nem téveszthető

Credo -zene.

Ivaskovics Jó-

zsef, Soós-Szabó

Livia, Nagyné

Fekete Zsuzsanna

és Varga Kata-

lin ez alkalom-

mal a *Fohász a*

hazáért címet vi-

selő, Bodnár Éva

felvidéki költő

verseire komponált

oratóriummal lé-

ptek a közönség

elé. A koncerten a

Credót kárpátaljai

tehetségekből

verbuvált filharmoni-

kus zenekar kísér-

te. Az előadásba

végül bekapcsolód-

tak az egykori

Credo-tagok, azok

gyermekai, majd a

szalókai és az un-

gvári református

gyülekezetek éne-

karai is együtt é-

nekeltek az ünne-

peltékkal. Vége-

zettel pedig az

egész teremben

zengett a megze-

nénsített hitvallás:

„Hol

hit, ott szeretet,

hol szeretet, ott

béke, hol béke,

ott áldás, hol

áldás, ott Isten,

hol Isten, ott

szükség nincs

sen”.

Ditta

Az ökumené jegyében

A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) a legnagyobb magyar keresztény civil szervezet, amely az értelmiséget igyekszik összefogni. A szervezet egyfelől saját tagjai lelki életét erősíti, másfelől pedig evangelizációs küldetése szellemében, az ökumené jegyében a társadalom felé képviseli a keresztény/keresztyén megoldási lehetőségeket az élet minden területén. Mindezt előadásorozatok, szabadegyetemek, koncertek, kiállítások, fórumok, konferenciák, kongresszusok, lelkigyakorlatok szervezésével valósítja meg. Fontos törekvésük, hogy szorosabbra fűzzék kapcsolatainkat a szomszédos országokban élő magyarokkal. Céljuk a teljes magyar egység kialakítása.

Idén ősszel Beregszászban is megalakult a Keresztény Értelmi-

ségiek Szövetségének társszervezete. Elnöke Jakab Eleonóra, helyettese Bárdos István, titkára Szibert Klára lett, mindhárman pedagógusok.

A szervezet első megmozdulása az 1956-os magyar forradalomról és szabadságharcról való megemlékezés volt. Az alkalomra a Katolikus Kollégiumi Esték keretében október 22-én a Pásztor Ferenc Közösségi Házban került sor. A forradalom Kárpátalját is érintő eseményeiről Váradi Natália, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola történelemtanára tartott vetítéssel egybekötött érdekes, sok új ismeretet tartalmazó előadást. A rendezvény a beregszászi római katolikus egyházközösség Szent Kereszt kórusának megható, szívhez szóló ünnepi műsorával fejeződött be.

Tudósítónk

Kazinczy-emlékszoba nyílt a munkácsi várban

Több jó ember közös akaratából és a budavári önkormányzat anyagi támogatásával újabb turistacsalogató objektummal gazdagodott a munkácsi vár. Október 3-án ünnepélyes keretek között megnyílt a Kazinczy Ferenc-emlékszoba.

Popovics Béla munkácsi helytörténész kutatásai során kiderítette, hol volt a várban az 1800 augusztusa és 1801 júniusa között itt raboskodó, a császári hatalom ellen lázadni merészülő nagy magyar nyelvújító cellája. Természetesen adódott tehát a gondolat, hogy a várhoz kötődő többi magyar történelmi személyiséghez – Zrínyi Ilona, Rákóczi Ferenc és Petőfi Sándor – hasonlóan Kazinczy is kapjon egy emlékszobát.



2014-ben Budapest I. kerületének polgármestere látogatást tett a várban és tudomást szerezve az ötletről, felajánlotta a segítségét. Dr. Nagy Gábor Tamás szerződést kötött Munkács önkormányzatával és a budavári önkormányzat, valamint Magyarország Ungvári Főkonzulátusa határozott támogatásával megvalósult a terv.

A Latorca-parti város kicseréltette a nyílászárókat, a helytörténész pedig gondoskodott az emlékszoba kialakításáról. A tárlókban az eredeti iratok, tárgyak valóságos másolatait helyezték el. Munkács egy újabb fényponttal gazdagodva várja az anyaországi turistákat.

Tudósítók



KAZINCZY FERENC MUNKÁCSON

Az 1980-as évek végén megalakult a Munkácsi II. Rákóczi Ferenc Irodalmi és Művelődési Kör. Az első előadást jómagam tartottam a munkácsi várról. Diafilmre lefényképeztem minden lényeges részt a várban, hogy szemléltetni tudjam a mondanómat. Kazinczy *Fogságom naplója* című emlékirata segítségével akkor találtam meg rabságának pontos helyszínét. A kietlen, romos és üres cellában állva fogalmazódott meg bennem, hogy milyen nagyszerű lenne, ha ennek a férfiúnak lenne itt egy emlékszobája. Az eltelt közel harminc esztendő alatt nagyon sok honfitársunknak hívtam fel erre a figyelmét.

Budapest I. kerület Budavári Önkormányzata finanszírozásában, a Petőfi Irodalmi Múzeum rendezésében, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, valamint Magyarország Ungvári Főkonzulátusának támogatásával végre megvalósult ez a réggen dédelgetett álom. Nem a valamikori cella, hanem egy sokkal jobban megközelíthető és patinásabb terem lett a Kazinczy-szoba a felső várban, Zrínyi Ilona va-

lamikori dolgozószobájának tőszomszédságában.

Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc várát, a magyar szabadság szimbólumát a XVIII. század végén Ausztria politikai börtönné alakította át. Száz éven keresztül, egészen a millenárius megemlékezésekig működött itt ez a szegényteljes intézmény. Fél évszázadig politikai fegyház (státusbörtön) volt, majd polgári börtönné alakították át. A császári kormányzat döntésében minden bizonnyal meghatározó szempont volt az, hogy megfossszák a magyarságot ettől a szabadság-szimbólumtól. Nagyon jól tudták az osztrákok, hogy egy megalázott, önértékelésében megtépzott népet sokkal könnyebb rabságban tartani, mint egy olyan nemzetet, amely büszke elődei nagyságára, és képes megőrizni szent ereikéit, igaz történelmét, emlékeiket és nagyjai tiszteletét.

Egy éven keresztül – 1800 és 1801 között – szabadulásáig itt tartották fogva a magyar irodalmi élet nagy alakját, az író, költő, irodalomszervező és nyelvújító Ka-

zinczy Ferencet. Az ország radikális politikai megújulását szorgalmazó Martinovics-féle összeesküvésben találták bűnösnek. Az osztrákok által felforgatónak tartott iratok másolása és terjesztése volt ellene a vád. Halálra ítélték, amit rövidesen börtönbüntetésre enyhítettek. A magyar felvilágosodás nagy alakja Ausztria és Magyarország különböző börtöneiben raboskodott: többek között Buda, a Spielberg várbörtön Brünmben, a morva fővárostól nem messze egy másik tömlőc, majd Kufstein vára következett. Onnan 1800 júniusában, Napóleon csapatainak közeledtével szállították át Pozsony és Pest érintésével Munkácsra.

A közel hét esztendeig tartó fogságról naplót vezetett, amelyben a Munkácsra elültött egy esztendőről és magáról az idáig tartó útról is szó van. Innen tudjuk, hogy amikor Kazinczy 1800. augusztus 1-jén fogolytársaival Bereg megye székhelyére érkezett, az aznapi vásárra összegyűlt emberek gyümölcscsel kedveskedtek nekik, sőt az alispán is méltányolta jelenlétüket egy küldeménynel: hús, kenyér, bor és édesség volt az ajándék- ➤

KAZINCZY FERENC MUNKÁCSON

csomagban, amit még jó fajta tokaji borral is megkoronázott.

Tudomásunk van egy későbbi kétnapos megállóról Gáton, ahol többek között megebédeltek, majd augusztus 25-én érkeztek meg a munkácsi várba.

A *Fogságom naplójában* több helyen le is rajzolta azokat a helyszíneket, ahová az osztrák katonák szállították. Munkácsot sem hagyta ki. Ennek alapján sikerült megtalálni azt a pontos helyet, ahol Kazinczy raboskodott: a középső vár nyugati részén a Lorántffy Zsuzsanna által építtetett épületszárny harmadik emeletén található negyedik cella volt az övé.

Itt-tartózkodása alatt igyekezett segíteni – az örök éberségét kijátszva – hasonló sorsú társain.

Lehetősége szerint a munkácsi raboskodása alatt is írt, alkotott. Kazinczy hagyatékában fellelhető egy piros színű bőrkötéses könyv, amelyben többek között ez olvasható: „*Dolgozásaim a munkácsi várban 1800–1801*”. Ebben megemlíti, hogy mivel a tinta használatát nem engedélyezték számára, ezért vasdarabokat szórt ecetbe, s az így kapott festékkel írt. A papirost pedig a Kufstein és Munkács közötti úton szerezte. A kéziratban Lessing és Marmontel művein kívül az Ossziánból készültek fordítások.

Érdemes fellapozni a *Fogságom naplója* oldalait. Kifejezetten érdekesítő olvasmány. A hiteles tudósításon túl a kifinomult stílus és a humor teszi ezt a művet nagyon élvezetessé.

Néhány bekezdés a munkácsi hónapokról. A megérkezés:

„*Augusztus 25. tehát éjfél tájban felérünk a várba. Az országlás foglyainak külön épületjek van, három sor ablakkal. Mindenik sorban hét szoba.*”

A „kétezer-háromszáznyolcvanhét” napig tartó fogság után a szabadulást követő első pillanatok:

„*Magyar mentembe öltözve menék, táncolva le a grádicson, repülve végig az udvarkán, futva fel a felsőbb vár felé. Vasárnap volt; a nép gyüle misére. Mely öröm nekem, mely öröm nekik! ...Mint az istállóból kiszabadult csikó, úgy futottam be a réteket, melyek a vár alatt nyugotra fekszenek.*”

1801. június 28-án szabadult. Eljött érte testvére, Kazinczy József, valamint unokaöccse, Kazinczy István is. Másnap hagyták el a várost.

Ez a vidék ismert volt számára. Rokoni, barátai is éltek a környéken. Munkácsi fogsága alatt egy ungvári orvos látogatásáról is tudomásunk van.

Kazinczy Ferenc a kassai tankerület elemi iskoláinak felügyelőjeként gyakran járt

vidékünkön, többször megfordult a történelmi egyházak iskoláiban is, jól ismert több kimagasló közéleti személyiséget, így például a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye püspökét, a nagyműveltségű Bacsinszky Andrást is, aki Kazinczytól kért és kapott segítséget ahhoz, hogy az egyházmegye területén ruszin iskolák jöjjenek létre. (Bacsinszky püspöksége alatt tétette át Mária Terézia 1775-ben a munkácsi bazilita kolostorból Ungvárra a görögkatolikus egyházmegye központját.)

Petőfi Sándor

A munkácsi várban

Itt tüze föl piros zászlaját a
Szabadságnak Zrínyi Ilona?
A szabadság hősinek tanyája
Íme, íme most rabok hona.
Semmi más, mint dönthetetlen köfal,
Semmi más, mint láncsörömpölések –
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön... ettül félek.

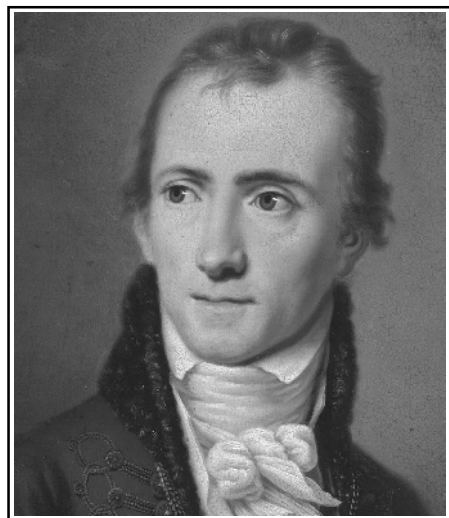
Föl s alá jár magas büszke fővel
Ott a sáncon egy ifjú fogoly;
Messzeszállott lángtekintetével
Vajjon hol jár gondolatja, hol?
Lépte gyors még; új vendég bizonynal,
Erejét az éj s lánc nem töré meg –
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön... ettül félek.

Ott a másik sáncon egy öreg rab,
Nem tekint sem ide, sem oda,
Lassan hordja könnyű, száradt testét...
Nehezebb már lánc, mint maga.
Tört szeméből holt sugár buvik ki,
Mint a sírból a kísértő lélek –
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön... ettül félek.

Ifju rab, nézd, mint virít az erdő,
Akkor is, ha kijösz, zöld lesz az,
Ah de téged, téged akkorára
A nyomor s bú régen behavaz.
És te vén rab, töled már talán csak
Itt vesz búcsut a lánc és az élet –
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön... ettül félek.

Föld alól föl halk nyögés jön; mint a
Köszörült kés, metszi szívemet.
El, el innen! fönn vagyok, és mégis
Kömyekez már-már az örület,
Hát ha még lenn volnék, hogyha ott lenn
Híznék rajtam testi-lelki férget!
Bátran tudnék a vérpadra lépni,
Oh de ez a börtön... ettül félek.

Munkács, 1847. július 12.



Kazinczy nevéhez kötődik Dayka Gábor újrafelfedezése is. Ungvári ismerősei révén jutottak el hozzá az 1796-ban Ungváron elhunyt költő versei, amelyeket saját alá rendezett, és 1813-ban saját kiadásában megjelentetett.

Számos ismerőse volt Bereg megyében is, sőt rokoni szálak is kötötték Munkács környékéhez: Julianna húga Dercsényi Weisz Jánosnak volt a felesége. (Zemplén vármegye főorvosa később királyi adományként Dercen birtokosa lett. Ennek következtében családi nevét is megváltoztatta. Később Munkácsra telepedett le, itt timsógyárat alapított. A derceni Temető-hegyen volt a gyönyörű családi kriptá, amit a szovjetek romboltak le – az egész temetővel együtt –, amikor a katonai repülőter lokátorát telepítették ide.)

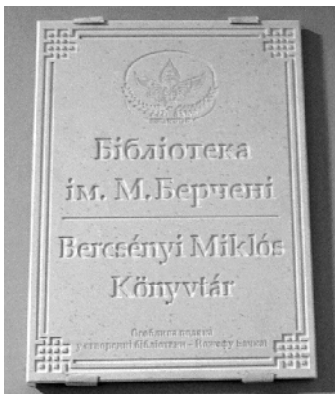
Kazinczy Ferenc szabadulása után a Sátoraljaújhely melletti birtokára, Bányácskára költözött, amit rövidesen Széphalomra keresztelt át. Innen szervezte a magyar irodalmi életet, amely Kisfaludy Károly fellépéséig – akinek 1820-ra sikerül Pestből irodalmi központot kialakítania – közel két évtizedig az ország szellemi-irodalmi szíve volt.

Kazinczy 1831-ben bekövetkezett haláláig hihetetlen munkabírással szervezte, formálta a magyar irodalmi életet, a magyar szellemiséget. Személyes anyagi hozzájárulásával – pedig a közel hétévi fogság után nagyon komoly pénzügyi nehézségei voltak – is segítette a kortárs írókat műveik megjelentetésében. Több mint húszkötetnyi levelezésében szinte mindenkire megszólított, aki írásaival gazdagíthatta a nemzet irodalmát. Finomította a stílust, az esztétikai érzéket, és írásain, személyes kisugárzásán keresztül hitet és reményt öntött az emberekbe akkor, amikor az osztrák kormány minden eszközzel igyekezett a magyarság nemzeti kibontakozását meggátolni.

Popovics Béla,
Munkács

Megnyílt a Bercsényi Miklós könyvtár

Az Ungvári Nemzeti Egyetemen szeptember 28-án ünnepélyes keretek között felavatták a Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kar Bercsényi Miklós könyvtárát és közösségi terét. A kar tanárai és diákjai részvételével megtartott ünnepségen Dr. Volodimir Szmolanka professzor, az egyetem rektora és Vida László, Magyarország Ungvári Főkonzulátusának vezető konzulja vágta át az avatószalagot.



Spenik Sándor külön köszönetet mondott Baetskai József főkonzulnak a program megvalósulása érdekében kifejtett munkájáért.

A beruházások révén a magyar kar egyike lesz az egyetem legjobban felszerelt strukturális egységeinek, sőt ukrainai viszonylatban is a legjobbak

közé emelkedik. A könyvtár és közösségi tér, a hamarosan átadásra kerülő számítógépes szaktanterem, a nyelvoktatási szaktanterem, a fizikai laboratórium, illetve a Bercsényi Miklós Szakkollégium olyan kereteket adnak majd az ungvári magyar nyelvű felsőoktatásnak, amelyek révén új távlatok nyílnak meg a szülőföldjükön továbbtanulni vágyó fiatalok számára.



A könyvtárban dr. Spenik Sándor dékánköszöntötte a vendégeket, majd Volodimir Szmolanka méltatta azt a jelentős magyarországi beruházást, amely első szakaszának lezárásaként került sor az avató ünnepségre. Az egyetem vezetője kifejtette: az itt tanuló magyar diákok számára európai körülményeket sikerült biztosítani, ami a tudományos kutatások színvonalához is jelentős mértékben hozzájárul. Az egyetem fennállásának 70. évfordulója alkalmából Volodimir Szmolanka a festőoktatási intézményköszönőleveleit adta át azoknak a magyarországi kormányzati tisztviselőknek és alapítványi vezetőknek, akik munkájukkal hozzájárultak a program sikeréhez.



Marija Medvigy, az egyetem tudományos könyvtárának igazgatója ünnepi köszöntőjében elmondta: különösen fontosnak tartják, hogy az egyetem több mint 1,7 millió kötetnyi könyvtári állománya jelentős számú magyar nyelvű könyvvel gyarapodott, s igyekeznek majd minél hamarabb felvenni a köteteket az egyetem elektronikus katalógusába is.

Bercsényi Miklós életéről és az általa Ungváron alapított első, 300 kötetes könyvtárról Simon Rita és Darcsi Nikolett történész hallgatók tartottak előadást, majd a Kikelet énekegyüttes (Bogáthy Boglárka, Györke Marianna és Hurik Alexandra) megzenésített verseket adott elő.

Tudósítónk

A Bercsényiek könyvtára

A Bercsényi család kora újkori történetében jelentősebb politikai szerephez először Bercsényi László szőrényi bán jutott, akinek fia, Imre, halála évében, 1639-ben nyert bárói címet. Az ő fia, I. Miklós Dunán-inneni főkapitány német feleséget vett maga mellé, Maria Elisabeth Katharina von Rechberg-Rothentlowen személyében, így Bercsényi II. Miklós, Ung vármegye főispánja, királyi tanácsos lényegében kétnyelvűként nőtt fel. Már apja is iskolázott ember volt, Nagyszombatban tanult a jezsuitáknál.

Bercsényi Miklósnak II. Rákóczi Ferenc melletti politikai szerepvállalása miatt 1701-ben el kellett hagynia az országot – Lengyelországba távozott. Ungvári javait 1701 nyarán írták össze. Thaly Kálmán a könyvek és a levéltári dokumentumok jegyzékének közlésekor írt a gróf műveltségének modernségéről, széles látókörű olvasottságáról.

A 114 felsorolt tétel, illetve a száz említett könyv egy szép, közel háromszáz kötetes gyűjteményt mutat. A könyvek latin, magyar és német nyelvűek, ebből arra is következtethetünk, hogy a főúr nem ismerte a franciát, a kor diplomáciai nyelvét.

A modernségjele, hogy a vallási élettel kapcsolatos könyveket külön, egy a várkapolnához közeli szobában tartották. A Biblia mellett Telegdi Miklós és Pázmány Péter prédikációit említik, továbbá azt, hogy 88 latin, magyar és német nyelvű „Vita Sanctorum”, azaz „Szentek Élete” van még a birtokában.

Külön tarthatták a házi patika könyveit is, mert egy másik helyiségben találtak 12 „libri medici”-t, mellettük egyszakács- és egy álmoskönyv is volt.

A könyvek elenyésző részét képezték a szórakozást szolgáló munkák. Irodalmi művet alig említhetünk, még az ókori irodalmi munkák sem voltak jelen. Gyöngyösi István Murányi Vénusza, Beniczky Péter versei, Megyeri Zsigmond szentencia-gyűjteménye mellé két latin versgyűjtemény sorolható.

A magyar könyveket együtt tarthatta, vagy az összeírók rakták egy helyre. De itt említik Lippay György Posoni kertjét és magyar csizikákat. A földrajzi munkák kis számban szerepelnek, keverve a természetfilozófiai munkákkal. A gyűjteményben megtalálható Antoine de Pluvinel lovakról szóló munkája is német nyelven.

Meglepően kevés a jogi tárgyú könyv, ezek többsége is a magyar joggal foglalkozik. Annál gazdagabb a történelmi és a politikai művek világa. A könyvtárban megtalálhatók Pietro Ransano, Antonio Bonfini, Istvánffy Miklós, Ráttkay György, Bethlen Farkas magyar történelemmel foglalkozó munkái.

Számos külföldi kötet is volt a gyűjteményben, így Antoine Aubery Richelieu és Mazarini bíborosok kormányzását feldolgozó munkája is.

A gyűjtemény anyaga alapján megállapíthatjuk, hogy Bercsényi Miklós a Rákóczi-szabadságharc kuruc táborában harcoló főurak közül a legműveltebbnek és legolvasottabbnak számított.

Fogarasi



Bercsényi Miklós és a Rákóczi-szabadságharc

Bercsényi II. Miklós főgenerális, a Rákóczi-szabadságharc egyik irányítója 1664-ben a Vág mellett emelkedő Temetvény várában született báró Bercsényi Miklós és gróf Rechberg-Rothenlöwen Erzsébet házasságából.



Tanulmányait a nagyszombati egyetemen végezte, majd Esterházy Pál nádor udvarába került. 1686-ban részt vett Budavár felszabadításában, katonai érdemei elismeréséül ezredesi rangot kapott, és kinevezték Szeged várának és vidékének főkapitányává.

1687-ben I. Lipót királyapjával együtt grófi rangra emelte, és aranysarkantyús lovaggá ütötte. Az uralkodói kegy további jeleként királyi kamarás és belső titkos tanácsos lett.

Bercsényi Miklós házasságot kötött Drugeth Krisztina grófnővel, aki révén jogot formált a Drugeth-örökségre. Ung vármegye örökös főispánja és Felső-Magyarország fő hadbiztosa lett. 1696-tól három esztendeig az Eperjesen működő királyi bíróság egyik oszlopos tagja. Itt ismerkedett meg Rákóczi Ferenc herceggel, akivel örök életre szóló barátságot kötött. Az ungi uradalom erdőségeiben vadászgatva dolgozták ki Magyarországának a Habsburg elnyomás alóli felszabadítása tervét. Ügyüknek XIV. Lajost, Franciaország királyát kívánták megnyerni. A francia királynak szóló leveleket az azokat vivő Longueval százados azonban átadta a császári udvarnak. Rákóczit 1701. május 29-én Sáros várában elfogták, és Bécsűj-helyre szállították. Bercsényi Miklós Lengyelországba menekült, ahol Du Heron francia követ segítségével hozzájárult a nemzeti felkelés előkészítéséhez. 1703-ban Rákóczival közösen szervezték Lengyelországban a felkelést, a nevezetes brezáni kiáltvány Bercsényi Miklós kézírásával maradt fenn.

A fejedelem munkácsi veresége után Bercsényi Miklós lengyel csapatai révén sikerült véghezvinni a tiszai átkelést.

Bercsényi egyike a Nagyságos Fejedelem leghűségesebb támogatóinak: a Széchenyben szövetségzett rendek főgenerálisa és akormánytanács első szenátora. 1705 októberében gróf Csáky István főhadbiztos és báró Sennyey István tábornok részvételével Nagyszombatban béketárgyalásokat folytatott a császári biztosokkal. 1707-ben fejedelmi helytartó, s mint ilyen, tárgyalásokat folytatott Varsóban Nagy Péter orosz cárral, amelyek eredményeként a felek véd- és dacsövetséget kötöttek.

1710-ben, amikor már látszott, hogy a nemzeti felkelés ügye vesztésre áll, Bercsényi Lengyelországba utazott, hogy segítséget nyerjen az orosz cártól, de eredménytelenül.

A szatmári béke feltételeit nem fogadta el. 1711–1716-ban egy ideig Brezán várában élt, majd a szultán meghívására Törökországba ment, ahol részt vett néhány hadjáratban az Al-Duna mentén.

Az osztrák-török békekötés eredményeként Rákóczival együtt Rodostóban (ma Tekirdag) telepedett meg. Itt nősült meg harmadszor: gróf Csáky Krisztina halála után Kószegehy Zsuzsannát, Mikes Kelemen nagy szerelmét vette feleségül.

Bercsényi Rodostóban hunyt el 1725. november 6-án. Hamvait 1906-ban II. Rákóczi Ferenc újratemetése alkalmából hazahozták, és október 29-én Kassán, a Szent Erzsébet-székesegyházban helyezték végső nyugalomra.

Zubánics László

A képen: Bercsényi Miklós mellszobra az ungvári várban. Györfi Lajos püspökladányi művész alkotása

Nádas Anna

1897. május 29-én született Brassóban római katolikus családban. Eredeti neve Schmidt Etel volt. 1903-ban a család Aradra költözött. Ez a pezsgő kulturális életű város meghatározta későbbi pályájának alakulását. Hegedűművészeknek készült, 15 éves korában hangversenyt adott az aradi kultúrpalotában. Tagja volt az aradi filharmonikusoknak: első hegedűs. Bécsbe készült a konzervatóriumba, amikor kitört az első világháború. A zenei pálya megszakadt, s elkezdődött egy újabb: a színészi. 16 évesen az aradi színház tagja és a közönség kedvence lett. Ismert operett- és prózai színésznő volt az akkor még nagy Magyarországon. Nagy sikert aratott többek között a *Csárdaskirálynőben*, a *János vitézben*, *Az ember tragédiájában*. Bejárta az ország nagy részét, Aradon együtt játszott Beregi Oszkár, a kor ünnepelt színészeivel.

1918-ban sorsdöntő esemény következett be az életében. Társulata Lőcsén vendégszerepelt, s ott ismerkedett meg az *Eszt* fiatal újságírójával, a tiszaiújlaki származású Nádas Józseffel. Még abban az évben házasságot kötöttek Iglón. A Trianon utáni zűrzavarban az ifjú házaspár a férj szülőföldjére, Kárpátaljára költöztek. Beregszászban telepedtek le. Mivel akkor a csehek által megszállt városban nem volt színház, így hivatásos színésznői tevékenysége véget ért. A bizonytalanság és bűnludság enyhülésével Nádas Anna bekapcsolódott a kulturális életbe. Tollat fogott! *Farizeusok* című drámáját Kassán, majd Beregszászban is bemutatták. *Slágerkirály* című operettjével megnyerte a *Színházi Élet* című lap pályázatát. A premier Beregszászban volt.

Ezután újabb szakasz kezdődött az életében. Abba hagyta az írást, figyelme a kulturális szervező és rendező munka felé fordult. Egyik alapítója volt a városi színház, amelynek elnöke.

Jó tudni, hogy a két világháború között Beregszászban megfordult a két Latabár – Kálmán és Árpád –, Kiss Manyi, előadásokat tartott itt a Huszton született Szép Ernő, továbbá Móra Ferenc, Móricz Zsigmond, Kosztolányi Dezső, Markovits Rodion. A rendezvények szervezője és gyakran konferansziéja Nádas Anna volt. Fedák Sári, a magyar operett városunkban született csillaga volt a példaképe, akit személyesen is ismert.

A müncheni döntés és Beregszász visszatérése után újságíróskodott: fővárosi lapok tudósítója, és a Beregszászban megjelent *Kárpátaljai* című lap szerkesztője volt. Ezt a lapot már korábban, a cseh éraban is szerkesztette.

Birtokomban van az 1935. január 21-én kiállított többnyelvű újságírói igazolványa. Érdekességként említem, hogy ebben csehül Etel Nádasova, németül és franciául Etel Nádas, de magyarul már Nádas Anna szerepel!

Beregszász visszatéréseinek öröme rövidesen beárnyékolta a kitörő második világháború. 1944 különösen tragikus volt Nádas Anna számára: április 9-én elhunyt 21 éves egyetemista lánya, Nádas Ilka Ilona, majd Magyarország német megszállása után elhurcolták zsidó származású férjét, aki meghalt a lágerben.

A háború és az újabb országváltás után Nádas Anna ismét munkához látott. Műkedvelő csoportot szervezett. Főleg ének-számokkal és rövid jelenetekkel léptek színpadra. Ő rendezte meg Beregszászban a háború utáni első magyar műsoros estet, amelyet ő maga konferál, méghozzá nagyszíni ruhában, ami már magában is kihívás volt az akkori rendszer számára. Volt olyan év, hogy száz előadást is tartottak. Ápolónőként dolgozott a beregszászi kórházban, ahol magyar műkedvelő csoportot szervezett. Több kabaréműsort adtak elő nagy sikerrel.

Rövidesen nagy fába vágta a fejszéjét, elhatározta, hogy színpadra viszi Kacsóh Pongrác *János vitéz* című daljátékát. Abban a nehéz sztálini korban ez bizony vakmerő tett volt! A daljátékot hatalmas sikerrel mutatták be Beregszászon kívül több faluban is; az ungvári területi filharmoniaiban két teltházas előadást ért meg. Ekkor ajánlották fel Nádas Annának a Beregszászi Népszínház főrendezői tisztjét, amit örömmel elvállalt. 1953-tól 1957-ig volt a népszínház főrendezője. Színre vitte többek között Szigligeti Ede *Liliomfi* című vígjátékát és Szirmai Albert *Magnás Miska* című operettjét. Később is, szinte haláláig részt vett a népszínház munkájában, több színdarabban vállalt szerepet. Emlékezetes alakítást nyújtott Tabi László *Különleges világnapjában*, Móricz Zsigmond *Sári bírójában*, Illyés Gyula *Bolhabáljában*. 1989-ben hunyt el.

Dalmay Árpád

Marcus Gergely

Látta

Kérlek, vedd figyelembe, hogy én már győnge vagyok. Nem szeretnék neked semmi-
ben keresztbe tenni, de úgy gondolom, elég
intelligens vagy ahhoz, hogy lásd, milyen ál-
dozatokra vagyok képes, és ezekért mennyi-
vel több szeretetet érdemelnék. Összeszedtem
minden bátorságom, hogy ezt az üzenetet meg-
írjam neked. Ne gondold, hogy nekem ez
könnyű. En olyan helyzetben vagyok, amelyet
senkinek nem kívánnék, de biztos, hogy sem-
mivel sem különb ez a mostani helyzetem, mint
két-három éve volt. Talán emlékszel még azokra
az időkre, mikor te is sokat panaszkodtál arra,
hogy én nem tudok megfelelő körülményeket
biztosítani. Persze, megérthetted volna, de te
sosem voltál elnéző. Sosem. Mikor a nászutun-
kon majdnem a vízbe fúltam, te akkor sem mozdítottad a kisujjadat sem, hogy segíts rajtam.
Aztán, persze, mikor a sötét utcán dülöngő piás
alakok megfogdostak, örültél, hogy a közel-
ben vagyok. Nem akarom azt mondani, hogy
hálátlan vagy, nem vádollak én semmivel, te is
tudod. De annyit talán elvárhatok tőled, hogy
megfontold, miként is viselkedtél velem. Ke-
vés olyan embert találsz, aki az enyémhez ha-
sonló ösztönöséggel ír majd neked kettőnkéről.
Kérlek, ezt is vedd figyelembe, mikor értékelsz,
és levonod a velem kapcsolatos végkövetkez-
tetést. Én hozzád mindig hűséges maradok.
Visszatérve az üzenethez, meg kell értened,
hogy nekem ezzel nincs más célom, csak az,
hogy egy fontos dologról tájékoztassalak.
Nincs már több erőm, hogy itt üljek és elvisel-
jem a zajt, a rohanó nagyvárosi életet. Nyuga-
lomra van szükségem, mert anélkül előbb-
utóbb teljesen elmegyek az eszem. Becsomagoltam
már, a bőröndjeim a küszöbön várnak. Ha
esetleg van kedved hozzá (bár tudom, hogy
erre nincs sok esély), velem tarthatnál. Gon-
dolj csak bele, tudom, hogy neked is rosszul
esne, ha elszakadnánk egymástól. Mi már, min-
den nézeteltérésünk ellenére egymáshoz nő-
tünk, talán nem is tudnánk egymás nélkül élni.
Együtt tudunk a legvidámabban nevetni, és
csak együtt vagyunk képesek elviselni a leg-
borzasztóbb fájdalmakat is (lássuk be, azokból
kijutott nekünk). Nézz végre szét, és vedd ész-
re, hogy már csak mi maradtunk, két kis árva,
akik senkinek nem kellene. Vissza kell térnünk
oda, ahonnan jöttünk. Egyáltalán miért jöttünk
el? Nem értem az okát. Tudom, te sosem hit-
ted, hogy mi jöttünk ide valahonnan, hanem a
környezetünk alakult át, valami egészen más-
sá. Én mégis roppant erősen hiszek abban,
hogy létezik még a szülőhelyünk a maga érin-
tetlenségében és tárgyi valóságában, nem
csak az emlékeimben. Higgy te is nekem, kér-
lek, és dönts, ne halogasd a választ. Én meg-
halni megyek haza. Nem azért mondom, hogy
lebeszéljelek, vagy befolyásoljam a döntése-
det, csak szeretném, hogy lásd, komolyan gon-
dolkodom mindent. Tudod, hazamehetnék nélkü-
led is, de ebbe az eshetőségbe belegondolnom
is fájó. Írj.

Látta: 2014. november 26.

Shrek Tímea

Nyikolka

Hosszú, virágmintás körmével megko-
pogtatta az ablakot.

– Szabad? Nyulat keresem.

A döbbenet keresztülhasított a társasá-
gon. Minden szempár egy irányba meredt,
az elfojtott nevetés sikoltott a csöndben.

– Nyúl nincs itt. Nem is lesz.

* * *

Németországban vásárolt kalapját gon-
dosan végigsimította, hogy minden a le-
vegőben szálló pihétől megszabadítsa.
Körbeforgatta, minden oldaláról ellenőriz-
te, elégedetten visszahelyezte fejére, majd
megjegyezte, milyen jól is áll neki.

– Nyikolka nem keresett? – kérdezte.

– Ő meg ki? – kapta válaszul.

* * *

Nyikolka homár volt. Nem. Nem az az
egyszerű tengeri ollós állatka, amely az ak-
várium alján várja, hogy egy kellemes nyári
estén vajjal és mediterrán fűszerekkel íze-
sített vacsora lehessen. Nyikolka ennél
sokkal több. Ad a külsőségekre. Alaposan
viszi fel a napi festéket kissé lötytyedt szem-
héjára, majd alul s fölül egyenletesen kon-
túrozza szemét, ezután pillát pödör, kevés
szájfény, és végül az alapozó, ami semmit
sem takar el ádámcsutkájából. Festett fe-
kete haja fésűt régen láthatott, mert a nya-
ka tövében madárfészek gyűlt össze, hiá-
ba próbálta a füle mögé tenni, így látható-
vá vált a fűlszörzete is. Zselézett műkörme
jó manikűrösre utal, bár egy epilátort be-
szerezhetne, mert férfias kézfejen elhanya-
golt szőrszálak merednek az ég felé.

Ez ő.

* * *

Az égett gumiabroncs szaga átjárta az
utakat. Két rendőrautó sietett a kínai nagy-
fal alá, az utasok kiszálltak. Öt jól megter-
mett fiatalember, állig felfegyverkezve szállt
ki belőle. Lassú léptekkel haladtak a bejá-
rat felé, majd váratlanul megtorpantak.

A látvány nem volt kellemes, de a tö-
megverekedést nem öt fakabátnak kell
megoldania, bármekkora kigyúrt vadállat-
ok is.

Feltérképezve a helyzetet, sarkonfor-
dultak, beszálltak az autóba, és elhajtot-
tak.

A helyi lakók összekaptak. Már Kijev-
ben megtanulták, hogyan oldják meg az
emberek a problémákat, így úgy döntöt-
tek, a csendes várossal is megosztják ezt a
mérhetetlen tudást. Vasvillát, fejszét, hu-
sángokat ragadva megrendezték a saját
euROMAjdánjukat.

* * *

Jelenlegi adatok szerint egy halottja,
két súlyos sérültje és két tucatnyi sebe-
sültje van az incidensnek.

Nem megerősített források szerint az
eseményeket a két helyi lakos perpatvara
(L. Nyikolka és H. József) okozta. A felte-
vések szerint L. Nyikolka megcsalta élet-
társát.

Pák Dia

Október

Október van. Súlyos, beteg.
Gesztenyebarna-szín járdák.
Két kezembe álmodt szedek:
Sötétzöldet, méla sárgát.

Október van. Búcsúcsókók.
Avarfüsttől zsongó terek.
Szemeimre álmodt szórok,
Savanyú mézes deret.

Ősz van. Suttogó-vörös ősz.
Szerelmem suhan az égen.
Felettem kissé időz,
S tovaszáll álmodón, kéken.

— — — — —

Ráti Emese

Csönd

Csönd ült fülembé
puszta kézzel ütötte
kifelé igyekvő
remegő gondolataim

— — — — —

Csornyij Dávid

A tökéletes zártság egyetlen pillanata

Borzoló kósza szél, csend.
A hideg sötétben
ülök egymagam.
A test börtön.
Szemgolyók helyett
Két lyuk...
Kisablak.

Lelki szemek
könnyeznek.
Ördögi kör.
Szelleme.
Sikoly: jajkiáltás.

„Csak halva élhetünk,
most nincs más, csak
béliság várakozás
égi ítéletünk.”
Animista szeánsz,
ritka pocsek.

„Az idő a legnagyobb gyógyító?”
Hiába kérdeztem,
nincs válasz.
Dohos dohány szag.
Lélekben fűjják a kürtöt.
Előtte adj egy cigit...

Orővoár.
Hangtalan sírás,
elkészültem.
Frissítő, üdítő levegő.
Rab maradtam, profán arccal
Meg a félszemű szobrásszal.



Kertész Dávid

Úgysem hinnéd el, ha elmondanám

– Oh, el sem képzelned, mi mindent el tudok hinni. Hiszek egy Istenben, hiszek egy Hazában. Hiszek az összes királyunkban, és hiszek a demokráciában is. Hiszek a TV-nek, és hiszek az internetnek is, hiszen amit ott írnak, az biztosan igaz. Hiszek a határok légiességében. Hiszek a nemzeti egységben. Hiszek a kiváló kínai minőségben. Hiszek Washingtonnak, hiszek Moszkvának. Hiszek Brüsszelnak is, és hiszek Pekingnek. Hiszek Goldsteinnek, hiszek a Nagy Testvérnek. Hiszek a proliknak, és hiszek a pártoknak. Hiszek az angyalokban. Hiszek a démonokban, és igen, hiszek az ufókban is. Hiszek a kampányban, és hiszek az anarchiában. Hiszek a csodákban, és hiszek a tudományban. Hiszek az evolúció bizonyítékainak. És hiszek a sarkon prédikáló örült papnak. Hiszek az ISIS-nek, és hiszek a pápának. Hiszek az Anonymusnak, és hiszek az Illuminatinak. Jah, és azt is hiszem, hogy ezek léteznek, és mindkettő az én javamat szolgálja. Hiszek a szerelemben, és hiszek a kémiaiában. Hiszek Freudnak, és hiszek a Beatles-nek. Hiszem, hogy Monroe-t megölték, és azt is, hogy Kennedy öngyilkos lett. Hiszek apámnak, és hiszek magamnak. Hiszem az élethez való jogot, és hiszek a halálbüntetés szükségességében. Hiszek a szesznek, és hiszek a dohányoknak. Hiszek nektek, és hiszek nekik is. Hiszem, hogy a piramisokat óriás bolhák rakták, és az is hiszem, hogy a jeti is oda keveredett valahogy. Én mindent elhiszek, és mindenkinél elhiszem ezt a mindent. De kérek, nagyon kérek, ne várd, hogy mást is meggyőzzek róla.

KVIT-hírek

* Szeptember 26-án a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság szervezésében *Nyelvújítás a múlt és a jelen irodalmában* címmel irodalmi kerekasztal-beszélgetést tartottak a beregszászi Európa–Magyar Házban. Vitaindító előadást tartott Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaság – Anyanyelvi Konferencia tiszteletbeli elnöke, felszólalt Vári Fábán László József Attila-díjas költő, az *Együtt* szerkesztőbizottságának elnöke, Zubánics László történész, a KMMI elnöke, Szemere Judit, a *Kárpátaljai Hirmondó* főszerkesztője, Dupka György, az Intermix Kiadó igazgatója. Az egybegyűlték ezután Csordás László irodalomkritikus, a KVIT elnöke *Anyelváltozása és a posztmodernség*, valamint Kovács Eleonóra, az UNE magyar karának adjunktusa *Nyelv, szöveg, sajtó, háború* című előadását hallgatták és vitatták meg.



A KVIT tagjai másnap irodalmi emléktúrán vettek részt a Latorca völgyében, amely során többek között felkeresték a beregszentmiklósi Telegdy-Rákóczi kastélyt is. Bartosh József, a várkastélyt működtető Kalhan-A Alapítvány elnöke felajánlotta, hogy szívesen helyet biztosítana magyar irodalmi rendezvényeknek is, amit a KVIT tagjai elfogadtak.

* Megjelent a *Napút* című folyóirat 2015/6. száma, amelyben ezúttal egy külön részt kapott a KVIT. A válogatásban Csordás László bevezetőjét követően Csornyi Dávid, Shrek Timea, Lőrincz P. Gabriella, Amorth Angelika, Varga Nikolett, Pák Diána, Ráti Emese, Bakos Kiss Károly, Kertész Dávid, Pusztai-Tárczy Beatrix, Kovács Eleonóra, Pógyor Levente, Marcsák Gergely és Pógyor Adrián egy-egy írása szerepel.

* November 3–7. között a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége közreműködésével kilencedik alkalommal rendezte meg az *Együtt* Íróháborút. A rendezvénysorozat programjaiba bekapcsolódtak az *Együtt* szerkesztőbizottságának tagjai, aktív szerzői, valamint a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagjai: Csordás László, Csornyi Dávid, Marcsák Gergely, Kertész Dávid, Kovács Eleonóra, Pák Diána, Ráti Emese, Shrek Timea, Varga Nikolett. Az irodalmi karaván Ungvár, Munkács, Beregszász, Tiszapéterfalva, Tiszabökény, Tivadarfalva, Nagypalád, Karácsfalva, Nagyszőlős, Visk, Huszt oktatási és művelődési intézményeit érintette, ahol a résztvevők rendhagyó irodalomórákat, író-olvasó találkozókat tartottak. Az irodalmárok honismereti kiránduláson is részt vettek. Az ötnapos rendezvénysorozat a Péterfalvi Képtárban, a Héttorony fesztivál programjainak részvételével fejeződött be.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság fontosnak tartja szűkebb pátriánk hagyományainak őrzését. November 21-én a Szolvyvai Emlékparkban a sztalíni deportáltak kárpátaljai magyar áldozataira emlékeztünk. A KVIT nevében Shrek Timea, Marcsák Gergely és Csornyi Dávid koszorúzott.

* November 27-én a KVIT tagjait író-olvasó találkozóra invitálták a Zápszonyi Községi Könyvtárba, amelyen Shrek Timea, Csornyi Dávid, Ráti Emese és Pógyor Adrián népszerűsítette a kortárs magyar irodalmat.

Debüt

Kovács Eleonóra

1989-ben született Kárpátalján, Szalókán. A helyi általános iskola elvégzését követően, 2004–2007 között a Nagydobronyi Református Líceumban tanult.



2007-ben sikeresen felvételizett az Ungvári Nemzeti Egyetem történelem szakára. Tanulmányait a Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kar Magyar Történelem és Európai Integráció tanszékéhez tartozva végezte, 2012-ben szerzett történelemtanári diplomát. 2014-től a Debreceni Egyetem Történelmi és Néprajzi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója. Jelenleg Szalókán él, Ungváron dolgozik.

2011-től publikál az *Együtt* c. kárpátaljai irodalmi folyóiratban, a pályakezdő fiatalok *Szárnypróba* c. antológiájában is olvasható néhány írása. A KULTer.hu, valamint az Újnautilus című online kulturális folyóirat szintén közölte egy-egy szövegét.

Z. és a pánik (A kert I.)

Erősödő élménnyel kezdődött, ezt követte a szomjúság, fejfájás, hányinger, majd a szoba hirtelen összeszűkült. Miután a padló nem tűnt többé vízszintesnek, Z. arra gondolt, ez csak optikai csalódás, és az új szemüveg okozza. Amikor meglátta a szoba északi sarkából terjengő árnyékot, arra gondolt, sok horrorfilmet látott. Aztán rádöbbedt, hogy egyet sem. Úgy vélte, álmodik, ezért lehunyta a szemét, megcsípte a karját, ököllével belevágott a tükörbe, mégsem változott semmi. A közeledő árnyék miatt az ajtó felé hátrált.

Z. szeme a monitor által világított, ablak nélküli szoba fényviszonyaihoz idomult, ez nehézséget okozott a folyosón való tájékozódásban. A kijárat felé közeledve a nyitva hagyott ajtón keresztül beáramló napfény miatt kénytelen volt csukott szemmel haladni. Miközben hallás és a fal tapintása alapján próbált tájékozódni, érezte, hogy valami susterrege közelít. Érezte, hogy a szeme fölött a homlokát feszíti valami. A fülében erősödni kezdett a zúgás, ami éles sípolással társult, majd vegyült az egyre közeledő susterrege. Szemét lehunyta, arcát a napfény felé fordította, és hang nélkül, mozdulatlanul állt, miközben a lassan terjengő sötétség az utolsó gondolatait is elapasztotta.

Amikor Z. kinyitotta a szemét, csodálkozva vette észre, hogy a szabadban, egy lámpaoszlopnak támaszkodva időzik. Erős kényszerrel érzett arra, hogy felvegye a fűben heverő metszőollót, és az ösvényen a kert mértani középpontja felé induljon.

„Mert mégis-mégis ideköt valami”

Bodnár Orosz Éva felvidéki költő neve nem ismeretlen az irodalom, a költészet kedvelői számára. Kárpát-alján akkor lett ismert, vagy inkább ismertebb, amikor Ivaskovics József több versét is megzenésítette, sőt a Credo verséneklő együttes egy teljes CD-t szentelt neki. A közelmúltban vele beszélgettem.



– *A blogodon a bemutatkozásodban azt írod, hogy 2003-ban kezdte el publikálni, de mikor írtad az első versedet?*

– Az első négysoros verseike még gyermekkoromban született, a születésnapunkra kapott emlékkönyvben az ikertestvéremnek ajánlottam.

– *Hogyan kerültél kapcsolatba a költéssel? Vannak kedvenc versformáid?*

– Ahogy visszaemlékszem, mindig nagy örömmel tanultam a verseket, állandó vendége voltam az iskolai könyvtárnak, és a nagyszüleim Petőfi-kötete is mindennapi olvasmányomnak számított. A mesék elvárásoltak, a versekben pedig sokszor szembesültem önmagammal, belső vívódásaimmal. Tiszta és érthető válaszokat kaptam általuk, sok esetben bátorítást, és nem utolsósorban olyan nyelvi gazdagság tárult elém, amely mind a mai napig lenyűgöz. A nyelv hihetetlen erő, gazdagságát nap mint nap szétszhatja az ember, de ugyanúgy képes meríteni belőle, amikor szüksége van rá.

A versformákról annyit, hogy mindenévő vagyok. A tartalom, az üzenet az, ami vagy megszólít vagy nem. Magam is így üzenetek, „zakatolok”. A rímeket viszont szeretem, még ha szabálytalanok is, mert a vers legszebb díszítőelemeinek tartom őket.

– *Kik azok a költők, akiknek munkássága kihat, kihatott a költészetedre? Vannak példaképeid?*

– Nagyon sok költőt említhetnék, de a sort mindenképpen József Attilával kezdem. Életem minden eddigi szakaszában találtam nála kapaszkodót. Aztán Szabó Lőrinc, Dsida Jenő, Reményik Sándor, Tóth Árpád. Nagyon szeretem Kányádi Sándor, Rab Zsuzsa és Fodor Ákos költészetét is, de még sorolhatnám a végtelenségig.

– *Több antológiában is publikáltál, míg 2010-ben Teher alatt a pálma címmel megjelenhetett az első versesköteted. Kérlek, beszélj ennek megszületéséről.*

– 2010 őszén Csala Kornélia meghívására irodalmi esten vettem részt a kassai Márai stúdióban, ahol A. Marton Gyula is előadást tartott. Agömöri író, publicista biztatására és segítségével jelent meg az első kötetem. Nagyon sokat segített a későbbi gömöri bemutatókon is, hálás vagyok önzetlen munkájáért. Megrendüléssel olvastam a közelmúltban halálhírét, és sajnos

Csala Kornélia sincs már közöttünk. A kötet magánkiadásban jelent meg, Kis- és Nagytárkány önkormányzata, a helyi Maráza Polgári Társulás, a Kistárkányi Református Egyház és néhány magánember anyagi támogatásának köszönhetően.

– *A felvidéki Irodalmi Szemlében jelent meg az első versed. Mostanában hol publikálasz?*

– Az Irodalmi Szemlében hét évig publikáltam, dr Fónod Zoltán főszerkesztése idején. Aztán a Credo-val való folyamatos együttműködés hatására kicsit elhanyagoltam ezt a tevékenységet, az új szerkesztés elképzeléseibe pedig már nem fért bele az a stílus, amit én képviselek. Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy nem is nagyon próbálkoztam. Aztán munkanélküli lettem, és arra kényszerültem, hogy külföldön keressek munkát. Ez a fajta megosztottság pedig nem igazán motivál. Mostanában leginkább a világháló segítségével tartom a kapcsolatot az olvasókkal.

Bodnár Éva

Szülföld

Emlékeimben úgy él ez a táj,
mint az imádság,
mely örökérvényű.

A szülföld – ahol az sem fáj,
hogy az élet után
elmúlás jön... és halál...

A föld, a rög, az ősi gyökerek,
ahol szeretettél és szerettelek.
Ahol dacoltam a reménytelennel,
de jobb hazáról nem akartam hallani...
Nem tudtam menni, új ruhába bújni,
magamat valaki másnak vallani:
Mert mégis-mégis ideköt valami.

– *Hogy érzed, mennyire vagy közel az olvasóidhoz? Szoktál visszajelzéseket kapni?*

– Rengeteg visszajelzést kapok, ez viszont megadja a hiányzó motivációt. Nagyon sokan megkeresnek levélben, a következő kötet iránt érdeklődnek, és a verseim kapcsán megosztják velem az érzéseiket is.

– *2006-ban néhány versed megzenésítve felkerült a Credo Indián ének című*

lemezére. Azóta igencsak gyümölcsöző volt a közös munkátok Ivaskovics Józseffel. 2011-ben saját CD-t, azóta pedig egy nagyszabású zenei művet is összehoztatok. Beavtad az olvasókat a részletekbe?

– Erről talán magát a zeneszerzőt kellene megkérdezni. Engem is nagyon meglepett az oratórium, bár néhány próbát leszámítva, élőben még nem hallottam a művet. Megtisztelve érzem magam, és kellőképpen meg vagyok hatódva.

– *A verseidet olvasva feltűnt, hogy mennyire fontos számodra a szülföld, a haza és a nemzet szeretete, pedig ez sokszor inkább hátrányt jelent. Mit jelent ma Szlovákiában, a Felvidéken magyar költőnek lenni? Mit jelent számodra a szülföld fogalma?*

– Költőnek lenni – bárhol is éljen az ember – felelősség. Az, hogy a Felvidéken születtem, itt élek és alkotok, meghatározza ezt a felelősséget. Nem mehetünk el vállrándítva a tény mellett, hogy kisebbségben élünk a szülföldünkön. Nem mi választottuk, kaptuk ezt az állapotot. És kaptunk olyan ösöket, akik mindenek ellenére megőrizték számunkra a nyelvet, a hitet, a történelmet. Erkölcsei kötelességünk ezek ápolása és továbbadása. Gazdagíthatjuk, növelhetjük ezt az örökséget, de elvenni, feladni belőle semmit nem szabad. „A szülföld az, ahol a szülföld földé válnak” – vallja Szabó Gyula erdélyi író. Ezzel a gondolatokkal teljes mértékben egyet értek.

– *Nem tudom megállni, hogy ne kérdezzem meg, mi a véleményed a kortárs magyar líráról? Szerinted napjaink egyre inkább elembertelenedő világában van-e még létjogosultsága a költészetnek?*

– A költészet a lélek zenéje. Az, hogy írok, nekem terápia. Az, hogy mások olvasnak, esetleg azonosulni tudnak a gondolataimmal, talán nekik is segít. Hogyne lenne szükség a lírára, pont most, amikor ennyi a sérült lélek?! Kell a szó, a vers, mert simogat, átölel, esetleg felráz, felzaklat, de ugyanúgy lecsillapít. Akortárs magyar líra? Sokat olvasok, tanulmányozok, és sok-sok kincset fedezek fel ezáltal. Már ha érthető, és tudok vele azonosulni. Sokan mondják rólam, nem vagyok elég modern. Lehet, hogy igazuk van. Én a tiszta, egyenes szóhasználatot kedvelem, ami nem szorul külön magyarázatra.

– *Mikor várható az új köteted megjelenése?*

– Remélem, hamarosan. Már kaptam rá ígéretet.

– *Végezetül: röviden hogy fogalmaznád meg a költészetet mottóját, mondani-valóját?*

– Talán Kányádi Sándor egyik szép gondolatával: „Nekünk egyetlen hazánk van: ez a magyar nyelv”.

– *Köszönöm a beszélgetést, jó egészséget és további sok sikert kívánok!*

– Én is köszönöm a lehetőséget, viszont kívánom a legjobbakat!

Lengyel János

„Kárpátaljai magyar vagyok, ezt mindig és mindenütt büszkén vállalom”

Füzesi Magda költőt, újságírókat október 10-én szülőfaluja, Nagyberég díszpolgári címmel tüntette ki. Ennek apropóján szerkesztőbizottságunk döntése értelmében Gálfi Dezsőnek, a Vári II. Rákóczi Ferenc Középiskola magyartanárának, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) tagjának a *Kárpátaljai Hírmondó* alapító főszerkesztőjével készült, a társaság honlapján is olvasható interjúját adjuk közre.

Dosszié

Füzesi Magda költő, újságíró 1952. május 3-án született Nagyberegen. 1969-ben érettségizett a Nagyberégi Középiskolában, majd Beregszászban nyomdász lett. 1981-ben levelező úton diplomát szerzett az Ungvári Állami Egyetem bölcsészkarán.



1975-től a Vörös Zászló (1991-től Beregi Hírlap) munkatársa, a magyar kiadás felelős szerkesztője, majd főszerkesztője. 2001-ben megövezgyült. Nyugdíjba vonulása után, 2005-ben Magyarországra költözött lánya családjához. 2012-ben házasságot kötött az erdélyi Vallasek István egyetemi oktatóval, azóta Kolozsváron él.

– *Kárpátalján bizonyára sokan ismerik, vagy legalábbis hallották már az Ön nevét, sőt olvasták is valamelyik írását. Bízom benne, hogy a mostani interjú révén alkotóként és magánemberként még jobban megismerhetjük. Ezért arra kérem, hogy menjünk vissza a kezdetekhez: hogyan telt a gyermekkor?*

– Szülőfalum, Nagyberég mindössze nyolc kilométerre fekszik Beregszásztól, ennek ellenére az én gyermekkoromban nagy esemény volt a városba menni: a falusiak a mezőn dolgoztak, és a gyermekeiket is a föld szeretetére nevelték. Igaz, nem volt mindig nagy a szerelem köztem és a föld között, különösen akkor nem, amikor 10–12 évesen, hazajövén az iskolából, dologidőben cédula várt az asztalon: „Étesd meg a disznót, és gyere utánunk a Hármashídhöz kapálni”. A szüleim nagyon szerettek olvasni. A falubelijeim szívesen adtak kölcsön egymásnak könyveket. Az én gyermekkoromban közös munkák alkalmával már nem meséltek, mint azelőtt, de szokás volt, hogy tengerihántáskor vagy tollfosztáskor valaki felolvasott a többieknek egy-egy érdekes könyvből. Így ismertem meg például Jókai Mór *A köszívű ember fia* című regényét. A családi könyvtárban eleinte csak három könyv volt: a Biblia és a

Alapító főszerkesztője a budapesti székhelyű Kárpátaljai Szövetség lapjának, a *Kárpátaljai Hírmondó* című folyóiratnak. Eddig tizenhárom verseskötete látott napvilágot, hat gyűjteményes kötetet szerkesztett.

A Forrás Stúdió alapító tagja, 1971-től a József Attila Irodalmi Stúdió (1980-tól József Attila Alkotóközösség), 1986-tól az Ukrán Írószövetség tagja. 1989-ben a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) alapító tagja. 1991-től a Magyar Írószövetség tagja, 2005-ben a Magyar Művészeti Akadémia tagja lett. 1996-ban Toll-díjat kapott, 2003-ban újságírói tevékenységéért Táncsics Mihály-díjjal tüntették ki.

Füzesi Magda az elsők között fogalmazta meg az 1944-es deportálások sorsragédiáját, majd a hallgatásra kárhazottottság tragikumát, a kimondhatatlanságot és a kollektív büntudatot.

A közösséghez tartozás témái mellett jelentős helyet foglal el verseiben az emberi lét örömeinek, gondjainak kifejezése. Lírája népköltészeti ihletésű. Költészetének fő erőssége az egyszerűség és természetesség, a látvány és a látomás között félúton egyensúlyozó jelképiség gazdag asszociációs játéka.

református énekeskönyv mellett Petőfi összes művei. Később anyám megengedte, hogy a verseimért kapott tiszteletdíjból könyveket vásároljak. A nyomdában dolgozván már rendszeresen vettem könyvet fizeteskör. Ma is sokszor kerül a kezembe olyan könyv, amelyikben ott van a gyufaszál, apám azzal jelölte meg, éppen hol tartott az olvasásban.

– *Melyek voltak a kedvenc gyermekkori olvasmányai? Kinek vagy minek a hatására érezte úgy, hogy írással szeretne foglalkozni?*

– Mint már említettem, a szüleim nagyon szerettek olvasni, ezt láttam otthon, ezért már kisiskolásként beiratkoztam a könyvtárba. Az olvasás terén „mindenevő” voltam. Valójában a későbbi magyartanárom, a jelenleg Sopronban élő Polczer Irén volt az, aki a klasszikusok felé terelgetett. A Polczer házaspár (osztályfőnököm, Bandi bácsi fizikát tanított, de polihisztor volt) irigylésre méltóan gazdag házi könyvtárat gyűjtött, tőlük kaptam az első tanulmányköteteket, illetve a „nehéz” regényeket. Az iskolának irodalmi faliújságja is volt, amelybe mindenki írhatott. Itt adták közre első kis négysorosomat 11 éves koromban: „A pacsirta szép madár; / hangja messze, messze száll, / a szabadban énekel, / nem

törődik semmivel.” Nyolcadikos voltam, amikor a járási lapban megjelent az első versem. Emlékszem, magyartanárnom egy irodalmi montázst készített, amelyre jelmondatként írta fel Kovács Vilmos sorait: „... amit mondok, vagy leírok –, piros szívek gyűjtsék össze, ne sárga papírok”. Évekig ott állt ez az idézet a tanterem falán, amíg a hatalom le nem parancsolta a *Holnap is élünk* című regénye miatt. A piros szívek azonban megőrizték költészetét.

– *Köztudott, hogy az érettségi megszerzése után évekig nyomdászként dolgozott, majd 1975-től a Beregi Hírlap elődjének számító Vörös Zászló munkatársa, később a magyar kiadás felelős szerkesztője, illetve főszerkesztője lett. Mint alkalmi újságíró, különösen érdekel, hogy hogyan sajátította el ennek a szakmának a fortélyait? Megosztana egy érdekes élményt vagy történetet ebből az időszakból?*

– A szakma fortélyait Csanádi Györgytől tanultam, aki negyven esztendeig volt a járási lap főszerkesztője. Idén töltötte be 84. életévét, de ma is aktív újságíró, publikációi a *Kárpátaljai Hírmondó*-ban is napvilágot látnak. Valóban végigjártam a számárletrát. Már nyomdászinaként is írtam tudósításokat. Nagyon boldog voltam, amikor hat év után bekerülhettem a járási lap szerkesztőségébe. Minden műfajban kipróbáltam magam. Mint mindenki abban az időben, önszorgalomból tanultam meg a publicisztikai műfajok szabályait. Természetesen vezércikkeket is írtam. Az egyik ilyen „felfedezőmunkám” váltotta ki a hatalom nemtetszését. Történt, hogy Katona József *Bánk bán*-jából Tiborcothívtam segítségül: „mert ki száz meg százezret rabol, bírja lészen annak, akit a szükség garast rabolni kényszerít.” Másnap megjelent a szerkesztőségben egy rendőr (pedig már a peresztrójka idejét írtuk!), aki a rendőrfőnök üzenetét hozta: szerkesztő asszony, tudhatná az eljárást, ha annak a Tiborcnak valami panasa van, akkor írjon beadványt, ne az újságban rágalmazza a miliciát. Persze, könnyű most ezen mosolyogni, de volt idő, amikor éjszakákat nem aludtam egy-egy meredekebb bíráló (tényfeltáró) publikáció megjelenése után.

– *1981-ben szerzett magyar nyelv és irodalom szakos diplomát az Ungvári Állami Egyetemen. Hogyan teltek a tanulás évei? Milyen volt a diákélet akkoriban?*

– Huszonkilencévesen diplomáztam, és ez a tény elárulja, hogy levelező úton tanultam az egyetemen. Egyik tanárunk epésen meg is jegyezte anno: „Tudják maguk, mi a különbség a levelező hallgató és a nap-pali tagozatos között? Az egyik veréb, a másik pacsirta...” Az én időmben sokszoros volt a túljelentkezés, négyszer felvételiztem, mikorra (akár verébnek) egyetemi hallgatónak tudhattam magam, asszonyfejjel, édesanyaként jártam fel Nagyberegről Ungvárra, és az igazi diákcsi-

„Kárpátaljai magyar vagyok, ezt mindig és mindenütt büszkén vállalom”

nyek kimaradtak az életemből. Viszont nagyon meg tudtam becsülni, hogy tanulhatok. Sokan csodálkoztak azon, hogy nyelvjárásból írtam a diplomamunkámat.

– Egészen fiatalon, a Forrás Stúdió alapító tagjaként került bele a kárpátaljai magyar irodalom vérkeringésébe. Ön még személyesen ismerhette annak legemblemikusabb alakját, társaságunk névadóját, Kovács Vilmost. Milyennek látta őt, illetve a verseit?

– Kovács Vilmos verseit már az iskolában megismertem. Valami különleges csemege volt az irodalomkedvelő diákok számára: más, mint József Attila vagy Ady vagy Radnóti, mondanivalója jóval közelebb állt hozzánk, különösen, hogy tudtuk róla, kárpátaljai. A személyes találkozáskor nagyon közvetlen és jóindulatú volt, nem „szúrta le” a fiatalok zsenjeit, biztatott bennünket. A Forrás Stúdiót, mint közismert, az Ungvári Állami Egyetem magyar szakos hallgatói hozták létre, de meghívtak soraikba olyan középiskolásokat is, akiknek nyomtatásban már megjelentek az írásaik. Így kerültem én is a stúdióba. Mint fentebb már szó volt róla, sajnos, én nem lehettem „pacsirta”, de az irodalmi összejöveteleken részt vettem, és olykor kemény bírálatokat is kaptam. Segített, mert hozzáértően terelgettek egy szabadabb látásmód felé. Mentorunk nem nagyon szólt bele a stúdió életébe, rábízta a vezetésta fiatalokra, de tudtuk, hogy adott esetben számíthatunk rá.

– A Forrás Stúdió tevékenységét az akkori rendszer finoman szólva sem nézte jó szemmel. Hogyan emlékszik vissza arra az időszakra, amikor a kommunista hatalom a csoport tagjainak értelmiségi pályán való érvényesülését ellehetetlenítő intézkedésekkel végül is felbomlasztotta a Forrás Stúdiót? Önt is érték meghurcoltatások akkor?

– Valóban így volt: az akkori rendszer nem nézte jó szemmel a stúdió tevékenységét. Ebben egy kicsit az is benne van, hogy Kárpátalján abban az időben két „jegyzett” magyar író-költő élt: Kovács Vilmos és Balla László. Mint tudjuk, Kovács Vilmos a korlátok nélküli alkotói szabadság eszméjének zászlóvivője volt, Balla László pedig, aki a *Kárpáti Igaz Szó*, az egyetlen kárpátaljai magyar újság főszerkesztője volt, az öncenzúrárt hirdette, és erre akarta inteni a fiatal tollforgatókat is, „nehogy már baj legyen” abból, amit megírnak, esetleg valahol publikálnak. Teljesen logikus, hogy „két éles kard nem fér meg egy hüvelyben”, így hát kezdetben nem annyira Vilmost, mint a (még) „névtelen” fiatalokat érte a támadás. Mivel én, mint utaltam rá, a ’70-es évek elején még javában nyomdászkodtam Beregszászban, nem voltam szem előtt, és nem is nagyon volt miért „meghurcolni”, kimaradtam a „jóból”.

– Azt hiszem, nyugodtan kijelenthető, hogy lírájának meghatározó forrásai a

népköltészet és a népi hagyományok, elég csak például a *Szöttes pirossal, feketével című költemény* címválasztására gondolni. Ha jól sejtem, nagyberegiként a szöveg mesterességét is kedves kötelesség volt elsajátítani. Kárpátalján több kezdeményezés történt az ősi, népi mestersegek továbbadására. Nagyberegnél maradvá, a Prófusz Marianna és Gabóda Éva vezette iskolai kézműves szakköröket vagy a településen kialakított tájházat hozhatjuk fel követendő példának. Ön szerint mire van még szükség ahhoz, hogy a kárpátaljai, illetve a Kárpát-medencei magyarság meg tudja őrizni hagyományait?

– Az én időmben még nem tanították órai keretek között a népi szöveget, de telen minden házban ott csattogott a szövőszék, készültek a szedett kendők, a rongyszőnyegek. Jómagam türelmetlen és heberens kamaszlány voltam, maximum a pokrócra hasogatásában segítettem édesanyámnak. A hagyományok megőrzését azzal tudom segíteni, hogy a *Kárpátaljai Hírmondó*-ban elindítottuk az *Örökségünk* című rovatot, ahol számos néprajzi publikációnak adtunk helyet, többek között Prófusz Marianna beregi szöttesekről írt tanulmányának is. Magam is foglalkozom néprajzzal, elsősorban az emberélet fordulóihhoz – lakodalom, keresztelő, temetés – kapcsolódó népszokásokat gyűjtöttem és dolgoztam fel, hiszen elgépiesedett világunkban ezek is eltűnőben vannak. A hagyományörzés terén jó ötletnek tartom, hogy egyes iskolákban házi feladatként családi krónikát íratnak a felsőbb osztályos diákokkal, akik, ha van hozzá kedvük, barárgolhatnak az „emberrégészet” világában.

– Egy évtizeddel ezelőtt elköltözött szülőföldjéről, és jelenleg az anyaország, Erdély és Kárpátalja háromszögében éli életét. Miért döntött az áttelepülés mellett, és hol érzi most magát otthon?

– 2001-ben megözvegyülvén, egyedül maradtam. Alányom egy kolozsvári fiatalember személyében találta meg a társát több mint két évtizeddel ezelőtt, és most Budapesten élnek két kislányukkal, Hajnalkával és Orsolyával. 2005-ben, harmincévi újságírói tevékenység után nyugdíjba vonultam. Úgy gondoltam, itt az ideje a családtagok segítségének. Ám egy kolozsvári új társsal való találkozás ajándékként nem sok időt töltöttem a magyar fővárosban: a kincses város vonzásába kerültem. Ez a körforgás szédítőnek tűnhet, különösen, ha hozzáteszem, hogy 2005-től 10 évig a *Kárpátaljai Hírmondó* főszerkesztője voltam. A folyóirat negyedévente jelenik meg, Budapesten szerkesztjük, Beregszászban alakul ki a vég-



leges formája, hídát képez a Kárpátaljáról Magyarországra elszármazottak és a szülőföldön maradtak között. Immár a 11. évfolyamába lépett, az olvasók kedvelik, és magam is örömemet lelem a szerkesztésében. Kolozsváron töltöm „rendes évi szabadságaimat”. Erdélyt az utóbbi néhány évben ismertem meg, a párommal sokat kirándulunk, a felfedezés élményéből több versem született. Nagy ajándéka a sorsnak, hogy immár „határtalanul” járhatom a magyarokta vidékeket, bár a „haza a magasban” olvasmányaimból mindig is az enyém volt.

– Milyen tapasztalatai vannak a beilleszkedésről?

– Én Budapesten sokáig csak vendég voltam: emlékszem, a békásmegyéri református gyülekezetben az első alkalommal a legutolsó sor legszélső székére mertem csak leülni... Más kérdés, hogy azóta ott is barátokra találtam. Lehet, hogy furcsán hangzik egy olyan ember szájából, aki a határon túl egy tömbben élő magyarságból került a kincses városba, de Kolozsvár a magyar mentalitásával fogott meg. Nem mintha a beregvidéki nemzettársaink feladták volna identitásukat: nekem otthon magától értetődő, hogy Beregszászban a feliratok magyarul is ki vannak írva, hogy 1991 óta Kárpátalja magyarokta településeinek a polgármesteri hivatal épületén a törvény értelmében az ukrán zászló mellett ott van a magyar trikolor is, és még sorolhatnám. S mindez nem azért van így, mert Ukrajna annyira barátja lenne a demokráciának: egy százötvenezres kisebbséggel az államalkotó nemzet nemigen számol... Más a helyzet Romániában, ahol több mint egymillió-kétszáz ezer magyar él. A 2011-es népszámlálás óta tudjuk, hogy Kolozsváron a magyarság részaránya 18-ról sajnos 16 százalékra csökkent. Ezzel együtt Kolozsvár az erdélyi magyar szellemiség központja, és minden magyar rendezvénynek jelentősége van.

– Remélem, nem tekinti provokatívnak a következő kérdést: hogyan határozná meg identitását? Kárpátaljai magyarnak, külföldi vagy határon túli magyarnak, esetleg magyarországi magyarnak vallja magát? Ön szerint mennyire fontos az önmeghatározásban a regionális, illetve a közjogi megkülönböztetés?

„Kárpátaljai magyar vagyok, ezt mindig és mindenütt büszkén vállalom”

– Én magyar, azon belül kárpátaljai magyar vagyok, ezt mindig és mindenütt büszkén vállalom. A gyökerek szempontjából fontos az önmeghatározásban a regionális megkülönböztetés: a világ a globalizáció felé halad, és ha már nem tudatosítjuk azt, hogy „honnan jöttünk”, csak azt, „hová megyünk”, elvész az élet sava-borsa. Ez persze magánvélemény. Ha a közjogi megkülönböztetésen azt értjük, hogy a kárpátaljai magyarságtudat megerősítést kap azzal, hogy „honosított magyar állampolgár” valaki, akkor én ezt nagyon helyeslem, és öröndetesnek tartom. Ami engem illet: azt szoktam mondani, hogy én Nagyberegen az édesanyám lánya vagyok, Budapesten a lányom édesanyja (és az unokáim nagymamája), Kolozsvárt pedig a férjem felesége, amúgy pedig Kárpát-medence-lakó. Nem egyszerű összehangolni, de ha belegondolunk, ez a hármasság Trianon nélkül nem is lenne csodaszámba, hiszen mindhárom település rajta van a történelmi Magyarország térképén.

– Kérem, beszéljen a Kárpátaljai Szövetség tevékenységéről, illetve a Kárpátaljai Hirmondó c. folyóirat szerkesztésében betöltött szerepéről!

– Csak dióhéjban: a Kárpátaljai Szövetség éppen negyedszázada jött létre, tagságát a szülőföldünkről Magyarországra áttelepültek alkotják. A közösség a gyökerek megőrzésére fókuszál. Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közössége (KIMAK) néven egy alkotóegyesületet is létrehoztunk. Kovács Sándor szakíró irányításával gyakran rendezünk kárpátaljai esteket annak érdekében, hogy az anyaországiak megismerjék szűkebb pátriánk kultúráját. Ezt a célt szolgálja a Kárpátaljai Hirmondó is. Akinek valaha is volt köze az újságíráshoz, tudja, hogy ennél a hivatásnál nem úgy van, hogy „letésem a lantot, nyugodjék”: a zurnalista állandóan gyűjti az anyagot, jegyzetel, akár papír zsebkendőre is, ha nincs más kéznél, és egyszer csak valahol meg kell írnia a gondolatait. Engem is nyugtalanít ez az elgépiesedett világ, konzervatív vagyok, nehezen barátkoztam meg a számítógéppel, hát még azzal a gondolattal, hogy hovatovább elektronikus könyveket „lapozgatunk”, és talán a nyomdafesték illata is „bekerül a múzeumba”. De vigasztal a tudat, hogy a Kárpátaljai Hirmondó olvasóinak nagy többsége az éjjeliszekrényén szereti tartani az olvasnivalót...

– A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) márciusi műhelybeszélgetésének Ön volt a meghívott vendége, amely során személyesen találkozhatott a fiatal kárpátaljai magyar írók, költők, értelmiségiek alkotta közösség tagjaival. Milyen vélemény alakult ki Önben az alkotói csoportról? A Kárpátaljai Hirmondó szer-



kesztése közben több tagunk írásait is olvasta. Az Ön megítélése szerint vannak a fiatal alkotók között olyanok, akik a kárpátaljai magyar irodalom meghatározó alakjaivá válhatnak a következő években, évtizedekben?

– Rendszeresen olvasom a fiatal kirajzás alkotásait, többek között a Szárnypróba című antológiában, az Együtt folyóiratban, és az is mond valamit, hogy a Kárpátaljai Hirmondóban Debüt rovatot indítottunk kifejezetten a fiatal tehetségek bemutatására. Hadd ne említsek itt neveket, hiszen, ahogy egy klasszikus írta: a siker receptje – tíz százalék tehetség, kilencven százalék szorgalom, azaz még mindenből minden lehet. (Csak zárójelben jegyzem meg: annak idején Drávai Gizella neves beregszászi tanárnő, tankönyvíró pártfogoltjai között is voltak ragyogó tehetségek, akik valamilyen okból eltűntek a sülyesztőben). Am meg kell hagyni, hogy a KVIT-esek új értékeket hoztak a kárpátaljai magyar irodalomba: kísprózát sorskérdésekről, tömör – olykor közéleti – verseket, a mai idők trendjéhez képest meglepően lírai, énekelhető költeményeket olvastam tőlük. Örömmel vállaltam, hogy részt veszek a márciusi műhelybeszélgetésen. Egy összeszokott, de egymásnak nem hízogó formációt ismertem meg az alatt az idő alatt, amelyet szerencsém volt a fiatalok között tölteni. Szurkolok nekik, hogy el ne kallódjának, mert sajnos oly korban élünk, amely nem kedvez a lírának.

– Hogyan értékeli az eddigi életpályáját? Milyen tervekkel vág neki a jövőnek? Van inspiráló „családi háttér?” az alkotó mögött?

– Ami a szakmai dolgokat illeti, Konfuciusz írta valahol: „Válassz olyan hivatást, amit szeretsz csinálni, és soha életedben nem kell dolgoznod.” Vala-

hogy én is úgy vagyok az újságírással. Négy évtizede vagyok gyakorló újdondász, ez már elég idő arra, hogy az ember életre szóló élményeket gyűjtsön. De mint utaltam rá feljebb, mentoromnak, Csanádi Györgynek még a kilencedik X-ben is van mondanivalója, tehát, ha Isten élni enged, magam sem fogok unatkozni a jövőben. S hogy valami konkrétumot is mondjak: a közelmúltban beregszászi kolléganőmmel, Szemere Judittal antológiát állítottunk össze a Kárpátaljai Hirmondóban egy évtized alatt napvilágot látott legjobb publikációkból, ami igencsak szép és örömteli feladat. A 2015-ös Ünnepi Könyvhétre jelent meg a Kráter Kiadó gondozásában Kapunyitogató című gyermekverskötet. Az „inspiráló háttéréről”: nagyszerű családom van! A lányom és a vejem az Országos Széchényi Könyvtárban dolgoznak, időnként maguk is tollat fognak. A lányom (Mester Magdolna) Zéró-állapot címmel (Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2006.) egy prózaverskötet is letett már az olvasó asztalára, a vejem (Elbe István) művelődéstörténeti tanulmányokat publikál. Örömmel és kíváncsian figyelem unokáim, Hajnalka és Orsolya növekedését. Mindketten a Baár-Madas Református Gimnázium diákjai, Hajnalka inkább humán beállítottságú, Orsolya szépen rajzol, a közelmúltban országos pályázaton is díjazták egy munkáját. A férjem (Vallasek István) fizikus, nyugalmazott egyetemi oktató, a megújuló energiaforrások kutatásával és népszerűsítésével foglalkozik, előadásokat tart a témakörében. Minden napnak megvan a maga öröme, amiért érdemes élni, hinni és bízni a jövőben.

– Köszönöm szépen az interjút. Engedje meg, hogy a magam és a KVIT nevében is minden szépet és jót kívánjak Önnek! Isten éltesse sokáig erőben, egészséggben, alkotóereje és -kedve teljességében, szerető családtagok és munkatársak körében!

A képeken: műhelymunka a KVIT-esekkel; Borsódy Eszter képzőművésszel, a Kapunyitogató illusztrátorával a könyvhéten; szűk családi körben.



Rácz Pál Munkácson született 1888-ban. Mint tanító, újságíró, tanfelügyelő leghosszabb ideig Ungváron működött. Irodalmi munkásságát lírai versekkel kezdte 1906-ban. 1915–1919 között munkatársa volt a budapesti *Élet* c. szépirodalmi folyóiratnak. Aktív tagja a Gyöngyösi István Irodalmi Társaságnak, a budapesti Országos Gárdonyi Irodalmi Társaságnak és a kassai Kaziczy Irodalmi Társaságnak is. Szerkesztője volt a *Határszéli Újságnak*, a *Kárpáti Magyar Hírlapnak*, a *Prágai Magyar Hírlapnak*, a *Magyar írás* c. szépirodalmi folyóiratnak, a *Határszéli Hírlapnak*, a *Kárpáti Magyar Gazdának*.

Az igen termékeny és népszerű íróat a kisebbségi magyar sajtóban „szlovenszkói Gorkijnak” nevezték. Fábrty Zoltán tárgyilagos és bíráló cikkeinek köszönhető, hogy „Rácz csakugyan ne higgye magáról, hogy Gorkij”. „Történeteinek hordozói – olvasuk a Kovács Vilmos és S. Benedek András közös tanulmányában – ... furcsa emberek, akiknek sorsát az író mikszáthos derűvel szemléli, és elesettségüket az olvasó is csak szánni tudja, hiszen nem a társadalmi kór áldozatai ők, és sebeik nem a kisebbségi kitaszítottságában üszkösödnek.”

A kárpátaljai magyar kisebbségi élet szervezőjeként agilis tevékenységet fejtett ki. Kapcsolatban állt Móríc Zsigmonddal is, akit 1926 novemberében elkísért kétnapos előadó körútjára (Ungvár, Munkács, Beregszász). Mint tanfelügyelő a magyar iskolák szervezési kérdéseivel foglalkozott. Részt vállalt a magyar politikai pártok választási harcában. 1945 után Budapestre költözött, többet nem publikált. 1952-ben bekövetkezett haláláig nyugdíjasként élt.

Lámpagyújtásig

A magasfedelű kis házba hamarosan vastag sötétség kerekedett s csak apró ablakain világitott be a havas falu, amely olyan volt, mint a tejfőbe mártott rozskenyér.

Öreg István gazda éppen most jött haza. Nagy komótosan pipára gyújtott s azzal lepíhent. Ez a pihenés kijárt neki. Ebben senki fiase merete megzavarni öreg István bácsit. Öreg István bá' pihen most, csöndnek kell lenni. Volt is. Csak kívülről hallott be a tovasietők sarka ropogása, ahogy elugrottak a ház előtt a fagyos alkonyatban.

A gömbölyű öregasszony leterítette a gyűrődéskán nyújtott fehér téstát, azzal a tűzhely mellé húzódott, amely vasból volt a lábáig és a városban veték. Kezét alátámasztva, hosszan hallgatott. De hogy mégis szóljon valamit, hát megjegyezte:

– Hallotta kend, hogy a sűrű vérű Bati fiú lemondott Hurnyi Rózsiról, mer hogy rágyútt, hogy a jány a másik legint szereti?

A pipa nagyot világolt a szurok-sötétben.

– Hm! Hát rágyútt... Rágyútt, mint a zecceri fiúk, akik ketten szintúgy egy jányt szerettek...

Az udvaron kurtaszarvú jámbor tehének itták a zöldbelű vá-

lyú kristály vizét. A béres szorgalmasan húzta a nyikorgó kútágas ostarát. István gazda elégedetten nézte. Szép jószágok. Szőrük fehérebb a most esett hónál, hátuk, akár a vakart halé.

Az öregasszony ismét megszólalt:

– Bizony rágyútt...

– Ahhát, mint a zecceri fiúk... Ketten vótak, az egyiket úgy hitták, hogy hájfejű, a másikat megintelen úgy, hogy küfejű... Oszt egy jányt szerettek vót mind a ketten... A jány – úgy láccott – egyformán szívelte mind a kettőt...

Most az ökrök jöttek az itatóra. Nyálas szájuk lassú tempóban rágt a felkérődzött szénát, vasalt szarvuk össze-összekoccant, ahogy mentek.

– Oszt mi vót velük? – szólt meg egy hang a sarokból.

– Méka? – fülelt fel öreg István gazda.

Az öregasszony nagyot ásított:

– Ááh!.. Balázs, a szomszéd-ból...

– Én vagyok Esván bátyám, kend előtt gyüttem bé.

– ... Hát a történt, hogy a küfejű tökéletlen egy portéka vót, oszt magának szerette vóna a jányt...

Vékonylábú malacok iramlot-tak végig az úton. Ektelen visí-

tásuk felverte a falut. Egy pár nekiszaladt a kiskapunak, mint a kerge kos. Nagyot vágódott az ajtó, a malacok meg tovalódultak a moslékosvályú felé, amely mellett csipős ostarral állott Estók, a béresfiú.

– ... Aszonta hát a hájfejűnek, hogy aszonta, te hájfejű, mi nem tuggyuk, kit szeret jobban a za jány. Téged-é, engem-é... Hát csinájunk próbát véle. Te is veszel neki ajándékot, én is veszek... Te veszel egy pár topánkát, én meg egy szoknyát...

Nyílt az ajtó és Estók bújt be rajta nagy sietve, nyomában egy lomposzörű kutya, melynek farkát odacsípte a göztől ázótt ajtó. Nagyot vakkantott az eb, azzal a tűzhely alá kuporodott, hol a macskával békességben megfért. Estók pedig jelentette:

– Rendben a jószág!

Senki sem szóltott rá semmit. Csend ült a kis szobára s csak Estók fázós lábának kopogása hallatszott. Végre ismét megszólalt az öreg:

– Úgy is vót. Egyik topánkát vett, a másik meg szoknyát. Aszondi a küfejű a hájfejűnek, hogy te, ha most odaattuk az ajándékot, majd vasárnap megnezzük, melyikünkét becsül meg jobban templomba menet. A tiéd-é, vagy a zenyém-é...

A béres felmelegedett. Előhúzta az almáriomalól a dohányvágót; valahonnan egy tekercs dohányt szedett elő, azzal az egyik ablak elé telepedett a hosszú ládára és gyors tempóban vágni kezdett.

István gazda meg kérdés nélkül folytatta:

– ... Hát úgy is vót. Gyűtt a vasárnap, lestek a fijuk. A jány ment a templomba. Lábán a zúj topánka, derekán a zúj szoknya, egyik szebb, mint a másik... Mondi is a küfejű, hogy aszondi, ugvi, szép e za jány? A hájfejű aszondi, hogy – a... De, látod – tökéletlenkedett a küfejű – a te ajándékkal bokáig mászik a porba. Egy cseppet se kíméli; oszt nézd, a zenyimet hogy fogja, hogy emeli, hogy vigyáz rá, no?...

Sötét alak ropogott a kis ablak alá és beszólt rajta:

– Itthon van Esván szomszéd?

A béres felel:

– Itthon.

– Micsinál?

A béres felel:

– Pihen a!

– Nem gyünne át egy kis durákho cimborának?

A béres felelt:

– Nem a!

A fekete alak megfordult és elropogott, mint egy éjfélkor járó, álmokat riasztó kísértet.

István bácsi meg folytatta:

– ... Ahájfejű igen-igen elszomorodott. Igazán! Eppen úgy van, ahogy a küfejű mongya. Oda se néz a jány, csak mászik bele, ahol legnagyobb a por...

A kutya elaludt a meleg tűzhely alatt. Horkolása felverte a csendet. Estók odaugrott és kizavarta. Az állat ijedten szökkent ki az ajtón s kint, mikor megcsapta a fagyos hideg, dühös ugatással rohant a kertek felé.

– ... De eccer csak odaértek a templomho. A jány megállott. Felrakta a lábát a kúgarádicsra, azzal fogta a szoknyát, fonákával a kezére csavarta, oszt szépen, de szépen, takarosan, gondosan, fényesre dörgülte a topánkát... Aszoknyával, a küfejű ajándékával! A hájfejű odamutatott, hogy aszondi: ni csak! A küfejű erre a tarkójáho kapott és elkezdett óbégatni...

Balázs a sarokban felhahotázott.

– Értem má, Esván bá', értem!

– Én is értem – mosolyodott el a gömbölyű öregasszony. – Szóval a küfejű is rágyútt, hogy rosszul számétozt a zajándékkal...

Öreg István gazda helybenhagyólag intett:

– A!

Az asszony felállott. A tűzhely szélén duruzsoló fazék vizet a közepre tolt. A téstáról leemelte a tulipános gyoicskendőt és maga elé tűzdelte, István gazda pedig kiadta a jelszót:

– Estók, gyűjcs lámpát!

A béres fürgén ugrott a közepén függő bádogernyős lámpához, megigazította, de mégis bosszankodva mormogott:

– Üres! Tőteni kén bele fotogénet!

Előhúzta az üveget, megtöltötte, meggyújtotta s mire a felpislanó lámpaláng fénye végigsurrant a párás, füstös levegőn, az öreg, gömbölyű asszony már szaporán aprózta a laskát, a tűzhelyen meg vígan danolászott a haluskavíz.

De ekkor valahonnan messziről, fürgén kongó harangocskaszerű szavát hozta elő a szél. Öreg István gazda letette a pipát, felállott, az ágyának fordult és a fehér falon ott látszott az árnyék, bütykös kezének jámbor keresztvetése...

Rácz Pál: *Furcsa emberek. Elbeszélések. Ungvár, 1924.*

A „málenyikij robot” áldozataira emlékeztek Kárpátalján

Főhajítás az áldozatok emléke előtt

November 18-án a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a Beregszászi Városi Tanács, az UMSZ és a KMKSZ városi szervezetei, valamint a református, a római katolikus és a görögkatolikus egyházak szervezésében megemlékezést tartottak Beregszászban a sztálini megtorlások áldozatainak tiszteletére. 1944 őszén sok ezer magyart vittek el „málenyikij robotra”, akik közül nagyon sokan soha nem tértek haza.

A rendezvény ökumenikus istentisztelettel és rendhagyó történelemórával kezdődött a református templomban. Ezután koszorúzásra került sor az 5. sz. középiskola falán lévő emléktáblánál, hiszen 1944 novemberében itt gyűjtötték össze a beregvidéki magyar férfiakat, majd küldték őket a sztálini haláltáborokba. Innen a résztvevők a Puskin téren lévő emlékműhöz vonultak, ahol beszédet tartott dr. Mélykúti Ferenc, a Beregszászi Magyar Konzulátus vezető konzulja, Babják Zoltán, városunk polgármestere, Molnár D. István, a KMKSZ beregszászi alapszervezetének elnöke. A megjelentek koszorúkat, gyertyákat helyeztek el az emlékmű talapzatán.

Közös megemlékezés Szolyván

November 21-én az egykori szolyvai gyűjtőtáborban halálra gyötört 15 ezer magyar férfi tömegsírja fölött kialakított emlékparkban hajtottak fejet a kárpátaljai magyarok a magyar kormány és a parlamenti pártok képviselőivel, valamint kárpátaljai ukrán vezetőkkel közösen.

Több szempontból is más volt a „málenyikij robot” áldozatainak szolyvai emlékparkjában idén tartott megemlékezés. Végre a két magyarságszervezet képviselői együtt hajtottak fejet mindazok emléke előtt, akik 71 esztendővel ezelőtt a bevonuló szovjet hadsereg különleges egységei által a Latorca-parti kisvárosban felállított haláltáborban veszítették életüket.

Újdonság volt, hogy a megyei vezetés a legmagasabb szinten képviseltette magát. Annak is örülhettünk, hogy ezúttal több mint ezren vettek részt az ökumenikus istentisztelettel egybekötött együttléten, köztük igen sok fiatal arcot fedeztünk fel.

A rendezvény kezdetén Dupka György, a Szolyvai Emlékbizottság felelős titkára megszólaltatta a Mártírok Kápolnájának lélekharangját, majd dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke beszámolt az elmúlt esztendő alatt a parkban elvégzett felújítási munkálatokról. Tájékoztatót arról is, hogy a Legfelsőbb Tanácsban ismét a bizottság elé került a „málenyikij robot” áldozatai rehabilitálásának az ügye.

A megemlékezés fő szónoka dr. Semjén Zsolt, Magyarország miniszterelnök-helyettese volt. Felszólalt

továbbá Brenzovics László parlamenti képviselő, a KMKSZ elnöke, Zubánics László, az UMSZ elnöke, Hennagyij Moszkal, Kárpátalja kormányzója, Szél Bernadett, az LMP társelnöke. A beszédek között Marcsák Gergely, az ungvári Dayka Gábor középiskola szervezőpedagógusa egy megzenésített lágerballadát adott elő gitárkísérettel, és az alkalomhoz illő műsorral léptek fel a szolyvai magyar iskola tanulói is. Az ökumenikus gyászszeretartáson Majnek Antal, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöke, Marosi István nagybégányi és Gulybán Tibor felsőzsolcai görögkatolikus parókusok, valamint Zán Fábián Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület püspöke imádkozott mártír elődeink lelki üdvéért.

A *Szózat* eléneklése után az ünnepség résztvevői elhelyezték koszorúikat és virágait az emlékfálnál.



Konferenciák Beregszászon

Nemzetközi konferenciákkal emlékeztek meg november 20-án Beregszászon arról, hogy Kárpátalja magyar férfi- és német lakosságát 1944 novemberében sztálini lágerrekbe hurcolták.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán *A kommunizmus áldozatai, rehabilitációs alternatívák Közép-Kelet-Európában* címmel a Lehoczky Tivadar Intézet szervezésében tartottak tudományos konferenciát. Nyitóelőadásában dr. Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkára emlékeztetett arra, hogy tavaly a kormány korábbi döntése alapján országszerte és a Kárpát-medencében is sok helyen megemlékeztek a vészkorszak áldozatairól. Hangsúlyozta: a mi feladatunk, hogy egyformán emlékezzünk a 20. századi diktatúrák valamennyi áldozatára, akár a barna, akár a vörös elnyomás alatt váltak mártirokká. A kormány célja 2015 Gulag-emlékévvé történő nyilvánításával az is, hogy az emlékezetpolitika eszközével hozzájáruljon a magyar közösségek identitásának megerősítéséhez, egészséges önbecsülésének kimunkálásához, ezáltal lelki egészségének megőrzéséhez.

A konferencián több közéleti személyiség, politikus is felszólalt, köztük Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, parlamenti képviselő, Bocskor Andrea, európai parlamenti képviselő, Répássy Róbert, a magyar Országgyűlés parlamenti képviselője. A konferencia előadói közül többen is foglalkoztak az elhurcolt kárpátaljai magyarok rehabilitációjának lehetőségeivel.

Ugyanazon a napon a beregszászi Európa–Magyar Házban a Szolyvai Emlékparkbizottság és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) szervezésében *A sztálinizmus Kárpát-medencei magyar és német áldozatai* címmel nemzetközi emlékkonferenciát rendeztek a GUPVI-GULAG-emlékév alkalmából. A rendezvényt Zubánics László, a KMMI elnöke nyitotta meg, majd köszöntötte a 95 esztendő id. Pocsai Vince túlélőt. A mécsesgyűjtást követően közös imát mondtak a mártírok lelki üdvéért ifj. Pocsai Vince (Beregszászvérgárdó) és Kiss László (Budapest–Szemeretelep) református lelkészek és Gulybán Tibor (Felsőzsolca) görögkatolikus esperes-parókus.

Ezt követően Zubánics László, a KMMI elnöke megnyitotta M. Lovász Noémi kolozsvári képzőművész „Málenkij robot” című kiállítását. A jelenlévő művész előadását követően Lőrincz P. Gabriella egy lágerverset adott elő, Marcsák Gergely pedig saját megzenésítésében és gitárkíséretében egy megható lágerballadát énekelt el.

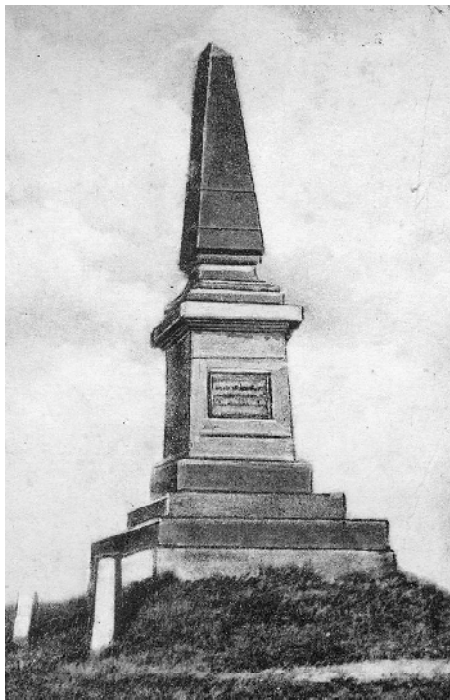
Az emlékműsor után konferencia következett, amelyen előadást tartott dr. Tóth Mihály, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke, dr. Latorcai Csaba, a Miniszterelnökség kiemelt társadalmi ügyekért felelős helyettes államtitkára, dr. Murádin János Kristóf, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudomány Egyetem adjunktusa, Matkovits-Kretz Eleonóra, a Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Körének elnöke, a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékére létrehozott emlékbizottság tagja.

A konferencia második részében dr. Dupka György, a Szolyvai Emlékparkbizottság titkára, Mihajlo Miszjuk, a megyei levéltár igazgatója, valamint Bimba Brigitta, Marcsák Gergely, Vass Szabina, Mádi Bianka fiatal kutatók előadásai hangzottak el. Végezetül sor került Fehér Tibor (Felsőzsolca) a „málenyikij robottal” kapcsolatos zárandokútról készült könyvének bemutatására.

KH-összeállítás

A VERECKEI HATÁRKŐ-EMLEKMŰ

A Magyar Turista 2006/3–4. számaiban már írtam a Vereckei-hágón a millennium évében emelt határkő-emlékműről, és arról, hogy azt az 1960-as években lebontották, majd a hágón túli Tuholka faluba szállították. Mégis mi készteti akkor az emberfiát arra, hogy most újra elővegye a témát?



Nos, az új vereckei honfoglalási emlékmű elleni támadások kapcsán talán el sem hiszi a Kedves Olvasó, hogy valami pozitív fejlemény is szöba jöhet. A kijevi forrongások, majd a kelet-ukrajnai polgárháborús események az ország nyugati térségeire csak gazdasági kihatással voltak. A politikai csatározások is jobbra keletre koncentráálódtak. Az utóbbi két évben nem volt különösebb atrocitás a vereckei magyar honfoglalási emlékmű ellen. Másrészt, mintha a környék népének, a vereckei ruszinoknak és a hágón túli Galícia egyszerű ukrán lakosságának is elege lenne a politika effajta vadhajtsaiból. Tudniillik a támadásokat nem az egyszerű emberek követték el, hanem a jelkép a politikai vilongásokban vált eszközzé. A Verecke környéki falvak lakossága tisztelettel viseltetik az alkotás és az idelátogató zarándokok iránt. Elitélnek az emlékmű és a magyarság ellen irányuló támadásokat. Ennek ékes bizonyítéka, hogy ezek az egyszerű ruszin emberek szívesen látogatnak fel az emlékhelyre, sőt nagyon sok ifjú pár a házasságkötésük napján is megtiszteli azt. 2014-ben Verebes falu lakosai, hogy kinyilvánítsák az elsősorban magyar látogatók iránti vendégszeretetüket, pihenőhelyet alakítottak itt ki, esőbeállókat, asztalokat, padokat, WC-t létesítettek.

A vereckei emlékmű elleni támadások nyomai, a festék- és koromfoltok egyre inkább növelik ennek a nem nagy múltra visszatekintő emlékjelnek a patináját. Talán meglepő, de mivel a vereckei emlékmű oly sokszor került a nemzetközi figyelem középpontjába, mára Kárpátalja legnevezetesebb idegenforgalmi látványosságává, a kárpátaljai magyarság szimbólumává vált.

Mindemellett a magyarországi Fényeslitke község 2013-ban barátsági megállapodást kötött a Vereckei-hágó keleti oldalán fekvő Zsupani községgel. Ezt követően a Kisvárdai járás és a Szkoiei járás között is baráti együttműködés kezdődött. Fényeslitke jó kapcsolatait Tuholka községre is kiterjesztette. A Szkoiei járás és Tuholka község vezetői 2014 tavaszán nem várt felvetéssel fordultak magyar barátaikhoz. „A történelmi igazság helyreállítása céljából” átadnák Magyarországnak a vereckei határkő-emlékmű náluk lévő részeit, és így az emlékművet az országon belül újra fel lehetne avatni. A magyar–ukrán jószomszédi viszony erősítésének eme lépését 2014 májusának végén a Szkoiei Járási Tanács az Ungvári Magyar Főkonzulátushoz intézett levelében hivatalosan is megerősítette. A Szkoiei járás és Tuholka község Fényeslitke közreműködésével a magyar államnak adományozta az emlékművet. Tuholka község – polgármesterükkel, Mihajlo Haritonnal az élen – és a Szkoiei járás jelenlegi vezetése ezzel a lépéssel dicséretre méltó módon járt el a történelmi igazságosság helyreállítása terén. Felvállalták elődeik igaztalan lépését, és igyekeztek kiköszörölni a csorbát. Tettük példaértékű lehet a Trianon után a környező országokban meggyalázott, lerombolt magyar emlékművek sorstragédiája terén.

2014 novemberében a Szkoiei járás vezetői, a járási tanács elnöke és tanácsadója újabb meglepő fejleményről számoltak be: Tuholka területén vélhetően sikerült megtalálni a határkő-emlékmű korábban elvesztettnek hitt, hasáb alakú alsó részét is. A

beazonosításra december 10-én Tuholkára utazott Mártha Mihály Tibor, Fényeslitke polgármestere, Kun László fényeslitkei lakos, a szkoiekkal ápolat kapcsolat aktivistája és Vida László ungvári konzul. Megerősítést nyert, hogy a hágóról annak idején nemcsak a határkő-emlékmű felső részét vitték el Tuholkára, hanem a talapzat kivételével az egész emlékművet.

Sikerült kideríteni a Magyarországnak való átadás felvetőjének kilétét. Az ötlet a járási tanács elnökének tanácsadójától, Olekszij Trencsintől származik, aki egyébként Tuholka szülötte. Trencsin úr elmondása szerint, csakúgy mint a faluban többen, ő is tudott az emlékmű eredetéről. Idővel tudatosodott benne, hogy ennek az emlékműnek vissza kell kerülnie ahhoz a néphez, aki azt létrehozta, és amelynek történelméhez kapcsolódik.

A kutatások azt is tisztázták, hogy a kommunista pártvezetés utasítására a Vereckei-hágón a millenniumi emlékművet 1966 nyarán bontották le. A vereckei emlékkő darabjait Tuholkára szállították, és az útkarbantartó vállalat telepén rakták le. (Valószínűsíthető, hogy ez a vállalat végezte a hágó területrendezését.) Ekkor vetődött fel, hogy azokból szovjet háborús hősi emlékművet állíthatnak. 1966. november 7-ére (a nagy októberi szocialista forradalom, a szovjet proletárállam létrejöttének évfordulója) az akkori állami gazdaság irodaháza előtti parkban nem a teljes határkő-emlékművet állították fel. Amikor 2015 elején Matl Péter munkácsi szobrászművész vezetésével szétbontották a felállított, három szelvényből álló felső obeliszkyszerű részt, megtalálták a szintén három szelvényből álló hasábszerű rész alsó peremszelvényét is. Ezt annak idején az obeliszk alá helyezték, és teljesen eltemetve bebetonozták.

A szovjet emlékmű felavatása után a millenniumi határkő alsó, hasábszerű részének másik két szelvénye, a táblákat tartó hasáb és a timpanonos felső peremszelvény, szükségtelemmé váltak. Idővel, mivel útban voltak, ezeket legrúgták a telephely mellett csordogáló patak partjára. Az emlékmű ott

maradt darabja az eltelt évtizedek alatt a talajba süllyedt. A közelmúltban az egykori gazdasági udvar területén építkezés kezdődött, és az emlékmű alsó részét megpróbálták a létesítmény alapjaiba beépíteni. Valószínűleg, mivel a hasábszelvény és a timpanonos szelvény nem volt különválasztva, nehezen volt mozgatható, így szándékuktól elálltak. Hála Istennek!

Az emlékmű mentése során, télvíz idején kiemelték a talajba süllyedt emlékműrészt is. Az összegyűjtött elemeket Munkácsra szállították. A megtisztítást és a restaurálást Matl Péter szobrászművész és fia, Árpád végezték el. A hiányzó kétlépcsős talapzat pótlására új, az eredetihez hasonló készült. A táblák bronzmásolatát Matl Péter és fia, Szilárd készí-



A VERECKEI HATÁRKŐ-EMLEKMŰ

■ tették el, a bronzba öntés pedig lemergi mesetere munkáját dicséri.

A restaurált emlékművet Fényeslitkére szállították. Fényeslitke önkormányzata a méltó elhelyezés végett a Miniszterelnökséghoz fordult. A Miniszterelnökség által létrehozott emlékműbizottság döntése alapján a vereckei határkö-emlékművet az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban állították fel.

Az ünnepélyes újraavatásra 2015. október 3-án került sor. A színes kulturális műsorral kísért avatási ceremónia a honfoglalás kori öltözetű lovasok díszőrségének és a környező falvak iskolásainak részvételével zajlott. A verőfényes napon összegyűlt nagyszámú közönséget Beregszászi Olga és Borovics Tamás színművészek, valamint Pál István Szalonna és bandája szórakoztatták. Az ünnepségen felszólalt Kertész Péter, az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark ügyvezető igazgatója, a rendezvény főszónoka pedig az Országgyűlés elnöke, Kövér László volt. Ezután Kövér László és Kertész Péter közösen leplezték le a szépen felújított vereckei milleniumi határkö-emlékművet.

Nos, így ért véget a vereckei milleniumi határkö-emlékmű vesszőfutása, hányatott sorsa végül jóra fordult. Adná az ég, hogy a többi meggyalázott, lerombolt magyar és nem csak magyar emlékműnek is ilyen szerencsés megoldás jusson osztályrészül.

Szöveg és kép: Kovács Sándor

A felvételeken: A vereckei emlékmű eredeti helyén 1931-ben; az emlékmű része Tuholkán 2008-ban; Kertész Péter és Kövér László leleplezik az emlékművet új helyén, Ópusztaszeren; verebesi ifjú pár a vereckei honfoglalási emlékműnél 2015-ben.



Ezt olvastuk

Elfelejtett népek A huculok Ukrajnában

Az ukrán–román határ mentén az Ukrán–Kárpátokban levő úgynevezett Huculföldön (Huculcsina) élnek a ruszin etnográfiai csoport legkisebb tagjaként a huculok. A ruszinok három nyelvjárása közül – bojkó, lemkó és hucul –, ez utóbbit beszélik. Egyes közösségeik megtalálhatók Máramaros vidékén is. A huculok görögkatolikus vallásúak, főleg Visóoroszban és Oroszkön élnek, számuk harmincezer körül mozog.

Nyelvük és néprajzuk erősen eltér a szlávokétól. A XVI–XIX. században Galíciából és Bukovinából vándoroltak be az egykori Magyar Királyság területére. A hucul eredetileg lovas nép, róluk nevezték el lovukat, a kistermetű, szívós, hidegtűrő kis „hucul lovat” is. A XIX. század végéig kizárólag ők lakták a magashegység nehezen megközelíthető pontjait, a modern világtól elzárta. A Kárpátok havasait is lovon járták be, lóval közlekedtek a szomszédos falvakba vásárok alkalmával, vagy ünnepnapokon a legközelebbi templomba. Mai napig megőrizték és gyakorolják saját szokásaikat, amelyekre hatást tett az évszázadok során a két szomszédos nép hagyományvilága is.

Régebben az egyes hegyek tetején elhelyezkedő, magányosan álló tanyáikon éltek le életüket, ott tartották a juhait is. A hosszú katonaszkodás vagy a lengyel földesurak kegyetlenkedése elől, néha az igazságszolgáltatás elől, sokan menekültek erre az embert próbáló vidékre. Az oprisok bandákba verődve éltek a Csoma Horka erdőiben, mint a hírhedt vált Pintye Ivan vagy Dovbus Oleksza. Az oprisok afféle betyárok voltak, akik soha nem gyilkoltak, de a földesurakat, kereskedőket, akiket valamiért bosszút lehetett állni, fosztogatták, és a szerzeményeket a szegények megsegítésére fordították. Manapság már azokban az apró falvakban és pici városkáknak találjuk a huculokat, amelyek a folyók mentén alakultak ki az elmúlt évszázadban.

Ha a hó nagy része már elolvadt, a huculok a település juhászaiával és főjuhászával közösen kihajtatják birkáikat a magasban fekvő, zamatos fűvű legelőkre. Nemcsak az állatok, a favágók is ilyenkor kelnek útra, mert a hegyoldalakon megindul a fakitermelés is. Fagerendákból épített házaikon kívül a kivágott fákból készítik hagyományos hangszereiket, a hosszú alpesi kürtöket, a trembitákat is.

A gerendaházak készítésénél nagy tudást és figyelmet kell szentelniük egyrészt a fa minőségének, állagának, vastagságának és nem utolsósorban a kivágandó mennyiségnek. Havasalján pagodaszerű templomaik a népi építé-

szet remekei. A huculok nagyon tehetséges ácsok, bogárnok és kerékgyártók. Asszonyaik gyönyörűen kézimunkáznak, ruháik gazdagon hímzettek. Őket igazán megilleti a szépnem megnevezés, mert karsú termetűek, fehér bőrűek, csillogó fekete szemük és egész lényük mosolyog. A huculok átlagosan 4 centiméterrel magasabbak a lengyeleknél és az oroszoknál is.

Fő táplálékuk, a kulesa, keményre főtt kukoricalisztból készül. Juhtejjel, vagy juhtúróval fogyasztják. A karácsonyt tartják a legnagyobb ünnepüknek. Ez nem a gyerekek, hanem a felnőttek ünnepe. Nem állítanak karácsonyfát, és nem adnak a gyerekeknek ajándékot. Ilyenkor a tehetősebbek tizenkét fajta ételt készítenek, és együtt ünnepel a család. Nagyon vendégszeretőek.

Osszhangban élnek a természettel, bár a modernizálódás hozzájuk is eljutott. Régen az alpesi kürtöket használták a tanyák közötti kommunikációra, ez adta meg tavasszal a magas legelőkre hajtás indításához is a jelet. Ma már ezt a szerepet a mobiltelefonok és az internet vállalták át, bár a térerő-teríttség még hogy kívánnivalót maga után. Van saját weboldaluk is. A karácsonyi időszakban a hagyományos kántálók kíséretét is a trembiták adják. Napjainkban már az e hangszeren játszó, a településeken zenekarokba tömörülnek, és sajátos, csak rájuk jellemző hangzásvilágot alakítanak ki. Ez nem is hasonlít a nyugati országokban ismert alpesi kürtökön megszólaltatott dallamokra, a huculok inkább a szláv zenei hatást érvényesítik.

Az Erdős-Kárpátok legszebb vidéke a Huculcsina. Ezt kétezer méternél magasabb csúcsok, a Hoverla és a Petrosz őrzik. A csodák hazájának is nevezik a csupa hegy és havas Huculföldet.

Egy hucul anekdota szerint az Úristen a világ teremtésekor hegy és síkföld nagyot szórt egyenletesen. Az őrtőd magot hirtelen darázsá változott, megcsipte az Úr kezét, mire Ő ijedtében kiszórta a markából az összes hegymagot. Az egész éppen Máramarosra hullott. Így lett Huculföld, a Tisza forrásvidéke ilyen hegyes-völgyes, ahová aztán az Úr kegyelmesen betelepítette a huculokat.

Nevüket a románoktól kapták, mely nyelven a *hoc-ul* vagy *huc-ul* útonállót jelent. Ahuculok hosszú ideig rutén altörzsnek nevezték magukat, nem kedvelték, ha huculnak hívták őket. Már már megbarátkoztak törzsnevükkel.

-ESTA-

(Bécsi Napló, 2015. szeptember-október, 4. oldal)

A múltba vesző nem kevés év alatt többször is eljátszottam a gondolattal, hogy egy számomra nagyon kedves, felejthetetlen emlékemet egyszer megírom. Csakhogy a történet, amelynek emléke fogva tart, valahogy annyira személyesnek, olyan hihetetlennek tűnt és tűnik mind a mai napig, hogy egyre csak őriztettem lelke legtitkosabb fiókjában, halogattam a közreadását. Úgy éreztem, csak az enyém, rám tartozik. Bizonyára lesznek olyanok, akik, ha elolvassák az írásomat, pontosan így fogják gondolni, és nem tartják különlegesnek az esetet. Ennek ellenére úgy döntöttem, most van itt az ideje, hogy megírjam. Talán az illető iránti azóta sem szűnő tisztelem, mondhatnám, csodálatom készítetett erre.

Vagy az a többször is megismétlődő kisepizód, amely tulajdonképpen apróság, valójában nem is sértő, de tudj' Isten, nekem valahogymégis zokon esik. A szülővárosomba nemrég kihelelyeztet diplomáták egyikére gondolok, akinek többször is bemutatnak, akivel megismerkedtünk, s ezt követően több alkalommal is találkoztunk különféle hivatalos eseményeken, rendezvényeken. Nos, ő ilyenkor némi fejtörés után, köszöntésképpen bólintani szokott. Ám látva közönyös tekintetét, biztos vagyok benne, nem tudja, ki vagyok, hová tegyen, milyen apropóból vagyok jelen az adott rendezvényen.

Tisztában vagyok vele, hol a helyem, tudom, hogy nem vagyok jelentős személyiség, ezért ennek tükrében akár önhiitnek is tűnhetek, amiért a tulajdonképpen jelentéktelen kis dolgot egyáltalán szóvá teszem. Szóljon mentségemre és mellettem ez a megtörtént, valóságos eset, az én igaz emlékem.

A történet főszereplője egy kivételes személyiség, egy államférfi, s a vele való találkozásom. Amit, ha felidézek, önkéntelenül is összehasonlítok a fent említett eseménnyel. S párhuzamot vonva a mostani és az időben távol eső régebbi epizódok között, az emlékeimnek köszönhetően magasabbra emelem a mércét. Lehet, hogy nem kellené... De állítom, hogy minden sértő szándék nélkül teszem, pusztán a kuriózum kedvéért. Meg azért, hogy annak a közismert, a mai napig köztiszteletben

álló, s a világpolitikában egykor jelentős szerepet vállaló jóvalis embernek ezzel az írással, a megbecsülésem jeléül, szavakból szobrot állítsak.

Nos, e bevezető után jöjjön az én kegyelettel őrzött szépséges történetem, emlékem.

A múlt század utolsó évtizedének második felére kell visszanyúlnom a cselekmény kedvéért. Egy nagyon nívós rendezvényre, a Könyvtárosok Nemzetközi Konferenciájára kaptam meghívót Budapestre. Abban az

voltak még nálunk azokban az időkben számítógépek, amelyekről ott mindenki olyan szabadon és természetesen beszélt... Igaz, Magyarország némely kisebb könyvtárának munkatársai panasztarták, hogy náluk bizony vannak ám azért hiányosságok, amelyek gátolják az igazán hatékony munkát... Például alig tudják bevenni a gépbe a könyvtári állományt. Mert nekik még mindig a régebbi típusú, Commodore számítógép van csupán a birtokukban.

Lelket simogató emlék

időben még a Beregszászi Gyermekkönyvtár vezetőjeként dolgoztam, de éppen akkortájt jelent meg a negyedik, gyermekeknek írott könyvem, és én a két esemény együttes hatására – értem ez alatt a meghívást, no meg az éppen kézhez kapott, nyomdaillatú, vadonatúj könyvet – az örömtől pár méterrel a föld felett lebegtem. Meg aztán a tanácskozási időpontja sem akármikorra esett: az augusztus huszadikát megelőző, valamint az azt követő hétre! Tehát, Szent István napján ott nézhetjük meg élőben a tűzijátékot és az ünnepi kivilágításban tündöklő várost, az országjáró kirándulások, meg a könyvtárak látogatása mellett, ahogyan ezt a programfüzet tájékoztatójából megtudtuk. Hurrá, ez maga a csoda! Otthonról négy kollégámmal utaztunk Budapestre, ahol remek szállás várt bennünket Budán, egy kollégiumban.

Ottlétünk harmadik napján, az Országos Széchényi Könyvtárban egy rendkívül tartalmas előadást hallgattunk meg a modern kor követelményeihez elengedhetetlen, a könyvtárosok munkáját nagyban megkönnyítő és világszerte egyre inkább elterjedő, újszerű adatrögzítőkről, a számítógépről. Aztán következtek a hozzászólók, akik a géppel kapcsolatban a saját tapasztalataikról számoltak be. Mi, a Kárpátaljáról megjelent küldöttség tagjai igyekeztünk meghúzódni az anyaországi, az Ausztriából, azaz Burgenlandból jött, valamint Jugoszlávia különböző tagországaiból, de még az Erdélyből jött kollégáknak az árnyékában is, olyan elmaradott módszerekkel dolgoztunk. Bár merem állítani, hogy mégsem eredménytelenül! Hol

én a második széksor szélén ülve figyelmesen jegyzeteltem, és a computer soha nem hallott, ismeretlen nevét hallva, amit komondornak értettem, rezignánsan félhangon magam elé mormolva annyit jegyeztem meg: mi meg annyit tudunk a komondorról, hogy nagytestű pásztorkutya és a bárányok terelésére használják a havasokon. Bár halkan motyogtam, a késve érkezett hölgy, aki nem sokkal előtte ült le mellém, mégis meghallhatta a szavaimat, mert kis híján hangosan fölnevetett. Az előadást követően bemutaták a megkésített fiatal nőt, akiről akkor tudtam meg, hogy a Kulturális Minisztérium munkatársa. A kávészünetben hozzám lépett, megérdeklődte, honnan érkeztem, ki vagyok. Végtelenül kedves volt, kávézás közben baráti hangon elbeszélgetett velem.

Két nappal az augusztus huszadikái ünnepség előtt a minisztériumban dolgozó hölgy újra megtisztelte jelenlétével a rendezvényünket, s egyben tudomásunkra hozta, hogy másnap az Országházban, a Köztársasági Elnök Úr ünnepi fogadást rendez a hazai újságírók, írók, irodalmárok részére. Velük együtt szívesen látja a Magyarországon vendégeskedő külföldről jött könyvtárosokat is. A különböző régiókból nagyobb létszámban érkezett küldöttségekből két ember kap meghívót az állami ünnepet megelőző elnöki fogadásra. Mivel Kárpátaljáról mindössze öt ember jött, így közülünk egy ember lesz a meghívott vendég. Én voltam az.

Nos, azon az éjjelen nem sokat aludtam. Örültem és szorongtam is egyben. Legalább

jönne velem még valaki a társaim közül, hogy ne lennék annyira árva. Jaj, Istenem, senkit nem ismerek ott, mit csináljak majd egyedül? Meg aztán mit vegyek fel, mibe illik felöltözni? Uram Teremtőm! És magam hogy jutok el oda? Elhomályosodó szemekkel olvastam a gyönyörű meghívót, ahol minden részletesen le volt írva, az odajutást és a protokolli illetően is. Hát, csak nem veszek el – sóhajtottam. Ruhám, cipőm van, és talán nem történik baj. Pedig majdnem történt!

Tüsarkú szandálba bújtattam lábamat az ünnepélyes alkalomra, és a metróban, amint lefelé mentem a mozgólépcsőn, beszorult a cipő sarka a vaslemez közé. Én életemben még soha nem éltem át olyan páni félelmet, mint amilyet ott szenvedtem el az alatt a rövidke perccel! Elvesztettem az egyensúlyomat, és kishíján előre zuhantam, mire végre sikerült kihúzni a lábamat a pántos szandálból és mezítláb, de épségben, meg tudtam állni a már biztonságos talajon. Az átélt izgalomtól remegve lépkedtem a Parlament épülete felé, miközben hálát adtam az Úrnak, hogy kéz- és láb-törés nélkül megúsztam a rémes kalandot, sőt, még a cipőm sarka sem tört el. (De azóta is főbíám van a metróban, amikor rálépek a mozgólépcsőre!)

Nagyon elveszettnek éreztem magam, miközben fölmentem a gyönyörű, impozáns épület puhán süppedő, vörös szőnyeggel borított széles márványlépcsőin. Az Országház Kupolatermében hatalmas tömeg hullámozott fel-alá, amitől a magányérzetem csak még inkább hatványozódott. A terem közepén, a kristálycsillárok alatt állhatott a Köztársasági Elnök úr. Ezt csupán sejtettem, látni nem láttam alacsony termete miatt, meg az öt körülálló, vele beszélgető emberektől, akik eltakarták előlem. Italos pincér lépett mellém, és tálcan pezsgővel töltött poharat nyújtott felém, egy másik felszolgáló sós meg édes aprósüteményekkel kínált. Kezemből tartva a pezsgőspoharat meg a süteményes tányért, én is elindultam oda, ahol az Elnök úr beszélgetett a vendégeivel. Gondoltam, legalább megnézem közelről, hiszen eddig csak tévében láttam, s legalább egy pillantással megköszönöm neki, hogy

itt lehetek. Csüggedten ácsorogtam egy darabig az áttörhetetlen embergyűrűn kívül, majd, amikor láttam, hogy reménytelen, sehogynem férhetek a közelébe, arra az elhatározásra jutottam: ha már itt vagyok, legalább körülnézek az épületben. Bekukucskálok az arannyal díszített tanácstermekbe, ahol a parlamenti viták folynak, s a képviselők üléseznek, végigsétálok a parlament folyosóján, megeszem a süteményt, megiszom a pezsgőt és elmegyek.

– Kati, jaj de örülök, hogy megláttalak, jó hogy itt vagy – karolta át váratlanul valaki hátulról a vállamat.

Judit volt, egy kedves újságíró ismerősöm a szülővárosomból. Már évekkal ezelőtt áttelepült Magyarországra, és Pesten dolgozott egy jó nevű lapnál. De szerencse, hogy találkoztunk, mondtuk ki egyszerre, ugyanazon szavakkal, majd ugyanígy folytattuk: te is egyedül vagy? Nevetgélve, felszabadultan mentünk ki a díszteremből a parlamenti folyosóra, s elsétáltunk kicsit távolabb, ahol sokkal kevesebben voltak, és leülhettünk egy kényelmes bársonykanapéra. Nézd, kacsintott rám Jutka, éppen itt van mellettünk egyhamuzó. Rágyújtunk? Egymással szemközt fordulva, jókedvűen beszélgetni kezdtünk, már eszembe sem jutott, hogy elmenjek. Beláttuk, hogy a vendéglátónk közelébe semmiképpen nem juthatunk, így hát ebbe belenyugodva, és a pezsgőnköt kortyolgatva, én inkább az otthoni helyzetről meséltem Jutkának, s a legújabb könyvemről ejtettem pár szót. Ő a beilleszkedéséről, a munkájáról, meg az egészen más fordulatot vett életéről számolt be nekem. Az épületben lassan tompult a zsongás, ám mi belemerülve a jóízű beszélgetésbe, nem éreztük az idő múlását. Barátnőm az egyik mondat közepén váratlanul elhallgatott és a hátam mögém nézve suttogette, jön az Elnök úr! Aha, mondtam nevetve, meg a Dalai Láma... De, tényleg itt van! Megfordultam és elkerekedett szemekkel valóban megláttam őt, alig pár lépéssnyire tőlünk. Az államfő szapora léptekkel, mosolyogva közeledett két robusztus, szekrénynagyságú testőrének kíséretében, akiknek

épphogy a mellükig érhetett. Üdvözlöm a hölgyeket, jó hely ez itt egy kis beszélgetésre, igazam van? – nyújtotta felénk a kezét. Tisztelettel felálltunk, s mialatt kezét fogtunk vele, ő barátságosan megérdeklődte, kik vagyunk, honnan jöttünk, mi a foglalkozásunk.

Judit válaszolt először. Megmondta a nevét, s azt, hogy újságíró. Ő ugyan már Pesten él és dolgozik, de egyazon városból valók vagyunk.

Lelket simogató emlék

– És maga? – fordult felém mosolyogva. Kárpátaljáról jöttem, beregszászi könyvtáros vagyok, de mostanában már gyermekeknek szóló könyveket írok – tettem hozzá szemérmesen, s végül bemutatkoztam. Német neve van, mondta az Elnök úr. Várjon csak, hogy is fordíthatnánk: bor... füst, igen, azt hiszem. Elmosolyodtam: valóban, bár még egyszerűbb, ha konyaknak mondjuk. Vidáman felkacagott: ez találó! Szóval maga gyermekíró? Nagyszerű, kellenek a jó, a tartalmas írások a gyerekeknek...

– Akár csak a felnőtteknek, de ezt Ön is jól tudja, Elnök úr, hiszen, szintén író...

Hosszan rám nézett:

– Egyszer talán majd megajándékoz engem egyik gyermekkötetével...

Zavartan rábólintottam.

– No, hölgyek, hadd kérdezzem meg, látták-e már díszkivilágításban a budai várat? Megcsóváltam a fejemet: még napali fényben is ritkán... Hát akkor fiúk – szólt a testőrökhöz –, egy-kettő, nyissátok ki gyorsan ezt a balkonnajtót, hadd gyönyörködjenek a mi kedves vendégeink a csodálatos látványban! Nézzék csak, éppen most kapcsolták fel a fényeket! Nos, érezzék magukat továbbra is jól, intett búcsút nekünk, és gyors léptekkel továbbsietett. Mi még sokáig elálldogáltunk kinn, az Országház egyik Dunára néző balkonján, és néma áhítattal csodáltuk a lassan sürvető estében a ragyogó csillagként tündöklő, ünnepi fényárban pompázó várat.

Aztán múlt az idő, teltek az évek. Mi a könyvtárban ugyanúgy végeztük a dolgunkat, mint annak előtte, számítógépünk to-

vábbra sem volt, ami nem is hiányzott olyan nagyon, hiszen a villanyt naponta legfeljebb ha néhány órára kapcsolták fel... Egy őszi napon híre jött, hogy Magyarország Köztársasági Elnöke látogatást tesz vidékünkön. Ungváron tart találkozót Kárpátalja hivatalos tisztségviselőivel, de rajtuk kívül valamennyi magyar szervezet küldötteit szeretettel meghívja. A Magyar Könyvtárosok Egyesületébe is jött meghívó, kaptam

én is, így aztán más szervezetekkel közösen kisbuszt béreltünk, és a megadott időpontban, egy aranyló őszi napon útra kelünk.

Előtte sokáig tanakodtam magamban, hogy vigyek-e az Elnök úrnak egy példányt a legújabb kötetemből, és vajon a közelébe tudok-e majd kerülni, hogy átadjam... Végül úgy határoztam, hogy egyetlen könyv mindenképpen belefer a táskámba, és ha nem sikerül odaadni, legfeljebb hazahozom. Amegyei közigazgatás épületét körülvevő rendőrségi kordonon átjutva nagyon szigorú biztonsági ellenőrzéseken estünk át, majd felvezettek miniket a nagyterembe. Rengetegen voltunk, alig tudtunk odaaraszolni az előre kijelölt helyeinkhez, hogy leüljünk. Olyan egy-másfél óras volt a találkozó, előbb a helyi, az akkor hivatalban lévő megyei vezetők, majd a magyar szervezetek képviselői mondtak köszöntő beszédet, s végül Magyarország Köztársasági Elnöke szólt az egybegyűltekhöz. Rövid, egyszerű, mindenki számára érthetően megfogalmazott beszédet tartott, aztán aláírtak egy közös nyilatkozatot a kölcsönös államközi együttműködésről, majd elkészített a jelenlévőktől. Ezzel le is zárult a találkozó. Az Elnök Úr az ő jellegzetes, gyors, apró lépteivel elhagyta a termet, s mi szedelőzködni kezdtünk. Ekkor lépett a pódiumra Magyarország ungvári főkonzulja egy tolmács kíséretében. Pár perc türelmet és nagy figyelmet kért a jelenlévőktől, amíg felolvassa harminc ember nevét az itt lévő küldöttek közül: hat nőét és huszonnégy férfit. Azokat, akiknek elhangzik a neve, az Elnök úr vendégül látja félóra múlva a kis fogadóteremben.

Ez engem aligha érint, gondoltam magamban, amíg a különböző címzetes neveket hallgattam félfüllel. Éppen a kabátom után nyúltam, s a levegőben elakadt a kezem, amikor meghallottam a saját nevemet. Magdi, akit már előttem szólítottak, megszorította a karomat: na, mit szólsz, mi is benne vagyunk a vendégek névsorában! Őszintén, el sem hiszem! Kérjük, a hölgyek fáradjanak be a kisterembe elsőként – jött a végső eligazítás.

Az ajtóban állva várt ránk a vendéglátónk. Talán negyediként léptem át a küszöböt, s ő kezét felém nyújtva, mosolyogva köszöntött: üdvözlöm, kedves írónő! Mi újság Beregszászban? Nem felejtette el az ígéretét? En szavakat alig találva nyújtottam felé a könyvemet. Ügye, írt bele ajánlást? Most szeretnék írni, válaszoltam halkán. És ott, az asztal sarkán, az ételkülönlegességektől roskadozó tálak között helyet találva, írtam be karcsú kis könyvembe a neki szóló, szívből jövő, kedves és keresetlen szavakat.

A sok finomságból nem sok falat ment le a torkomon. Mert egyre csak azon tűnődtem, hogy lehet, hogy ez a nagynevű, kiváló államfő, aki az elmúlt évek alatt többször körbeutazta a világot, sok száz fontos és kevésbé fontos emberrel ismerkedett meg, rázott kezét, engem így megörzött az emlékezetében. A határon túli, kis jelentékelen, nevében alig ismert író... Ez maga a csoda!

E csoda emlékére írtam meg ezt a lelket simogató történetet, amit oly nagy becsben őrizgettem magamban idáig. Meg azért is, hogy fejet hajthassak egy kivételes egyéniségű férfi előtt.

Végigolvassa elbeszélésemet, bizonyára rájöttek, kiről szól ez az írás. Igen, Göncz Árpádról, aki világszerte köztiszteltnek örvendő politikusként is mindvégig meg tudott maradni allűröktől mentes, közvetlen embernek.

Weinrauch Katalin

A szerkesztőség től: Weinrauch Katalin személyes emlékeken alapuló írásával az októberben elhunyt Göncz Árpád író, műfordító, politikus, a Magyar Köztársaság egykori elnökének emléke előtt tisztelgünk.

Jegyzet

Álomút

Sokan gondolhatják manapság, hogy Fertőszalmás testvértelépülése Nagypalád. Pedig ez messze nem igaz: az ugocsai és szatmári községet a történelem kegyetlen-sége „házasította össze”.

Fertőszalmás igazi testvére tudniillik az ugyancsak ugocsai, mindösszesen jó, ha egy kilométerre fekvő Csedreg. Az alapjában református Fertőszalmás néhány görög katolikus lakosa a csedregi görög katolikus templomba járt misére a régi szép időkben, míg az alapjában görög katolikus Csedreg néhány reformátusa a fertőszalmási református templomot kereste fel istentisztelet végett.

Csakhogyminderről már félig-meddig felnőttként szereztem tudomást. A mindössze ezer méteres távolság ugyanis évtizedeken át leküzdhetetlen volt, és mind a mai napig az: szögesdrót és szántás választotta és választja el egymástól a testvéreket.

Gyerekléjjel minderről semmit sem tudtam. Pedig meglehet, a szüleim beszélgettek róla, már csak azért is, mert bár rövid időre, de 1938 és 1944 között ismét egymásra találhatott a két, nagyjából azonos lakosú falu. És ha lementem a kertünk végébe, pár száz méterrel arrébb már jól kivehető volt a csedregi templom, de a csedregi házak és az utcán sétáló emberek is láthatók-ká váltak. Mindezek ellenére az odaúti egy teljesen idegen világ volt számomra.

Hogy mennyire idegen, jól példázza egy gyerekkori emlék.

A kertünk és az államhatár között afféle kaszáló terület el. Emlékszem, egyszer jó apám is lement oda szénát készletezni, s magával vitt engem és Pisti barátomat is. Mit ad az ég, a csedregi oldalon is feltűnt egy férfi, ugyancsak két fiúgyerekekkel.

Egy darabig nézegettük egymást. Majd – arra már nem emlékszem, melyik oldal indította el – elkezdtek kiabálni egymásnak.

– Bűdös muszkák! – szölkáltak át ők nekünk.

– Bűdös oláhok! – szölkáltak nekik vissza mi.

Még jó néhányszor megismételtük.

A legmegrendítőbb az volt – s erre a szomorúságra már felnőttként döbbsentem rá –, hogy a lehető legcsúnyább módon mind a négyen magyarul szidtuk egymást. Nemrégiben a szülőfalumtól légvonalban talán mindössze 30 kilométerre fekvő mesés-szép kisvárosban, Nagykárolyban tartott rendezvényt a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete (MURE). Aszétzakítottásg szörnyűségét példázva és az egymásra találás nagyszerű érzését hangsúlyozva, elmondtam a fentebbi történetet. Kifejtettem: óriási álmom, de nem megvalósíthatatlan, hogy újra templomukra találjanak a csedregi reformátusok és a fertőszalmási görög katolikusok.

Mert az utak arra valók, hogy járjanak rajtuk...

Kőszeghy Elemér

KROKIK ÉS LIMERICKEK: „KI-RÁNDULÁS” HUMORISZTÁNBA

Örömmel értesültünk róla, hogy Szöllősy Tibor, lapunk szerkesztőbizottságának tagja, állandó szerzőnk szép sikert ért el egy nyíregyházi irodalmi pályázaton olyan műfajokban, amelyeket eddig nem igazán művelt. Megkérdeztük az alkotót, hogy történt a „ki-rándulás”?

– Az évente megrendezett nyíregyházi Vidor Fesztivál kezdete előtt egy hónappal a Kelet-Magyarország napilap, az Irodalmi Kávéház és A Vörös Postakocsi folyóirat szerkesztősége pályázatokat hirdetett humoros írásokra és limerickekre. Én is beneveztem három humoros írással és hat limerickel. Az előbbieket felolvashattam az Irodalmi Kávéházban, mint a Kroki a' la Krúdy pályázat egyik nyertese (ketten voltunk). A művek folyamatosan megjelennek majd a megyei kiadványokban.

– Milyen kritériumoknak kellett megfelelniük a pályaművek?

– Idézeka felhívásból. „Adva van Krúdy Gyula, aki az újságírói pályáját Nyíregyházán kezdte, itt szervezett sajtószolgálatot, ellátva a budapesti lapokat vármegyei hírekkel, amelyek nem minden esetben fedték a valóságot... És adva van a kroki (croquis): tárca, rövid, szellemes csattanóval jellegzetes műfaja. A kettőt összeadva jött létre a „kroki a' la Krúdy”, amely évről évre a Vidor Fesztivál irodalmi kávéházában talált otthonra. A „Nyomjuk a krokik” fedőnevű programon az eddigi fesztiválokon mesterek és tanítványok olvastak fel régi és új krokijaikból. Ez tehát

eddig újságírók privilégiuma volt, ebben az esztendőben viszont a szervezők szeretnék kibővíteni a kört.” És bővítették. Így neveztem be én is.

– Milyen volt a limerick-író verseny?

– A Vidor Fesztivál programjainak sorában szeptember 1-jén a Művész Stúdióban került sor az első nyírségi limerick bajnokság döntőjére.

A Kelet-Magyarország napilap és A Vörös Postakocsi folyóirat által meghirdetett limerick-író versenyelső megyei döntőjében az egyéniben és csapatban indult versfarcok közéleti, magánéleti, sport és szabadon választott témában elkövetett pályaműveit vezették elő a Mórész Zsigmond Színház szakértő limerick-előadó művészei. A zsűri tagjai voltak Onder Csaba, Száraz Anca és Nyéki Zsolt. A limerickes versenyben döntőbe verseltem magam, fel is olvasta a színház művésze az egyik írásomat (ezért taps dukált és vállveregetés). A földj egy angliai utazás volt, amit nem én nyertem...

– Nem jöhet minden azonnal! Olvasóink nevében is gratulálunk a kroki-győzelemhez és a döntőbe jutott írásokhoz. Ízelítőül mellékelünk néhányat a humoros alkotásokból, és további sikereket kívánunk. (KH)

Patkányirtás

A nyolcvanas évek vége felé a keleti régióban is észlelhető volt a változások szele. Még a patkányok világában is: hiperaktívak lettek, előzőnlötték a lakóházakat, üzleteket, közösségi helyeket. Nem volt bennük tisztelt semmi és senki iránt – még a járási Fehér Házat, a pártszervezet, mármint a kommunista, főhadiszállását is ellepték.

Ha késéssel is, de kezdetét vette a ház-sza a betolakodók ellen: a helybeli hammelni rattenfengerek mérget raktak fészkeik környékére, közlekedési útvonalaira – hadd fálják!

A pártház igencsak igyekvő patkányirtója lelkesen jelentette a munkába érkező első titkárnak:

– Első titkár elvtárs! A pártház minden helyiségébe raktam mérget, az ön irodájába tripla adagot. Dögljön meg minden féreg, ami abban található!

Jó tanács

Aki – és ki nem? – megértésben, békeségben akarja élni családi mindennapjait, az legalább egyszer naponta (leghatásosabb reggelente) mondjon valami szépet, léleksimogatót élete párjának. Úgymint „Ma olyan szép és üde vagy!”, esetleg „Ez a reggeli egyenesen kényeztető! Ilyet még az édesanyám sem tudott elem tenni!” és hasonlót. Szinte biztos, hogy a neje értékelni fogja elismeréseit, bókjait, szép, zökkenőmentes napjuk lesz.

Volt egy nap, amikor reggel elfelejtettem bevetni az aznapi aranycsalít. Este, amikor kettesben – a másik a boroecska volt – hazavertünk, a feleségem ördögi kedvvel fogadott, és kijelentette, hogy hazaköltözik a mamájához.

Ekkor jutott eszembe az aranycsabály, megdicsértem:

– Hogy te milyen okos vagy!

Limerickek

A nejem szupererős,
Ezt mindenki elhiheti,
Naponta reggel a várost
Nyakába veszi,
S estig magával cipeli.

Nagy sakkbajnok a bátyám,
Akárkit megver,
Váratlan húzással,
De nem a figurákkal ám,
Hanem a kockás táblával.

„Ugye könnyebb együtt
Visselni a terhet?”
„Úgy van barátom.”
„Megértő vagy!”
Soroľom az adósságom.”

Első sikertelen színpadi rendezésem

Amikor a kedves olvasó kezébe veszi a *Kárpátaljai Hirmondó* ez év decemberi számát, már túl járunk a mikulásnap ünnepségen. Engedjék meg azonban, hogy egy számomra kellemetlen emléket őrző mikulásnap történetet elevenítsek fel írásomban.

A szovjet hatalom második évében lépkedett akkor Kárpátalja népe. A megye egyik legnagyobb magyar lakta településén – Nagydobronyban – is megnyílt a szovjet típusú hétosztályos iskola. A szovjet tanárok ká átvédlett magyar pedagógusok már azt tanították a fizikaórán, hogy nem Watt angol fizikus, hanem Polzunov orosz tudós találta fel a gőzgépet. A Kárpátokat már nem a „rohadt piszkos fasiszta magyar hó”, hanem a „kristálytisztán csillogó szovjet hó” borította, a fenyőfák ágain pedig nem „buta magyar”, hanem „okos szovjet” mókusok ugrándoztak vídáman.

Mi, a faluban élő, korábban a magyar gimnázium vagy polgári iskola egy-két osztályt végzett tanulói is az említett hétosztályos iskola padjai közé kerültünk, hogy „okosodjunk” egy kicsit. Ugyanis az említett magyar tanintézmények bizonyítványait a szovjet rendszer nem ismerte el a továbbtanulásra. Egy osztálynyian lehettünk ilyen „nyugalmazott” gimnazisták és polgárisok. Sok újat nem tanultunk abban a hetedik osztályban, annyi hasznunk volt csupán, hogy megtanultunk oroszul írni, olvasni, meg néhány szó is ragadt ránk, igaz, nem sok.

Nos, itt került sor arra, hogy kezdeményezésemre diáktársaim segítség

gével egy mikulásnap ünnepséget rendezzék az iskolában. Izgalmas napok előzték meg a bemutatót, hiszen ez volt életem első rendezése.

Aztán eljött a nagy nap – 1945. december 6-a. Az előadásra a falusi kultúrházban került sor, amit akkor községi klubnak neveztek. Mi sem természetesebb, hogy én játszottam a Mikulás szerepét. Emlékszem, szakállam kenderszőszből készült, öltözetem egy bárányszőr bélésű kifordított bőrkabátból állt. Szóval, volt Mikulás, ajándékosztás is, siker is, de köszönet bizony nem, sőt!

Eppen aznap érkezett ellenőrzés a járási közoktatási osztály tanfelügyelője. Alacsony képzettségű, rosszindulatú, megrögzött kommunista volt. Nagy port kavart az ünnepség körül, még a politikai nyomozó osztály is foglalkozott az ügyünkkel. Agyafűrt bünt akartak a nyakunkba varrni. Azzal vádolták az iskolát, hogy hagyta megünnepelni Horthy Miklós névnapját. Sokáig tartott a különben felüjt ügy vizsgálata. Az iskola igazgatóját kis híján leváltották, osztályfőnökünk is alapos dorgálásban részesült, mi pedig, mint vétkező diákok, szigorú fenyítéssel üsztük meg a „súlyos politikai bűncselekményt”.

Hát így bukott meg első színpadi rendezésem. Még szerencse, hogy nem vette el a kedvemet! Hiszen negyven éven át rendezhettem a beregszászi magyar amatőr népszínház tehetséges társulatának előadásait.

Schober Ottó

Kárpátaljai magyar anekdotakincs

Talán már harminc év is eltelt azóta, hogy Guszti bátyámmal, a nevvelfenfalui kerékgyártóval készítettem interjút az akkor már eltűnőfélben lévő mesterségről. A beszélgetésben éppen oda értünk, hogy mi az, ami leginkább megnehezíti a szakma továbbélését. Azt vártam, hogy az öreg majd a munkájához nélkülözhetetlen anyagok beszerzésének nehézségeiről, a modern szállítójárművek fokozatos térhódításáról, a fiataloknak a szakma iránti érdektelenségéről fog beszélni.

De nem.

– Tudod, fiam, mi itt a legnagyobb baj? – emelte rám szomorúan a szemét az idős mester. – Hát az, hogy 1944 őszén bejöttek az oroszok...

* * *

Málenkij robot, erőszakos kolhozosítás, a katonaköteles magyar fiataloknak a Donyec-medencei szénbányákba való elhurcolása, évtizedeken át tartó kettős vasfüggöny... Igaza lehetett az öreg kerékgyártónak, amikor minden bajért az oroszok bejövetelét okolta. Az elszenvedett ezernyi megaláztatásért és gyötrelmért mintegy önmagát kárpótolva szüleink nemzedéke megöröszött néhány keserű történetet.

Arra kérjük hát a *Kárpátaljai Hirmondó* kedves olvasóit, hogy aki olyan történetet tud, amelyik valamilyen módon jellemzi azt az akort, amelyben született, a korabeli emberek viselkedését, világlátását, írja meg nekünk (e-mail: kovacs.martonzsoka@gmail.com). Szándékunk szerint az így összegyűjtött anyagot korszakokra bontva kötetbe szerkesztjük és kiadjuk.

Kovács Elemér

Amikor anarchista voltam

Azokban a régi, legfeljebb ifjúságunk okán szép időkben történt az eset, amikor még nem csupán a nagy Szovjetunió létezett, hanem április negyedike is. Persze, április negyedike ma is létezik, szerényen húzódik meg a többi dátum között, ám akkoriban ez piros betűs ünnepnek számított, mert – ahogy fogalmaztak – ezen a napon szabadította fel véglegesen Magyarország területét a dicső és baráti Vörös Hadsereg. Mely aztán annyira baráti volt, hogy haza sem nagyon akart menni.

Így április elején valósággal felpeszdzültek a kapcsolatok a két ország között, jöttek-mentek a delegációk és a turistacsoportok, egymást követték a koszorúzások és a fogadások. Tolmácsként nekem is megadatott, hogy elkísérjek néhány ilyen csapatot.

Ez alkalommal Kijev egyik legelőkelőbb szállodájában szervezett ünnepi ebédet a helyi pártvezetés a magyar vendégeknek. Korgó gyomorral foglaltuk el helyünket a szépen terített asztalok mellett, ám az ebédnek egyelőre csak az illatát élvezhettük, ugyanis megkezdődtek a végezők nem érő beszédek és köszöntések, illetve a giccses, soha semmire nem használható ajándékok átadása.

Mint minden férfiember, én is roppant nehezen bírom az éhezést, így a velem szemközt ülő barátommal elhatároztuk, nem várjuk ki a protokoll végét, mi bizony bekanalazzuk az időközben felszolgált levest, még akkor is, ha ezzel kivívjuk az istenek haragját. Ennek eredményeként nekünk már a második fogást hozták, amikor a többiek hozzakezdték az ebédhez.

A második fogás valamilyen sült kolbász volt, krumpival, olyan rettenetesen megegetve, hogy nem bírtam belenyomni a villát, márpedig ezt a problémát meg kellett oldanom, mert még igencsak éhes voltam.

– Gyerekek, nagy dilemmában vagyok – jegyeztem meg többszöri próbálkozás után. – Nem tudom eldönteni, hogy ez a kolbász túl szűz, vagy a villám nem eléggé férfi.

Hiba volt. A mellettem ülő hölgyön, akinek a szája épp tele volt levessel, visszafojthatatlan röhögési roham tört ki, és a leves sugárban lövellt ki a szemközti kolléganőnk fejére, minek következtében egy szempillantás alatt levestészta, sárgarépa- és zöldlevéldarabok ragadtak gyönyörű, göndör hajába.

Ezt persze már mi sem bírtuk nevetés nélkül, és a kacagás úgy terjedt, mint a cunami: előbb csak a szomszédos asztaloknál ülők kapcsolódtak be, aztán a távolabbi vendégek is. Nekik közben fel kellett állniuk, hogy lássák, minek tudható be ez a hirtelen érzelmi kitörés, sőt, sokan közelebb is jöttek, hogy alaposabban megsejlelhessék a rendhagyó frizurát. Pillanatok alatt összeomlott az ünnepi ebéd, s ezzel együtt a szovjet–magyar barátság szépen felépített pátosza és meghittsége.

Amikor hazaértem, megüzente a főnököm, hogy azonnal menjek be hozzá. Ott ült, kezében egy papírral (mint kiderült, egy távirat volt Kijevből), arcán szemmel látható ijedelemmel.

– Te meg mit csináltál? Meg vagy örülve? – kérdezte, aztán felolvasta a táviratot.

Ebben röviden közölték, hogy én anarchista vagyok, aki tudatos provokációval megzavarta a fennkölt ünnepséget, s egyben azt javasolták, hogy soha többé ne küldjenek engem fontos politikai rendezvényre, mert még nem vagyok elég érett.

Miután töviről hegyre elmeséltem neki az esetet, már ő is elég nehezen tudta visszatartani a kacagását. A távirat pedig eltűnt feneketlen fiókjainak egyikében: többé sohasem beszéltünk róla.

Orémus Kálmán

Ilona áldozata

A Kárpátaljai Hírmondóban az évek során több cikk jelent meg arról, milyen sok ember köszönhetette életét Linner Bertalan sebészorvosnak, és arról, hogy szőlőnemesítőként is beírta a nevét a Beregvidék történetébe. Jőmagam is szeretnék egy adalékkal szolgálni.

... Mielőtt a főorvos úr belépett a csehek által épített, modern beregszászi kórház kapuján, bement a római katolikus templomba, megállt az első pad mellett, és Istenhez fohászkodott. Azt kérte, hogy műtétei után a betegek gyógyultan távozzanak.

Egy alkalommal Mária apáca, a mütösnője megzavarta az imádkozásban: „Főorvos úr, gyorsan tessék jönni, mert egy fiatal lányt eszméletlenül hoztak be hasfájással!”

A főorvos megvizsgálta a beteget, és szomorúan mondta Máriának, hogy a szíke már nem segít a kislánynon, mert perforálódott a vakbele. A gimnazista lány édesanyja, aki Mária apáca unokatestvére volt, zokogva könyörgött: „Főorvos úr, könnyebb szívvel temetem el a gyermekemet, ha felvágja és megnézi, hogy tényleg menthetetlen”. Linner főorvos teljesítette a kérést. Mária mütösnővel több órán keresztül tapponozták a hasüreget. Végül fáradtan csak annyit mondott az anyának: „Kislányán már csak az imádság és a jó erős szilvapálinka segít, ami a gyulladást megöli”.

Ilona, a jeles tanuló betegségről osztálytársai is értesültek. Nyakukba vették a környező falvakat eredeti szilvapálinkáért, amitől a kislány több hónap után meggyógyult, családja és osztálytársai öröme.

Otthon, mint elsőszülött lány, nagyon sokat segített a három fiatalabb testvér nevelésében. Sőt, a család eltartásában is: latinból és algebrából korrepetálta a gimnáziumba felvételizőket, így pótolta a konyhapénzt, mert édesapjának, a jó hírű beregszászi csizmadianak bőrányag híján egyre kevesebb lett a keresete.

Érettségi után úgy döntött, orvos lesz. Mária apáca, a mütös nagynéni az előtte álló sok éves tanulás okán lebeszélte erről, így Budapesten a gyógyszerészetre felvételizett. Egy év után jött a távirat, hogy sürgősen menjen haza, mivel az édesanyja váratlanul megbetegedett. Egy roham el is vitte fiatalon. Nem tudták, hogy cukorbeteg.

Ilona legkisebb öccse, Lacika két éves volt akkor. A fiatal lánynak apjáról, magáról és négy testvéréről kellett gondoskodnia a háború nehéz éveiben. Munkát vállalt a beregszászi kommunális hivatalnál, ahol hamarosan főkönyvelő lett. Minden erejével segítette testvérei iskoláztatását, továbbtanulását. Apja a felesége elvesztése miatt egyre idegesebb lett, így a család minden gondja Ilonára szakadt. Lettek volna udvarlói, de elhárította kollégái, iskolatársai közeledését.

Később Budapestre költözött, ahol testvérei három fiúgyermekét is felkészítette az életre, a főiskolára. Mindnyájan halátlanok voltak. Egy alkalommal elesett, ami 85 évesen a halálát okozta. Erről temetésén a búcsúztató pap szavaiból értesültem. Kimentem a templom virágos udvarára, és döbbenet sirattam Ilona áldozatát.

**Harsághy-Káposzta M. Katalin,
Budapest**

Beregszász

Már messziről tündöklök szőlőből font fenséges hajkoronád,
Kincset rejtő felmárt bőröd alól piros húsd kikandikál,
Megfáradt testeden suhan át a Vérke,
Huncut suhancként titkokat fürkészve.

Megérted mit jelent a borsos vagy a srmizlina,
Puskinnál, Hrabálnál mégis kedvesebb neked Petőfi szava,
Mert ilyen nyelven szólt hozzád ősapád,
Aki egyhelyben élve öt nyelven proklamált.

Már Rákóczi is melletted emelt szót,
Pedig nem csak a málenkij robot, de ő is sok embert letarolt,
Sok érték menekült ki böcsődből a világba,
De nincs oly messzeség, ahonnan haza ne vágyna.

Maradj meg olyanak, amilyenek először láttalak,
Ha fényed nem is, de emléked bennem marad.

Az ősi fasor, ami a korzót övezte
Fennmarad lelkebben talán mindörökre.

Ország Mihály, Miskolc

Ismét szól a tiszaujlaki római katolikus templom orgonája

Szeretném megosztani az olvasókkal azt az örömet, hogy sok esztendő után ismét a régi szépségében szólalhat meg a tiszaujlaki római katolikus templom orgonája, amelynek megjavítását és felújítását én szerveztem meg. Külön boldogság, hogy ebben a tevékenységemben többen mellém álltak itt Magyarországon, többek közt Petrás Mária Prima Primiissima-díjas csángóföldi ének-



művész, Kutlán András Szentendrén élő festő- és grafikusművész és a Skripeczky család. De a legfontosabb, hogy ebből a tiszaujlaki katolikus honfitársaink is kivették a részüket. S ahogy a visszajelzésekből értesülök, az orgona felújítása nagyon jól sikerült. A szakmai munkát egy Tolna megyei orgonajavító és -hangoló mesternek köszönhetjük, aki szívvél-lélekkel (s nagyon kedvező áron) dolgozott azon, hogy ez a 120 éves hangszer ismét a régi fényében tündökljön. Kovács László volt dunakeszi evangélikus lelkész segítségével vettük fel a kapcsolatot Kovács Róbert orgonajavítóval, és szeptember 11-én kiutaztak Kárpátaljára, Tiszaujlakra. Az akció olyan sikeres volt, hogy még azon a vasárnapon megszólalt a felújított orgona az ott élő honfitársaink nagy öröme. Apánk, Skripeczky Bertalan 25 éven át kántorizált



ezen az orgonán, mi pedig, gyerekek a mise alatt fújtattuk, hogy működjön. Nagyon sok szép gyermekkori emlék fűz bennünket (engem is) ehhez az orgonához, többek között ezért is szerveztem meg a javítását, amikor tudomást szereztem arról, hogy nagyon rossz állapotba került. Bevallom, még most is hatása alatt vagyok ennek az örömnak.

Tisztelettel:

Skripeczky István, Dunakeszi



ELISMERÉSEK

* A 15. Los Angeles-i Magyar Filmszivatlon a legjobbrendezésért járó elismerést **Vidnyánszky Attila**, a Nemzeti Színház igazgatója vehette át *A szarvassá változott fiú* című filmjéért.

* A kárpátaljai **Credo Verséneklő Együtttest** (művészeti vezető Ivaskovics József) a Magyar Örökség és Európa Egyesület kuratóriuma a nagyszámú állampolgári javaslat alapján Magyar Örökség Díjban részesítette, elismerve 20 éves nemzetmegtartó szolgálatukat.

* Idén 35. alkalommal adták át a Színkritikusok Díját. A



díjátadó gálán 15 kategóriában hirdettek győztest. A legjobb főszereplők a kritikusok szerint Krizsán Szilvia és **Trill Zsolt** voltak. A legígéretebb pályakezdő díját **ifj. Vidnyánszky Attila** nyerte el.



* A Széchenyi Társaság a kárpátaljai értékek felkutatásáért és azok érzékeny, hiteles bemutatásáért, a magyarság érdekeinek kiemelkedő képviselőtéért a Széchenyi Társaság Díja kitüntető elismerésben részesítette **Horkay Sámuel**t, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Beregszászi Alapszervezetének tiszteletbeli elnökét.

SZEPTEMBER

* **Szeptember 1.** Tanévnyitó ünnepségek Kárpátalja iskoláiban.

* **Szeptember 2.** AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a római katolikus, a görögkatolikus és a református egyház szervezésében ökumenikus tanévnyitó istentiszteletre került sor a beregszászi Szent Kereszt Felmagasztalása római katolikus plébániatemplomban. A rendezvényen az intézmények vezetői és tanárai, valamint az első évfolyamos főiskolai hallgatók, illetve a felsőfokú Szakképzési Intézet elsős diákjai és szüleik vettek részt. Az ünnepséget megtisztelték jelenlétükkel a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium vezetői, tanárai és diákjai is. Az alkalmon Molnár János római katolikus esperes-plébános, Domonyi Erik református lelkész, valamint Marosi István görögkatolikus parochus szolgált.

* **Szeptember 4.** Mórincz Zsigmond *Nem élhetek muzsikaszó nélkül* című művének bemutatója Beregszászban a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház Társulatának előadásában.

* **Szeptember 6.** A Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) szeptember első vasárnapján tartotta tanévnyitó ünnepségét. Az eseményen a KRE által működtetett négy liceum – a nagybereg, a nagydobronyi, a péterfalvai és a técsői – diákjai és tanárai mellett részt vettek a lelkészek, hitoktatók is. Idén szeptember elsején 487 diák kezdte meg tanulmányait ezekben az oktatási intézményekben (nyolcvannal többen, mint tavaly). Az ünnepi istentiszteleten Zán Fannián Sándor püspök hirdetett ígét.

* **Szeptember 8.** A Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeumban az Európai Utas Alapítvány szervezésében lezajlott a *Hidak, korok, Budapest. A magyar főváros három száz éve a Duna-hidak sorsának tükrében* című vándorkiállítás megnyitóját.

* **Szeptember 9.** Idén is megrendezésre került a *Kárpát-medencei Magyarok Zenéje* elnevezésű koncertsorozat, amelynek első állomása Kárpátalján, Viskén volt.

* **Szeptember 10.** Szekeres József egyéni kiállításának megnyitója a munkácsi városi galériában. A művész 1942. június 6-án született a munkácsi járási Alsóschönborn községben. 1958–1962 között az Ungvári Képzőművészeti Szakközépiskolában tanult. 1999-től Ukrajna Nemzeti Képzőművészeti Szövetségének tagja. Festményeivel Kijevben, Munkácson, valamint Magyarország, Németország több városában mutatkozott be.

* **Szeptember 11.** A Kárpátaljai Boksz József Szépművészeti Múzeumban megnyílt Magyar László festőművész, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága (RIT) elnökének jubileumi tárlata.

* **Szeptember 12.** Búcsúra került sor a beregszászi Szent Kereszt Felmagasztalása római katolikus templomban, amely a XV. században épült, Kárpátalja egyik legrégebbi építménye. A szentmise főcelebránsa Snell György, az Esztergomi-Budapesti Főegyházmegye segédpüspöke, a Szent István Bazilika elöljárója volt. Az ünnepi alkalmon Majnek Antal munkácsi megyéspüspök is részt vett.

* **Szeptember 12.** A Pécselt megrendezett XXIV. Határon Túli Magyarok Összművészeti Fesztiváljának gálaestjén 11 anyaországi és határon túli népi együttes lépett fel. Kárpátalját a derceni Gyöngyösbokréta képviselte, amelynek tagjai a néptánc-együttes fennállásának 40 éves jubileuma alkalmából külön kitüntetésben részesültek.

* **Szeptember 11–17.** A Berektúrdőn megtartott Körmeny Lajos Író-táborban Kárpátalja alkotótársaságát hárman képviselték: Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író, Vári Fábán László József Attila-díjas költő, akik a Magyar Művészeti Akadémia irodalmi tagozatának tagjai és dr. Dupka György történész.

* **Szeptember 14.** A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) szervezésében a nagypaládi református templomban megtartották a kárpátaljai magyar iskolák központi tanévnyitó ünnepségét, amelyen Orosz Ildikó, a KMPSZ elnöke elmondta: a 2015–2016-os tanévben jelentősen, mintegy 400 fővel nőtt Kárpátalján a

magyar iskolába járó diákok száma. Hasonló arányú növekedésre csak az 1990-es évek elején volt példa.

* **Szeptember 15.** Az Ungvári Hungarológiai Központban megnyílt Klisza János grafikus, festő, építész, a Révész Imre Társaság tagjának időszaki kamarakiállítása.

* **Szeptember 19.** A Beregszászi Római Katolikus Egyházközségben az Ars Sacra Fesztivál keretében harmadik alkalommal rendezték meg a Nyitott Templomok Napja rendezvényt. Aplébánia Kárpátalján eddig egyedülként csatlakozott a Kárpát-medencei szintű kezdeményezéshez, amelyen bármely felekezet temploma részt vehet.

* **Szeptember 20.** Dobó Istvánra, az egri vár védőjére emlékeztek az ungvári járási Császlócon. A fesztiválon az Ungvidéki népzenei és népművészeti csoportok mutatkoztak be a színpadon.

* **Szeptember 18.** AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) a beregszászi református templomban tartotta tanévnyitó ünnepségét. Beszédet mondott Németh Zsolt, az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke, Szikura József, a főiskola rektora, Orosz Ildikó az intézmény elnöke. Az ünnepségen Németh Zsoltot Rákóczi-díjjal tüntették ki a beregszászi főiskola létrehozásában és működésének támogatásában játszott kiemelkedő szerepéért. Ugyancsak Rákóczi-díjban részesült Gulácsy Lajos, a Kárpátaljai Református Egyház nyugalmazott püspöke.

Idén a főiskolára az ukrán állam által akkreditált szakokra 152 hallgató iratkozott be, a magyarországi egyetemekkel közösen indított képzésekben pedig 121 diák kezdte meg tanulmányait. A főiskola bázisán működő Felsőfokú Szakképzési Intézetbe 99 elsős diák nyert felvételt. Összességében a 2015/16-os tanévben a főiskola 1093 hallgatónak nyújt különböző képzést.

* Ismét hallattak magukról azok a vandálok, akik nincsenek kibékülve a magyar nyelvű feliratokkal, falnévtáblákkal. Mint ismeretes, áprilisban az Ungvidéken portyáztak és gyalázták meg a magyarok lakta településeken lévő jelzéseket. Ezúttal a Beregvidék egyes települé-

■ sein jártak hasonló beállítottságú egyének.

* Nem tetszika kárpátaljai romáknak a munkácsi közterületeket rendben tartó utcaseprőről készült szobor. Az alkotás szerzői a helyi dolgos cigányságnak kívántak kedveskedni, ám szándékuk balul sült el. Ádám Aladár, az egyik roma érdekvédelmi szervezet vezetője úgy vélekedik, hogy ezzel durván megsértették a nemzeti kisebbség méltóságát, semmibe vették a romák emberi jogait, úgy tüntetve fel a kárpátaljai cigányságot, mintha a sepregetésen kívül semmi máshoz nem értenének.

* Técsőnek új díszpolgárai vannak. Az egyik kitüntetett Fördös Attila, Vác polgármestere. Técső testvértelepülésének előljárójára a városok közötti szoros kapcsolatok ápolása, az önzetlen támogatás miatt esett a választás. A díszpolgári oklevelet Ivan Kovács polgármester nyújtotta át.

* Mihajlo Kolodko ungvári szobrászművész alkotásával gazdagodott Szolyva belvárosa. Az Ungang alkotócsoport kezdeményezésére emlékművet állítottak a szolyvai ásványvíznek, amit korábban hordókban szállítottak Európa számos országába. A kompozíciót a város másik nevezetessége, egy évszázados tölgy mellett helyezték el.

* A kárpátaljai megyeszékhely fennállásának 1122. évfordulója alkalmából Mihajlo Kolodko három miniszobrát avatták fel Ungváron. Bartók Béla fonográfot tartó szobra a magyar főkonzulátussal szemben, az Ung-parti sétány korlátjára, „kuporodott fel”, Mohamed al-Idrisi arab földrajztudós és utazó szobra a Kobzar könyvesbolt előtt található (útikönyvben 1154-es dátummal elsőként említi Ungvárt), *A borász* című alkotás pedig a Volosin utcai Chardonay borozó előtt üldögél egy hordón. Ez utóbbi alkotás érdekessége, hogy bor folyik belőle.

* Négy nap alatt kilenc koncertet adott a Beregszászi járásban Nagy Anikó, a Kárpátaljai Megyei Filharmónia énekesnője és Mészáros János Elek, Simándy- és Szenes Iván-díjas tenor, aki a 2012-es *Csillag születik* győzteseként vált Kárpát-medence szerte ismertté.

* Csaknem háromezren láto- gattak el Munkács városában

arra a rendhagyó, komoly- és könnyűzenét egyaránt felvonultató koncertre, amelyet a helyi művészeti iskola udvarán rendeztek. Az alkalmon fellépett a Szerhij Dobos vezette vonószeneke, a DoMA trió, valamint Martin Kelman.

* A munkácsi városi könyvtár olvasótermében megtartották Viktor Dvornicsenko kárpátaljai publicista, költő, újságíró *Munkácsy Mihály Golgotája és feltámadása* című könyvének bemutatóját.

OKTÓBER

* **Október 4.** A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, az Ukrán Magyar Demokrata Szövetség, a Magyar Értelmiségek Kárpátaljai Közössége, a megyei állami közigazgatás művelődési főosztálya, nemzetiségi osztálya, a Nagyszőlősi Járási Állami Közigazgatási Hivatal művelődési és turisztikai osztálya és a Tiszapéterfalvai Községi Tanács közös szervezésében Tiszapéterfalván került sor a XXV. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztiválra. A seregszemlén a magyar népzene, néptánc és népdal kincseiből adtak ízelítőt a műfaj jeles kárpátaljai képviselői. A közel húsz fellépő csoport teljesítményét szakmai zsűri bírálta el, a legjobbakat értékes jutalomban részesítették. A rendezvényt népművészeti kiállítás és vásár gazdagította.

* **Október 6.** *A zongoramuzsika remekművei* címmel adott koncertet a Kárpátaljai Megyei Filharmóniában Csuprik Etelka, Ukrajna érdemes művésze, amelyen kedvenc műveit adta elő: Mozart fantáziáit, Schubert polonaise-jeit, Chopin keringőit, valamint Liszt Ferenc *Sposalizio* című művét.

* **Október 6.** Az aradi vértanúkra emlékeztek Kárpátalja szerte.

Az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán rendhagyó történelemóra keretében Zubánics László történész tartott előadást, majd a diákok megkoszorúzták Szegelethy János honvédtiszt sírját az ungvári Kálvária temetőben.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) Beregszászi Alapszervezete a Perényi család Beregardóban található egykori kastélya előtt tartott megemlékezést. A rendezvényt Molnár D. István, a

KMKSZ Beregszászi Alapszervezetének elnöke nyitotta meg, majd Riskó Márta, az alapszervezet elnökségi tagja üdvözlölte a megemlékezésen megjelent vendégeket. Beszédet mondott dr. Mélykúti Ferenc, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezető konzulja, Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke, Babják Zoltán, Beregszász polgármestere. Köszöntötte az egybegyűlteket Huszár Péter, a Rákóczi-főiskola állattenyésztő-mérnöki szakának koordinátora és Darcsi Karolina, a KMKSZ politikai és kommunikációs titkára is. A megemlékezésen felléptek a Beregszászi Bethlen Gábor Magyar Gimnázium diákjai, a Beregszászi Református Nőszövetség Fring Erzsébet vezette kórusa, valamint Lőrincz Katalin, a Beregszászi Művészeti Iskola zongoratanárnője.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség a hagyományoknak megfelelően Nagyszőlőson tartotta központi megemlékezését, az 1849-ben vértanúhalált halt egykori Ugocsa megyei főispán, országbíró, felsőházi elnök, Perényi Zsigmond báró szobránál. Az esemény ünnepi szónoka dr. Grezsa István, Magyarország határokön átnyúló beruházások ellenőrzéséért felelős miniszteri biztosa volt. Beszédet mondott többek között Brenzovics László, a KMKSZ elnöke, parlamenti képviselő. A kulturális programban felléptek a Péterfalvai Református Líceum, valamint a Nagyszőlősi 3. Sz. Perényi Zsigmond Középiskola diákjai.

* **Október 6–11.** Tóth Péter Lóránt Radnóti- és Latinovits-díjas versmondó az Ungvári járás 11 településén vendégszerelt József Attila verseit tartalmazó pódiumestjével.

* **Október 7.** *Őszi szalon* címmel a festészet napja alkalmából kiállítás nyílt az ungvári Ilko Galéria és Művészeti Központban. A látogatók Kovács Anton, Vaszil Kadar, Oleksandr Sandor, Vaszil Pal, Vaszil Kohutics, Vladiszlav Habda, Emma Tremba, Korn Beáta és mások munkáit tekinthették meg.

* **Október 8.** A képkiallítás rendeztek a munkácsi városi galériában. A már hagyományossá vált tárlaton számos

munkácsi festőművész realista, szürrealista, impresszionista és modern stílusban készült grafikáit és képeit, valamint ikonjait tekinthették meg a művészettekdedvőlők.

* **Október 9–10.** Nagybe- regen hagyományteremtő szán- dékkal megtartották az I. Csipkebogyó- és beregi szőtte- fesztivált. Ennek keretében fel- avatták az új polgármesteri hi- vatalat. Csok Márta polgár- mes- ter ezt követően ünnepélyes keretek között nyújtotta át a falu neves szülőltjének, Füzesi Magdának azt a tanúsítványt, amely igazolja, hogy a telepü- lés díszpolgárává választották. A rendezvényen nagy sikert aratott a Sodró Együttes zené- szeinek virtuózjátéka, táncosa- inak fergeteges produkciója.

* **Október 13–15.** Bocskor Andrea európai parlamenti kép- viselő meghívására és támoga- tásával 43 fős kárpátaljai cso- port látogatott Brüsszelbe. Az utazásán a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) tagjai, a II. Rákóczi Ferenc Kár- pátaljai Magyar Főiskola mun- katársai és KMKSZ Ifjúsági Szervezetének (KMKSZ ISZ) aktivistái vettek részt.

* **Október 16–18.** A Miczbán Egyesület és a Kárpátaljai Ma- gyar Művelődési Intézet szer- vezésében *IV. Miczbán Napok* címmel hagyományörző rendez- vényt tartottak Eszenyben. A szombati gálaműsorán a magyar népi kultúra gyöngyszemeiben gyönyörködhetett a közönség, ekkor került sor ugyanis a *Falusai randevű* című lemezbemu- tató koncertre, amelyen a *Föl- szállott a páva* döntősei – Zsikó Zoltán és zenekara, Zsikó Zsu- zsanna, valamint a Nyíregyházi Művészeti Szakközépiskola Fi- gurás táncgyűjtése – műkö- dtek közre. Eszenyre jöttek az idei „kis páva” résztvevői, Her- don Balázs és Herdon Péter, valamint a nagygejőci Roma Rozmaring táncgyűjtés tagjai is. A magyar kultúra helyi őrzői között köszönthették az óvoda növendékeit, a Bocskai István középiskola táncgyűjtését és az eszenyi Ritmus néptánc- együttest. A hivatalos rendez- vény után Mikulics Ádám vez- etésével fergeteges táncházra került sor.

* **Október 16.** A Kárpátaljai Magyar Turisztikai Tanács és a II. Rákóczi Ferenc Kárpát-

aljai Magyar Főiskola közös szervezésében *Társadalmi, kulturális és idegenforgalmi kapcsolatok a Kárpát-medencében* címmel konferenciát rendeztek Beregszászban. Előadást tartott többek között Ruszinkó Ádám, a Nemzetgazdasági Minisztérium turizmusért felelős helyettes államtitkára, Fodor Gyula, a főiskola prorektora, Mester András, a turisztikai tanács alelnöke. Az utóbbi két év válsága jelentősen rányomta bélyegét a kárpátaljai turizmusra is. Noha a megye gyakorlatilag a béke szigete, mégis megcsappant a külföldi, főként magyarországi pihenni vágyók száma – hangzott el az előadásokon. A plenáris ülésen és a szekciósüléseken az anyaországi turizmusfejlesztési tapasztalatokról, kárpátaljai alkalmazásukról, a határon túli tanulmányi kirándulásokban rejlő potenciálról, a kárpátaljai turizmus köztudatban betöltött szerepéről, a falusi turizmus megújulási irányairól esett szó.

* **Október 16.** Királyhelmeccen szoboravatással egybekötött Dobos László Emléknapot szerveztek, amelyen Vári Fábián László József Attila-díjas költő, az *Együtt* című irodalmi lap szerkesztőbizottsági elnöke is előadást tartott.

* **Október 16.** Harmadszor rendezett Bethlen-napot a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet Huszton, a helytörténeti múzeum előtti téren. Felléptek a Huszti Magyar Tannyelvű Általános Iskola tanulói, a viski Szivárvány hagyományörző táncsoport, az aknaszlatinai Sóvirág néptáncsoport, a Técsői Hollósy Simon Középiskola Nereszen táncsoportja, a Tiszaújhegyi Gyermekművészeti Iskola és a Rákóczi-főiskola növendékei. A programot a péterfalvai Kokas Banda zárta fergeteges koncerttel és táncpalázzal.

* **Október 21.** Első alkalommal szervezték meg az Erdélyi Béla nevét viselő országos festőművészeti versenyt a Kárpátaljai Képzőművészeti Főiskolán.

* **Október 22–23.** Magyar kulturális napokat tartottak az ukrán fővárosban a Magyarok Kijevi Egyesülete és Magyarország Kijevi Nagykövetsége szervezésében. Október 22-én a hagyományokhoz híven a Szerződés terén lévő egykori tőzsde-

épületnél gyűltek össze Liszt Ferenc tisztelői, hogy emléktáblája előtt emlékezzenek a zongoravirtuózra és zeneszerzőre kijevi koncertjének 204. évfordulójára alkalmából. Az ünnepség és az emléktábla megkoszorúzását követően Balogh József zongoraművész adott koncertet a Nemzeti Filharmonia nagytermében.

Másnap a kijevi Magyar dombon került sor az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 59. évfordulója alkalmából szervezett megemlékezésre, amelynek keretében újraavatták a honfoglalási emlékjelet. (2015 februárjában ismeretlen tettesek ellopták az emlékmű központi, bronzból készült korongját, ennek pótlására a közelmúltban került sor.) Ünnepi beszédet mondott dr. Keskeny Ernő, Magyarország rendkívüli és meghatalmazott ukrain nagykövete. Adélután folyamán v. Pocsai Vince református lelkipásztor tartott istentiszteletet és osztott úrvacsorát a kijevi magyar református közösségben. A nemzeti ünnep alkalmából a Magyarok Kijevi Egyesületének meghívására Kijevbe érkezett az eszenyi Ritmus néptáncgyűtes, amely közel egyórás programmal kedveskedett az összesereglett vendégeknek. Fellépett Filep Anita, a kijevi Csajkovszkij Nemzeti Zeneművészeti Akadémia növendéke is, aki megzenésített verseket adott elő.

* **Október 23.** Az 1956-os forradalom és szabadságharc fiatal mártírjaira emlékezett a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség a beregszászi magyar főiskolán. A KMKSZ hagyományos ünnepi megemlékezésének kezdetén Bocskor Andrea, a Fidesz-KDNP európai parlamenti (EP) képviselője, majd Babják Zoltán, Beregszász polgármestere köszöntötte a jelenlévőket. Ünnepi beszédet tartott Rétvári Bence, az Emberi Erőforrások Minisztériumának parlamenti államtitkára, Orosz Ildikó, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke. A program a főiskola színjátszó szakkörének ünnepi műsorával folytatódott. Ezt követően Beregszász főterén Beatrice-koncertre került sor.

* **Október 23.** 1956 hőseire emlékeztek az ungvári börtön falánál. Az eddigi adatok szerint a magyar forradalmat eltipró szov-

jetek az anyaországból 840 forradalmárt hurcoltak Ungvárra, ahol a börtön épületében vallatták őket a KGB-s kihallgatók. Az ő emléküket őrzi a tábla, Matl Péter munkácsi szobrászművész alkotása. A rendezvény az ungvári Dayka Gábor középiskolában folytatódott, ahol az ungvári ellenálló csoport (Benyák Nándor, Orlovsky Vince, Kulcsár János Tibor) emléktáblájánál volt koszorúzási ünnepség.

* **Október 25.** Liszt Ferenc, híres magyar zeneszerző, zongorista és karmester tiszteletére emlékművet állítottak Csemyivciben, a Filharmonia téren. A fekete gránitból, fehér kőből, valamint bronzból készült, zongora formájú alkotás a zeneszerző 1847-es csemyivci koncertjeinek emlékére készült. Ukrán, magyar és angol nyelvű felirat található rajta. Elkészítését Magyarország Ungvári Főkonzulátusa, valamint Csemyivci lakossága támogatta. Az emlékmű Mihajlo Kolodk ungvári szobrászművész tervei alapján készült. Avatóbeszédet tartott Olekszij Kaszpruk polgármester és Bacska József leköszönő ungvári magyar főkonzul, aki örömet fejezte ki, hogy együttes erővel sikerült felállítani a csodálatos emlékművet, amely örökre összeköti majd Bukovínát Magyarországgal.

* **Október 29.** A beregszászi Európa–Magyar Házban a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az OSZK Könyvtári Intézet Oktatási és Humán erőforrás-fejlesztési Osztály szervezésében képzést tartottak a könyvtárosok és közművelődési munkatársak számára. A tanfolyamot Vraukóné Lukács Ilona főtanácsos (nyíregyházi Mórincz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár) vezette.

NOVEMBER

* **November 4–7.** Író-olvasó találkozóra került sor a Magyar Művészeti Akadémia és az Európai Utas Alapítvány szervezésében Ferdinándy György, Szász Miklós György József Attila-díjas írókkal, Vári Fábián László József Attila-díjas költővel és Módos Péter irodalmárral a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán, valamint a Lembergi Magyar Kulturális Szövetségben.

* **November 5.** Kézműves foglalkozást tartottak a Nagyberegi Tájházaiban a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet közreműködésével. A téma ez alkalommal a szövés-fonás volt.

* **November 6.** A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Lehoczky Tivadar Kutatóintézete, illetve Történelem és Társadalomtudományi Tanszéke szervezésében a főiskolán lezajlott a *Lehoczky Tivadar – Bereg vármegye polihisztora* című emlékkonferencia a történetés, régész és néprajzkutató halálának 100. évfordulója alkalmából. Előadást tartott többek között Csátary György (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola), Kobály József (Lehoczky Tivadar Honismereti Múzeum), Okszana Ferkó (Ungvári Nemzeti Egyetem), Valerij Razgulov (Kárpáti Panoráma), Molnár Ferenc (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola), Nagy Gyöngyvér (Csiki Székely Múzeum), Istvánovits Eszter (Jósa András Múzeum).

* **November 6.** Ungváron a Kárpátaljai Megyei Boksay József Szépművészeti Múzeumban megnyílt Habda László, Ukránja érdemes művésze alkotásainak retrospektív kiállítása a művész születésének 90. évfordulója tiszteletére.

* **November 7.** Az egész Kárpát-medencét bejáró Héttorony Fesztivál egyik határon túli állomása a Péterfalvi Képtár volt. A délelőtti órákban *Szó, fon, nem takács...* címmel a szövészeket (esztovát), valamint az egyéb len- és kenderfeldolgozó eszközök használatát mutatták be a gyerekeknek az Ugocsa Hagyományörző Egyesület közreműködésével. A gyermekrendezvényt Szvorák Katalin és Papó zenekarának közös műsorával zárták. A délutáni programban Kiss Ferenc népzeneész beszélgetett Kész Margit kárpátaljai néprajzkutatóval Ugocsa megye építészeti hagyományairól, a paraszti létformáról, a népköltészetről. Közreműködött Szvorák Katalin, Szokolay Dongó Balázs és a Kokas Banda.

* **November 8.** A munkácsi Szent Márton székesegyházban Ft. Majnek Antal, a Munkácsi Római Katolikus Egyházmegye püspöke fővédnökségével, a Kezünkben a Jövő Alapítvány szervezésében „Ne fáradjunk bele tenni a jót” igével jó-

tekonysági koncertet rendeztek. A bevéttel a szervezők a megyei tudóbeteg-gondozó gyermekosztályát támogatták. Felléptek az Ungvári művészeti és Közművelődési Köledezs diákjai.

* **November 10.** Kiállítást rendeztek a munkácsi városi galéria megalakulásának huszadik évfordulója tiszteletére, amelyen főleg helyi képzőművészek alkotásait mutatták be.

* **November 10.** *Színek, formák, alkotások* címmel kiállítás nyílt az Európai Parlament brüsszeli főépületében. A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének (MKISZ) szervezésében megvalósult rendezvényen női festő- és szobrászművészek, többek között a kárpátaljai Kulin Ágnes és, Veres Ágota alkotásait mutatták be.

* **November 9–13.** Megrendezték a magyar nyelv napját az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi karán abból az alkalomból, hogy 2011-ben Magyarország Országgyűlése november 13-át – a magyar államnyelvről szóló 1844. évi II. tc. elfogadásának évfordulója emlékére – a magyar nyelv napjává nyilvánította. A rendezvény keretében autóbuzsós kirándulást szerveztek a diákok számára a Magyar Nyelv Múzeumába (Széphalom, Magyarország).

* **November 13.** A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), a Magyar Értelmségi-ek Kárpátaljai Közössége (MÉKK), a Somi Általános Iskola és a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma szervezésében kilencedik alkalommal tartottak szavalóversenyt Sütő Kálmán és Kecskés Béla, a kárpátaljai magyar irodalomkiemelkedő alkotói emlékére a két költő szülőfalujában, Somban. A szavalóversenyen magyar tannyelvű általános iskolákban tanuló diákok vettek részt három korcsoportban.

* **November 13.** A Genius Jótékonyági Alapítvány szervezésében a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán sor került a XII Fialat Kárpátaljai Magyar Kutatók Konferenciájára.

* **November 13.** AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológiai Tanszékének Magyar Szakcsoportja és a

Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont szervezésében megtartották a magyar nyelv napját. A program keretében Keszler Borbála, az MTA Magyar Nyelvi Osztályközi Bizottságának elnöke és Prószéky Gábor, a bizottság tagja bemutatták *A magyar helyesírás szabályai* 12. kiadását.

* **November 13–15.** A Vérkeparti városban megrendezték a II. Beregszászi Szent Márton-napi Újborfesztyvált és Libator fesztivált.

* **November 14.** A Karácsfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceumban a magyar nyelv napjához időzítve szervezte meg hagyományos szavalóversenyét a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye Beregszászi Esperesi Kerülete.

* **November 15.** A felső-Tisza-vidéki magyarság életének egyik kiemelkedő és nívós kulturális eseménye a técsői Arany Ősz Kórustalálkozó, amely a magyar szórvány napján került megrendezésre.

* **November 16–19.** Balogh Livia, a KMKSZ Ungvári Középszintű Szervezete elnökének szervezésében az Ungvári járás tizenegy iskolájában lépett fel Tóth Péter Lóránt Radnóti-díjas versmondó.

* **November 21–23.** Beregszászban a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban bemutatták a *Ballada a két sebzett hatyúról* c. zenés játékot a Nemzeti Színház előadásában.

* **November 22.** Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletére és a mártírok emlékére felszentelték a tiszaabökenyi római katolikus templomot. APapp Tihamér ferences rendi atya által kezdeményezett építkezés 1999–2015 között szakaszosan valósult meg, Magyarország kormánya, az Emberi Erőforrások Minisztériuma hathatós támogatásával. A jelenlévőket Dupka György, a Tiszaabökenyi Római Katolikus Egyháztanács elnöke, a templomépítés fő szorgalmazója üdvözölte. Az ünnepi misét Majnek Antal munkácsi megyéspüspök és Weinrauch Máriaó atya, plébániai kormányzó celebrálta. A püspök, elhelyezve az oltáron Árpád-házi Szent Erzsébet másodlagos ereklyéjét, ismertette annak történetét. Az oltárképet Matl Péter szobrászművész készítette. A templomkertben álló, Szent Er-

zsébetet rózsakosárral ábrázoló szobor Ármás Sándor csepei faragó alkotása.

* **November 25.** Rejtő-estet tartottak Beregszászban Magyarországi Beregszászi Konzulátusa és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet szervezésében. A jelenlévőket Varsányi Ferenc Emmy-díjas rendező köszöntötte, aki a *Piszkos Fred közbelép* című Rejtő-könyv egészestés animációjának megalkotója. Aközönségnek várhatóan 2017-ben mutatják be a filmet, amelynek érdekessége, hogy 3D technikával készült. Hasonló rendezvény helyszíne volt Munkács és Ungvár is.

* **November 25.** A Kárpátaljai Fotóművészek Szövetsége hatodik alkalommal szervezte meg a *Hazám panorámája* elnevezésű nemzetközi fotószalon kiállítását Ungváron.

* **November 25.** Az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán megtartották az I. Lehoczky Tivadar Helytörténeti és Néprajzi Konferenciát. A résztvevők Lehoczky Tivadar (1830–1915), vidékünk neves helytörténésze, néprajzkutatója születése 185. illetve halála 100. évfordulója előtt tisztelegtek. A rendezvényen ukrainai és külföldi egyetemek és főiskolák magyar diákjai vettek részt.

* **November 25.** A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház művészeinek előadásában *Koszorú* címmel zenés-irodalmi műsort léthattott a közönség.

* **November 25.** A Munkácsi Állami Egyetem megünnepelte alapításának 20. évfordulóját.

* **November 27.** Beregszászon, egyben Kárpátalján első ízben lépett fel a sepsiszentgyörgyi Osonó Színházmuhely.

* **November 26.** AII. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola színjátszó szakköre J. Svarc *Hókirálynő* című mesejátékát mutatta be.

* **November 26.** Együttműködési megállapodás született a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a szlovákiai Eperjesi Egyetem között.

* **November 30.** Ünnepi hangulatban gyűjtötták meg Beregszász főterén a város adventi koszorújának első gyertyáját.

* Aberegszentmiklósi várkastélyban sor került Fusch Angelika *Magic of Art* című zongorakoncertjére, amelyen elhangzott-

tak Schubert, Debussy és Liszt Ferenc művei.

* Kárpátaljára látogatott Czunyiné dr. Bertalan Judit, az Emberi Erőforrások Minisztériumának köznevelésért felelős államtitkára, aki tájékozódott a kárpátaljai magyar tannyelvű oktatás helyzetéről, valamint átadta az ukrán tannyelvű iskolák számára készített magyar nyelvtan könyveket.

* Kétnapos tájékoztató látogatást tett Kárpátalján a Magyar Parlament Nemzeti Összetartozás Bizottságának küldöttsége Pánczél Károly elnök vezetésével. Adelegáció tagja volt még Giricz Vera, a magyar Parlament ruszin nemzetiségi szószólója, valamint Jaroslava Hartványi, a Magyarországi Ukrán Kulturális Egyesület elnöke, a magyarországi ukrán kisebbség parlamenti szószólója.

* A Kárpátaljai Református Egyház (KRE) Diakóniai Osztályának égisze alatt beindult a mentőszolgálat. A Magyar Kormánytól kapott mentőautó eddig három beteget szállított át a fehérgyarmati kórházba.

* Ukrán–magyar baráti társaság alakult Kijevben, amely civil szervezetként fog tevékenykedni a kétoldalú kapcsolatok erősítéséért. A tagok egyhangúlag Dmitro Tkacsot, Ukrajna egykori magyarországi nagykövétet választották a szervezet elnökévé. Elnökségi tag lett Petneházy Gyula, a Magyarok Kijevi Egyesületének vezetője és Tóth Mihály, Ukrajna Nemzeti Tudományos Akadémiája Koreckij Állam- és Jogtudományi Intézetének tudományos főmunkatársa.

* Kárpátalján járt dr. Grezsa István, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának határon átnyúló beruházások ellenőrzéséért felelős miniszteri biztosa. A politikus tehetség- és készségfejlesztő játékokat adott át kárpátaljai ukrán tannyelvű iskolásoknak.

* A Magyar Nemzeti Kereskedőház irodát nyitott Ungváron (vezetője Bátyi Árpád) és Beregszászon (vezetője Kincs Gergely). A Kárpátalján működő irodák legfontosabb feladata a határ két oldalán található kis- és közepes vállalkozások helyzetbe hozása, a régió gazdaságának az élénkítése.

Összeállította: Dupka György és Zubánics László

„Testem fogságában rejtőzködő örökkévaló”

November 14-én a Csepelen lévő Erdei Éva Galériában ünnepélyes keretek között nyílt meg a csapi születésű Pálffy Julianna festőművész, író tárlata, ahol bemutatták *Röviden* című verseskötetét is. A családi hangulatban zajló rendezvény résztvevőit Erdei Éva, a galéria tulajdonosa köszöntötte. Mielőtt a verseskötetről szólt volna, mindenkit megkért, hogy egyperces néma fohással emlékezzenek a párizsi merényletek áldozataira és a váratlanul elhunyt, beregszászi gyökerű Ortutay Zsuzsa keramikusra, aki nagyon készült a tárlatmegnyitóra.

Erdei Éva galériatulajdonos Pálffy Julianna festészetéről és irodalmi munkásságáról egyaránt elismerően nyilatkozott. Erdei Évától tudni kell, hogy bár nem ott született, de gyermekkorában Kárpátalján élt, mivel családja a határok lezárása miatt az időközben a Szovjetunióhoz csatolt területen rekedt. Édesanyja, Kvasznai Gulyás Judit ismert festőművész volt. Bemutatójában a kötet szinte minden versére külön kitért, idézeteket olvasott fel. Főként *A Dunánál*, az *Ősz*, a *Szeptember végén*, az *Éjfél után* és a *Műlik az idő* című verseket emelte ki. Pálffy Juliannának korábban a Móra Kiadónál már több meséskönyve is megjelent. Merészségre vall, hogy számos versének címét nagy magyar klasszikustól kölcsönözte. A díszes kivitelű könyvet – amelynek borítóját a szerző tervezte – saját kiadásban jelentette meg.



A tárlatot Dunai Csilla újságíró nyitotta meg. Megtudtuk, hogy ez már a művésznő sokadik tárlata, művei megtalálhatók ukrán, orosz, magyar, kanadai, izraeli, belga és más állami intézmények gyűjteményeiben és magángyűjtőknél is. Röviden szólt a festő szakmai életútjáról is. Pálffy Julianna számos művésztelep munkájában vesz részt. Még mielőtt 1991-ben áttelepezték Magyarországra, férjével, Pálffy Istvánnal újrafestették az ungvári római katolikus templom freskóit, ezzel is maradandó nyomot hagyva szülőföldjükön.

Dunai Csilla bemutatójában ismertette a festő technikai újítását, az így előállított gyűrt hatás még izgalmasabbá teszi a képeket. Minden kiállított festményről elmondta a legfontosabb tudnivalókat. Hangsúlyozta, hogy már a címekből is kiderül, azokat az élmények, a művész által átélt történetek inspirálták.

A műsor részeként Vaskó Andrea előadóművész magyar népdalokat énekelt, és Pálffy Julianna verseiből adott elő. A megnyitó végén a művésznő mindenkinek megköszöntötte, hogy ilyen szép és színvonalas tárlatmegnyitót rendeztek a számára.

Zárásként Julianna korábbi önvallomását idézem: „Törekszem a harmóniára, szeretném azt hinni, hogy festményeimmel, írásaikkal érzelmet közvetítek, s a magam módján megfogalmazva adhatom át kortársaimnak.”

Lengyel János

A képen: Pálffy Julianna, Dunai Csilla és Erdei Éva

Elköltözött a lokálpatrióta Ortutay Zsuzsa emlékére



Még mindig bénítja az agyat és a szívet a döbbenet, pedig már több hét telt el a szörnyű tragédia, Ortutay Zsuzsa váratlan halála óta... Nehéz megszólalni, számítógép elé ülni, leírni a nyugtalanító, álműző gondolatokat.

71 éves volt, de legalább tízet letagadhatott volna. Nem tette! Hófehér haja kiemelte arca szépségét, a mosolyából áradó szeretetet.

Nyugodjék békében! Emlékét örökre megőrizzük.

Boldog emberként született 1944. május 22-én, amikor szeretett városa még Magyarországhoz tartozott. Sajnos, ez a boldogság a családban nem tartott sokáig: alig fél év múlva Beregszászt elérte a front minden barbárságával, pusztításával együtt. Egy újabb megszálló hatalom telepedett a városra. S amikormár oldódott a bénultság, a fájdalom, jött a következő csapás: édesapját, mivel nem tudta teljesíteni az anyagi hozzájárulást az „újjaépítéshez” (és mert magyar volt!) öt év börtönbüntetésre ítélték, majd annak letelte után Szibériába száműzték. Csak Sztálin halála után került haza. Várható lett volna, hogy ezután már békés évek következnek a Décsei család számára, de ez nem tartott sokáig, a sors másként rendelkezett: édesanyja szíve az átélt izgalmak miatt megállt dobogni.

A Beregszászi 6. Sz. Nyolcosztályos Iskola elvégzése után Zsuzsa 1963-ban az Ungvári Iparművészeti Szakközépiskolában keramikusi végzettséget szerzett. Természetesen hazatért szülővárosába, de nem kapott a szakmájának megfelelő állást, ezért téglagyári dolgozó lett, akárcsak későbbi tanítómestere, Horváth Anna szobrászművész. Ez volt számára az élet iskolája, itt tanulta meg igazán a munka megismerését, az emberek iránti szeretetet. Egyszerű munkás-emberek, főleg cigányok dolgoztak a gyárban, akik tiszteletét a fiatal lány hamar kiérdemelte. Szerencsére rövidesen más, alkotó munkája is akadt: az ukrán középiskolában tanított munkaórákon keramiakészítést.

Ekkor ment férjhez Ortutay Tamáshoz, aki görögkatolikus papcsaládban született. Férje családjának, elsősorban apósának dr. Ortutay Elemérnek köszönhetően tovább erősödött istenhite, buzgó vallásossága.

Aztán megnyílt a majolikagyár, ahol fő tervezőművészként már kibontakozhatott alkotói tehetsége.

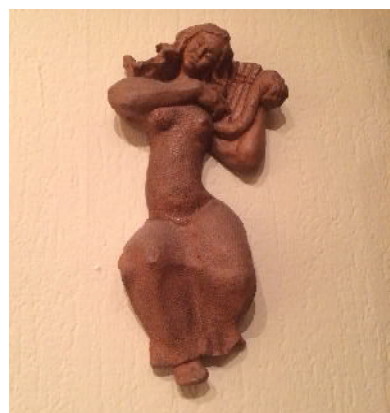
Az irányítása alatt álló csoportban bevezették a népi hagyományokon alapuló termékváltást, amiért köztársasági elismeréseket kaptak.

Az edények és a majolikatárgyak tervezése, készítése mellett több szébbnél szébb kispasztika is kikerült a keze alól. Ekkor kezdődött igazán művészi pályafutása. Munkáit – kispasztikáit, érméit, domborműveit – számos ukrainai és külföldi kiállításon mutatták be, s mindenütt osztatlan sikert aratott velük. Alkotásai a világ több országában is megbecsült és féltett kincsei a családoknak, elsősorban a Beregszászból elszármazottaknak, akik számára azok jelképes hidakat jelentenek az elhagyott szülőföldre.

A kommunista diktatúra enyhülése még lelkesebb alkotó munkára ösztönözte, ugyanakkor bekapcsolódott a kárpátaljai magyarság identitástudat-erősítő politikai munkájába is. AKárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) megalakulása után a majolikagyárban létrehozta a szövetség helyi szervezetét, annak elnöke lett, a városi önkormányzat képviselőjeként lelkesen vett részt Kárpátalja egyetlen magyar többségű városa arculatának megváltoztatásában. Tagja lett a KMKSZ Beregszászi Járási Szervezete választmányának, majd a Beregvédői Magyar Kulturális Szövetség elnökségének. Ekkor döntöttek úgy a beregszászi magyarság érdekvédelmi szervezeteinek vezetői, hogy – politikai munkájuk mellett – feltárják és megőrik a város magyar múltja történelmi és kulturális emlékeit, értékeit. Két cél lebegett a szemük előtt: visszaadni a nemzeti öntudatában megtépzott magyarság hitét és önértékét, ugyanakkor bemutatni a városba betelepült más nemzetiségűeknek az őslakosság múltbéli eredményeit az itt született, élt vagy ide látogatott, a Beregszászhoz kötődő híres emberek emlékének megőrkítésével. Egymás után születtek az emléktáblák, amelyek domborműveit Ortutay Zsuzsa készítette. A teljesség igénye nélkül csupán né-

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

ORTUTAY ZSUZSA EMLÉKÉRE



hányat említenénk e híres emberek közül: Petőfi Sándor, Tompa Mihály, Győry Dezső, Esze Tamás, Kazinczy Ferenc, Mikes Kelemen, Lampert herceg, dr. Linner Bertalan. Az ő alkotása a bátyúi Simon Menyhért-, a munkácsi Kossuth- és Kazinczy-, a hatvani Grassalkovich- és Sztéhló Gábor-emléktábla domborműve is.

1998-ban Beregszász városa (a magyar kulturális szervezet által létrehozott) Pro Urbe-díjjal tüntette ki.

Mivel gyermekeik, Botond és Orsolya Magyarországon éltek, 1999-ben, nyugdíjba vonulása után, a család áttelepült az anyaországba. A Kisvárdra melletti Szabolcsbákán találtak otthonra. A beilleszkedés nem tartott sokáig, hiszen itt is éltek barátaik, s a falu is szeretettel fogadta őket. Hálából Zsuzsa a helyi katolikus templom előtti keresztre korpuszt készített, kiállításokat rendezett műveiből. A tállyai Közép-Európai Művésztelep tagjaként folytatta alkotó tevékenységét. Bekapcsolódott a Beregszászért Alapítvány munkájába, tagja lett az alapítvány Baráti Körének. Anyirégi házi Bencs-villában vele és Füzesi Magda költővel rendezett esten bemutatta csodálatos, magyar szenteket ábrázoló nagy méretű kispasztikáit (vagy inkább kisebb méretű kerámiaszobraikat). Újabb beregszászi emléktáblák domborműveit készítette el: Kerényi Gyula, a beregszászi magyarság egyik lelkes vezetője, Polónyi Károly és Jolán festőművészek, Garanyi József festőművész, Horváth Anna grafikus és keramikus, Nádas Anna színművész reliefjeit, a város címerét az 1938-as visszatérés 75. évfordulójának szentelt emléktáblára. Ugyanakkor gyermekeinek, hat unokájának élt, szeretetével összetartotta a családot.

Ez év október 3-án a Vitézi Rend tagjai közé fogadta, majd teljesült régi álma: unokájával ellátogatott Párizsba. S az ősz harmadik nagy öröme volt, hogy október 31-én Beregszászban felavatták Garanyi József, Horváth Anna és Nádas Anna emléktábláit. Az ünnepségen ő is részt vett, ekkor készült vele az utolsó televíziós interjú. A rendezvény után baráti körben szerényen, de büszkén említette, hogy eddig 24 emléktábla domborművét formálta gipszbe, majd öntötték azokat bronzba. Elkészítette utolsó, 25. domborművét is, gróf Gvadányi József portréját, amelyet a Beregszászért Alapítvány a badalói iskolának szánt, de bronzba öntését már nem érthette meg: halála napján készült el a bronz relief.

Fiatalos lelkesedéssel készült újabb tervek megvalósítására, ám a kegyetlen sors közbeszólt. Már nem készítheti el Bagu Balázs bátyúi tanár, néprajzkutató, helytörténész, tankönyvszerző és köztíró, vagy korábban elhunyt beregszászi művésztársai, Zahoray János, Izay Károly, Varga János, Veres Péter, Helj László domborműveit. Kihunyt a világban szétszóródott beregszásziak egyik ragyogó csillaga, hogy ezentúl az égi magasságokban ragyogjon tovább, onnan vigyázzon ránk, küldjön erőt további nemzetmentő munkánkhoz.

D. Á.

